REBÎU'L EVVEL 1443

teuhid

"TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP, ALLAH'A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!" (39/ZÜMER, 17)

AYLIK İSLAMİ EĞİTİM DERGİSİ | EKİM '21 | YIL: 10 | SAYI: 107 | FİYATI: 12₺ | ISSN: 2148-4635

GÜZEL VE KÖTÜ SÖZÜN MİSALİ

· HALİS BAYANCUK HOCA | HASBİHAL' 04 ·





FIKHU'L HADİS SÜNNET İLMİHALİ
VE
EL- ESMAU'L HUSNA 2. BASKI
ÇIKTI
فقه الحديث
FIKHU'L HADİS
SÜNNET İLMİHÂLİ
1
2
teuhid
El-Esmau'l Husna
En güzel isimler Allah'ındır.
(Öyleyse) bu isimlerle O'na dua edin.
O'nun isimlerinde ilhada/eğriliğe sapanları (kendi hâllerine) bırakın.
Yaptıklarının cezasını göreceklerdir.
2. BASKI
www.tevhidkitap.net
+90 (552) 872 83 84
kitabevisiparis@gmail.com

بسم الله الرحمن الرحيم

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Tevhid Dergisi olarak bir sayımızla daha karşınızda olmaktan mutluluk duyuyoruz.

Halis Hoca'mız, bu sayımızda Rabbimizin (cc) İbrahîm Suresi'nde verdiği misali konu ediniyor ve madde madde bu misalde anlatılmak istenenleri işliyor. Her madde üzerinde kapsamlı bir şekilde duran Hoca'mız, iman ve şirk kavramlarına dair mülahazalarda bulunuyor.

Feriduddîn Aydın Hoca, Müslümanlığın ırkçı bir din olduğunu vurgulamayı, Türkiye üzerinden yaptığı incelemelerle delillendirmeyi sürdürüyor.

Enes Yelgün, Uhud Savaşı'nın hemen öncesinde vuku bulan, münafıkların yola çıkmış orduyu terk etmesi hadisesini naklederken bu yaşananlardan hangi dersleri çıkarmamız gerektiğini belirtiyor. Bununla birlikte savaşa katılmak için can atan gençleri Allah Resûlü'nün (sav) nasıl yönlendirdiğine, daha da önemlisi gençlerdeki adanmışlığa dikkat çekiyor.

Özcan Yıldırım, Kâf Suresi'nin tefsirini yaptığı yazı dizisinde bu sayımızla birlikte ikinci pasaja geçiyor ve müşriklerin iç dünyalarında yaşadıkları gelgitlere değiniyor.

Enes Doğan, Resûl'e ittiba etmenin Allah (cc) tarafından verilen bir emir olmasının yanı sıra bu emri yerine getirenlerin hem dünyevi hem de uhrevi hayatlarında elde edecekleri kazanımları açıklıyor.

Emre Acar, Urve ibni Zübeyr'in hayatının ibret dolu bir kıssasını hatırlatarak başladığı yazısında başımıza gelen meşakkat ânlarında kime ya da neye yöneldiğimiz sorusunu soruyor.

Ömer Akduman, "Bidatin Heva ve Takva ile İlişkisi" başlıklı yazısında bidatin, kişiye şeytanın da yardımıyla takva şeklinde görünmesinden, ancak hakikatte tamamen heva ürünü olduğu gerçeğinden bahsediyor.

Salim Kandemir, her birimizin adını sıkça duyduğu, Peygamberimizin (sav) dostu ve cennetin kendisine özlem duyduğunu söylediği Bilal-i Habeşi'yi (ra) yakından tanıma fırsatı veriyor bu ay bizlere.

Kerem Çağlar, Afganistan'daki yeni gelişmeleri ve Taliban'ı -dünden bugüne tetkik ederek- değerlendiriyor ve bu konu hakkındaki kıymetli görüşlerini bizlerle paylaşıyor.

Mahi, önceki sayımızda bizlere bir kesit sunduğu Alzheimer (Alzaymır) hastası Yavuz Bey'in hayatını bu defa kızının gözünden aktarıyor.

Gözde Tercuman, Nöromotor Gelişim yazı dizisine kaldığı yerden devam ediyor ve çocukların on ikinci ayda, yani bir yaşlarına geldiklerinde göstermeleri gereken nöromotorsal gelişimleri anlatıyor.

Elif Duruk, geçtiğimiz ay ele aldığı aşırı teknoloji ve sosyal medya kullanımı konusu ile bu kullanımdan doğan sorunlara ilişkin çözüm odaklı bazı tavsiyeler serdediyor.

Osman Sadıkoğlu, Tevhid Meali'nden Kürtçeye çevirmeye başladığı Bakara Suresi'nde 65 ila 83. ayetleri tercüme ediyor.

Her biri birbirinden farklı alanlara temas eden yazılarımızdan sonra her ay yaptığımız gibi bir kitap öneriyor, bu ay için seçtiğimiz "Hayatın Tadını Çıkar" isimli eserin tüm Müslimlerin hayatında olumlu değişikliklere vesile olmasını diliyoruz.

Ekim sayımızın başta Müslimler olmak üzere tüm insanlara faydalı olması ve yeni sayılarımızda buluşmak duası ile...

Editör

tevhid

İmtiyaz Sahibi
Hamza ÖZTÜRK

Yazı İşleri Müdürü
Abdullah DEMİR

Yayın Türü
Yaygın Süreli

Reklam ve Abonelik
www.tevhiddergisi.org
tevhiddergisi@gmail.com
0 (545) 762 15 15

Adres
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Yazışma Adresi
Hamza ÖZTÜRK
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Basım
Şenyıldız Yayıncılık, 45097
Gümüşsuyu Cad. Işık Sanayi Sitesi C Blok
No. 19/102 Topkapı/İSTANBUL 0 212 483 47 91

Satış Noktaları: Tevhid Kitabevi

- **İstanbul** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120/A 34212 Bağcılar/İSTANBUL 0 545 762 15 15
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 Etimesgut/ANKARA 0 543 225 50 48
- **Diyarbakır** : Kaynartepe Mah. Gürsel Cad. No. 90/A 21090 Bağlar/DİYARBAKIR 0 543 225 50 43
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA 0 543 225 50 49
- **Van** : Vali Mithatbey Mah. Gündüz 2. Sok. No. 2 A İpekyolu/VAN 0 543 225 50 45

İrtibat Büroları

- **Merkez** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120 34212 Bağcılar/İSTANBUL
- **Avcılar** : Firuzköy Mah. Kazım Karabekir Cad. Tütün Sok. No. 2 34325 Avcılar/İSTANBUL
- **Sultangazi** : İsmetpaşa Mah. 95. Sok. No. 41/A 34270 Sultangazi/İSTANBUL
- **Diyarbakır** : Mezopotamya Mah. 327. Sok. Seval Kent Sitesi A Blok No. 1/A Kayapınar/DİYARBAKIR
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA
- **Van** : Bahçıvan Mah. Sıhke Cad. Karatekin Sok. Yavuz Canlı Apt. Kat: 2 65040 İpekyolu/VAN
- **Erciş** : Kışla Mah. Şehitler Cad. No. 10 65400 Erciş/VAN
- **Bursa** : Bağlarbaşı Mah. Nilüfer Cad. 2. Fırın Sok. No. 4 16160 Osmangazi/BURSA
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 Etimesgut/ANKARA

Ekim 2021 | Rebîu'l Evvel 1443
Yıl: 10 | Sayı: 107 | Fiyat: 12₺
ISSN: 2148-4635

teuhid

İÇİNDEKİLER

Halis BAYANCUK HOCA
halisbayancuk@tevhiddergisi.org

GÜZEL VE KÖTÜ SÖZÜN MİSALİ

Kur'ân misalleri üzerinde herkes düşünebilir, herkesin alacağı öğütler vardır; ancak misalleri hakkıyla akledecek olan âlimlerdir. Her Müslim'in hayatında öncelikli hedef, Kur'ân âlimi olmak olmalıdır.

اَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ
اَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِۙ (٢٤)

تُؤْتِي اُكُلَهَا كُلَّ حِينٍ بِاِذْنِ رَبِّهَاۜ وَيَضْرِبُ اللّٰهُ الْاَمْثَالَ
لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ (٢٥)

وَمَثَلُ كَلِمَةٍ خَبِيثَةٍ كَشَجَرَةٍ خَبِيثَةٍۨ اجْتُثَّتْ مِنْ فَوْقِ
الْاَرْضِ مَا لَهَا مِنْ قَرَارٍ (٢٦)

"Allah'ın (tevhidi) nasıl örneklendirdiğini görmedin mi? Güzel söz (Lailaheillallah), kökü sabit, dalları ise gökyüzüne ulaşmış güzel bir ağaç gibidir. (O ağaç) Rabbinin izniyle her zaman yemişini verir. İnsanlar öğüt alsınlar diye Allah onlara örnekler veriyor. Kötü söz (şirk) ise kökü yerden koparılmış, istikrarı olmayan kötü bir ağaç gibidir."[1]

Bu ayetlerde Yüce Allah bir misal veriyor. Tüm diğer Kur'ân misallerinde olduğu gibi önemli bir mesajı, hayatın içinden bir misalle bize öğretiyor. Zira insan zihni karşılaştırarak, kıyas yaparak ve bilmediğini bildiğine benzeterek öğreniyor, anlıyor. Yine Kur'ân'dan öğrendiğimiz kadarıyla, bu misaller aracılığıyla düşünelim, öğüt alalım ve akledelim diye örnekler veriyor. Şöyle ki;

"Yüce Allah'ın bazı hakikatleri misalleştirerek anlatmasının üç temel hikmeti vardır:

'...İnsanlar düşünsünler diye onlara bu örnekleri veririz.'[2]

İlki tüm insanlara yöneliktir: Yüce Allah tüm insanların bu örnekler üzerinde düşünmesini, fikir yürütmesini/tefekkür etmesini ister. Bildiğimiz gibi tefekkür/düşünmek, tefe'ul sigasındandır/kalıbındandır. Bu kalıpta gelen fiillerin özel bir anlamı vardır. Bir şeyi parça parça ve biraz da zorlanarak yapmaktır/tekellüftür. Yüce Allah, seçtiği kelimelerle dahi bizlere bir şey öğretiyor. Kur'ân misalleri üzerinde tefekkür/düşünme, zaman isteyen ve biraz da külfetli bir iştir. Allah'ın verdiği misalleri anlamak isteyen buna katlanmalıdır. Diğer

1. 14/İbrâhîm, 24-26
2. 59/Haşr, 21

bir ifadeyle; şayet Kur'ân misalleri, içinde değerli hikmetler barındıran bir hazineyse, o hazinenin anahtarı tefekkürdür.

'...İnsanlar öğüt alsınlar diye Allah onlara örnekler veriyor.'[3]

İkinci hikmet yine tüm insanlığa yöneliktir: Kur'ân misalleri, insanlar öğüt alsın diye verilmektedir. Tezekkür/öğüt almak, tıpkı tefekkür fiili gibi tefe'ul kalıbındandır.

Allah (cc) tüm insanların Kur'ân misallerinden öğüt almasını istemektedir. Bunun için yorulmalarını ve sabırlı olmalarını dolaylı olarak ima etmektedir.

Anlıyoruz ki; Kur'ân misalleri içine sayısız öğüt yerleştirilmiştir. İnsan, gönlünü bu misallere açarsa, ihtiyaç duyduğu öğüdü/nasihati misaller içinde bulacaktır.

'Bu örnekleri insanlara veririz. Âlim olanlardan başkası onlara akıl erdirmez.'[4]

Üçüncü hikmet âlimlere yöneliktir: Yüce Allah, âlimlerin Kur'ân misallerini akletmesini istemiştir. Akıl; iki şeyi birbirine bağlamak, aralarında bağ kurmak veya var olan bağı açığa çıkarmaktır.

Ayetin de ifade ettiği gibi Kur'ân misalleri üzerinde herkes düşünebilir, herkesin alacağı öğütler vardır; ancak misalleri hakkıyla akledecek olan âlimlerdir. Her Müslim'in hayatında öncelikli hedef, Kur'ân âlimi olmak olmalıdır. Sanıldığı gibi bunun okuma yazmayla ilgisi yoktur. Birçoğu okuma yazma bilmeyen ashabın tamamı Kur'ân âlimiydi. Kur'ân âlimi olmak daha ziyade Kur'ân'la kurulan ilişkide gizlidir. Şöyle ki; Kur'ân âlimi olmak; gönlünü Kur'ân'a açmak, onun sofrasından beslenmek, onun ışığıyla aydınlanmak, onun rehberliğinde yürümektir...

Kur'ân âlimi olmak; küçük bir çocuğun annesinin eline sıkı sıkı tutunduğu gibi Kur'ân'a tutunmaktır.

Kur'ân âlimi olmak; gecenin ıssızlığını Kur'ân'ın sesiyle bozmak, insanların uykuyu seçtiği saatlerde Kurân ile kıyamda durmaktır... Okudukça yükselmek, yükseldikçe yeni kulluk menzileri katetmek, ayet ayet Allah'a (cc) yakın olmaktır..."[5]

Misalde Anlatılmak İstenen

İlk nesiller, okuduğumuz ayetlerin neye misal olduğu konusunda ihtilaf etmiştir. Onların görüşlerini üç başlık altında toplayabiliriz:

• Burada misal verilen güzel söz Lailaheillallah, kötü söz ise şirktir/küfürdür. Abdullah ibni Abbas'tan (ra) rivayet edilmiştir.[6]

• Burada misali verilen, iman ve küfürdür. Mücahid'den (rh) nakledilmiştir.[7]

• Burada misali verilen, bizzat mümin ve müşriktir. Rebi ibni Enes'ten (rh) nakledilmiştir.[8]

Kanaatimce bu görüşler tek bir hakikatin farklı yönlerini ifade eden bir bütünün parçalarıdır. Zira bir yerde Kelime-i Tevhid varsa, onu söyleyen mümin ve o müminin imanı da zorunlu olarak vardır. Kötü söz/Şirk onu var eden müşrikle birliktedir. Hâliyle bu misalde anlatılan tevhid inancı, onun kalpte var ettiği iman/akide ve bu akideyi taşıyan mümin/muvahhiddir. Misal, bir bütün olarak mümini ve onu var eden imanı anlatmaktadır. Allah (cc) en doğrusunu bilir.

Şimdi mümini ve onu var eden imanı anlatan misale yakından bakalım. Çaba bizden, başarı Allah'tandır:

"Allah'ın (tevhidi) nasıl örneklendirdiğini görmedin mi? Güzel söz (Lailaheillallah), kökü sabit, dalları ise gökyüzüne ulaşmış güzel bir ağaç gibidir. (O ağaç) Rabbinin izniyle her zaman yemişini verir. İnsanlar öğüt alsınlar diye Allah onlara örnekler veriyor."[9]

1. Yüce Allah müminin imanına işaret eden Lailaheillallah sözünü "tayyib/güzel" kelimesiyle nitelemiştir. Arapçada güzel kelimesine karşılık gelecek onlarca kelime vardır. En yaygın kullanılanı husn/güzellik olan bunca kelimeden tayyib kelimesinin seçilmesi önemlidir.[10] Tayyib kelimesi bir şeyin şeklinin, tadının ve kokusunun güzel/hoş olduğuna işaret eder.[11] Yani mümin her şeyiyle güzeldir. Sözüyle, ameliyle ve söz/ameli var eden imanıyla bir bütün olarak hoştur.

2. İmanın ve müminin kökleri sabittir. Günübirlik, mevsimlik, şartlara göre değişen bir durum değildir inanmak. İman; vahiy ve fıtratın bir araya gelmesiyle meydana gelir. Vahiy ile fıtrat buluşunca insan kendini, dolayısıyla Rabbini bulur. Zira Yüce Allah nasıl her insanın genetik bilgilerini DNA'sına kodlamışsa, kendi varlığına ve birliğine dair bilgileri de fıtrata kodlamıştır. Fıtrat; insanın özü, kendisinden neşvünema bulduğu çekirdeğidir. Bir çekirdek/tohum toprakla buluşunca içindeki potansiyel (ağaç) açığa çıkar. Fıtrat da vahiyle buluşunca çatlar ve içindeki iman/mümin açığa çıkar. Dolayısıyla iman, yüzeysel bir kavram değildir. Vahyin insanın en derinine nüfuz etmesi ve oradaki fıtrat çekirdeğini çatlatmasıdır.

Mümin de köklüdür. Çünkü o; ilk insanla yola koyulmuş, yüz binlerce nebinin mihmandarlık yaptığı ve milyarlarca insanın eşlik ettiği bir kervanın parçasıdır. İnanç, tarih ve etki bakımından en köklü davanın, tevhid davasının mensubudur. Yeryüzünün en köklü ailesine mensup bir asilzadedir. Bu nedenle sözleri ve davranışları köklerine uygun olmalıdır.

3. 14/İbrahîm, 25
4. 29/Ankebût, 43
5. En'âm Suresi Tefsiri, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, s. 339-341
6. bk. Mevsuâtu't Tefsîri'l Me'sûr, 12/220, 39640 no.lu rivayet
7. bk. Tefsîru'l Kutubî, 9/359, İbrahîm Suresi, 24. ayetin tefsiri
8. age.
9. 14/İbrahîm, 24-25
10. bk. Vucûhu'l Beyân Fî Emsâl'i Kur'ân, Semîre Adlî Muhammed Rızk, s. 193
11. bk. Tefsîru'r Râzî, 13/547, İbrahîm Suresi, 24. ayetin tefsiri

3. İman/Mümin, dalları gökyüzüne ulaşmış ulu bir çınar gibidir. Bu benzetmede akla ilk gelen manalar şunlardır:

• İmanın mümine kattığı izzet ve yücelik.[12] İnanan insan sırtını izzet ve yücelik sahibi Rabbe dayar. O'na (cc) kul olmakla izzet duyar ve değerlilik hisseder.

• Yerden yüksek olan şey temizdir, yerin kirini/pisliğini üzerinde taşımaz.[13]

• Bir ağacın yüksekliği, kökünün sağlamlığına;[14] bir binanın yüksekliği de temellerinin dayanıklı oluşuna işaret eder.

İmanın girdiği kalp de böyledir, böyle olmalıdır. Sahibine değer katmalı, yaratılıştan getirdiği onura/izzete[15] imanın izzetini eklemelidir. Sözlerine ve davranışlarına ulu bir ağacın asaletini katmalı, onu basitliklerden, değersiz davranışlardan uzak tutmalıdır. Kalbindeki imanın derinliğine işaret eden bir derinlik, köklerine işaret eden bir asalet sergilemelidir. Bir ağacın gövdesi ve göğe uzanan dalları yoksa, köklerin sağlamlığının bir anlamı yoktur.

• Köklerin yerde, dalların gökte olması müminin bir başka hâline işarettir. Onun ayakları yeryüzünde olsa da amelleri semada, Rabbinin katındadır. O yeryüzünde yaşasa da ismiyle semada yaşamaktadır:[16]

"(Bu nimetlerime karşılık yalnızca) beni anın ki **ben de sizi anayım.** Ve bana şükredin, nankörlük etmeyin."[17]

"Sana vahyedilen Kitab'ı oku ve namazı dosdoğru kıl. Şüphesiz ki namaz, insanı fuhşiyat ve münkerden alıkoyar. (Kıldığınız namaza karşılık) **Allah'ın sizi anması** daha büyüktür. Allah yaptıklarınızı bilir."[18]

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Allah bir kulu sevdiğinde Cibril'e şöyle seslenir: 'Allah, falan kişiyi seviyor, sen de sev!' Bunun üzerine Cibril o kulu sever ve gök ehline, 'Allah, falan kişiyi seviyor, siz de sevin!' diye nida eder. Gökte bulunanlar da o kulu sever, daha sonra yeryüzünde bu kula karşı sevgi duyulur ve bu kişi itibar sahibi olur."[19]

4. İman ağacı Rabbinin izniyle her daim meyve verir.

• Kalbe yerleşen iman, dışarıya fayda olarak yansır. Hem sahibini hem de başkalarını besleyen meyveler verir.

• Birinin meyve istemesine gerek yoktur. O kendiliğinden -Allah'ın (cc) izniyle- meyve verir.[20] Yani onun faydası, talebe bağlı değildir. Onun faydası kendinden, köklerinden kaynaklıdır. İman, yerleştiği kalpte salih amel olarak meyve verir.

• O ağacın meyvesi belli bir dönemle sınırlı değildir. Rabbinin izniyle her daim meyve verir. Bu, Allah Resûlü'nün (sav) müminle ilgili yaptığı benzetmeyle aynı anlamdadır:

Abdullah ibni Ömer'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

" 'Ağaçlardan biri vardır ki yaprağı düşmez. Bu, Müslim'e benzer. Bana bunun hangi ağaç olduğunu söyleyiniz.'

(Abdullah dedi ki): 'İçimden bunun hurma ağacı olduğu geçti. Ancak söylemekten utandım.'

Ashab, 'Bu ağacın ne olduğunu bize sen bildir, ey Allah'ın Resûlü!' dediler.

Allah Resûlü, 'O, hurma ağacıdır.' dedi.

(Abdullah dedi ki:) 'Babama (Ömer'e) tahmin ettiğim şeyi söyledim. Bunun üzerine o da şöyle dedi: 'Falan falan şeylere sahip olmaktansa o sözü söylemeni isterdim.' ' "[21]

Abdullah ibni Ömer'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Nebi'nin (sav) huzurunda oturuyorken ona bir hurma ağacının cummârı getirildi.

Nebi (sav), 'Öyle ağaçlar vardır ki bereketleri Müslim'in bereketi gibidir.' diye buyurdu.

Ben onun hurma ağacını kastettiğini anladım. 'Ey Allah'ın Resûlü, o, hurma ağacıdır.' demek istedim. Fakat etrafıma bakınınca on kişinin onuncusu ve en gençleri olduğumu gördüm, bu sebeple sustum.

Nebi (sav), 'O hurma ağacıdır.' diye buyurdu."[22]

Müslim, mevsimlik değildir. O, her şart ve durumda Allah'a (cc) kuldur. Onun bereketi hurma ağacının bereketi gibidir; yaz kış yaprak dökmez ve yaz kış ondan faydalanılır. Mümin de böyledir; kulluğun hayatın her alanını kuşattığının bilincindedir. Bela ânında Allah'a kul olduğu gibi nimet hâlinde de Allah'a kuldur:

Suheyb Er-Rûmî'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Müminin durumuna hayret edilir doğrusu. Çünkü onun her durumu iyidir/hayırdır. Bu durum ise sadece mümin içindir. Şöyle ki, eğer mümine genişlik gelirse buna şükreder, bu onun için hayır olur. Eğer darlık gelirse buna sabreder, bu da onun için hayır olur."[23]

Toplumun içinde Allah'a (cc) kul olduğu gibi yalnız kaldığında da Allah'a (cc) kuldur:

"Sen, ancak zikre/Kur'ân'a uyan ve gaybta (görmedik-

12. bk. Zâdu'l Mesîr, 2/510, İbrâhîm Suresi 24. ayetin tefsiri
13. bk. Tefsîru'r Râzî, 13/548, İbrâhîm Suresi 24. ayetin tefsiri
14. age. 13/547, İbrâhîm Suresi 24. ayetin tefsiri
15. bk. 17/İsrâ, 70
16. Bedâiu't Tefsîr, 2/451, İbrâhîm Suresi 24. ayetin tefsiri
17. 2/Bakara, 152
18. 29/Ankebût, 45
19. Buhari, 3209; Müslim, 2637
20. Vucûhu'l Beyân Fî Emsâl'i Kur'ân, Semîre Adlî Muhammed Rızk, s. 194
21. Buhari, 131; Müslim, 2811
22. Buhari, 5444
23. Müslim, 2999

Dalları olmayan bir ağaç düşünülse de kökleri ve gövdesi olmayan bir ağaç düşünülemez. Asılları (inanç esasları) ve vacipleri (farzlar) terk edilmiş bir iman, iman değildir.

leri hâlde ya da kimsenin kendilerini görmediği yerlerde) Rahmân'dan korkanları uyarırsın. Böylesini mağfiret ve değerli bir mükâfatla müjdele."[24]

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Şu yedi grup insanı, hiçbir gölgenin bulunmadığı bir gün Allah kendi gölgesinde gölgelendirecektir: Adil devlet başkanı; Allah'a ibadet içinde yetişmiş genç; kalpleri mescidlere bağlı olan kimse; birbirini Allah için seven, Allah için buluşup Allah için ayrılan iki kimse; **güzelliği yanında bir de sosyal bir statüye sahip kadın, kendisini günah işlemeye davet ettiğinde, 'Ben Allah'tan korkarım.' diyerek geri çeviren kişi; sağ elinin verdiğinden sol eli haberi olmayacak şekilde gizlice sadaka veren kimse ve kimsenin bulunmadığı bir yerde Allah'ı anıp gözlerinden yaşlar akıtan kimse."**[25]

Böyledir, çünkü kulluğun kaynağını, yani imanını kalbinde taşır.

Kalbi attığı müddetçe, ona yakin/ölüm gelene dek kulluğu devam eder. Kulluğunun emekliliği, tatili, istifası yoktur.

• Meyve vermek dışa dönük, başkalarına fayda sağlayan bir eylemdir. İmanın yerleştiği kalp de böyledir. Eliyle, diliyle, duasıyla, malıyla, tebessümüyle... mümin faydalı insandır. O, her durumda "İnsanlara nasıl faydalı olabilirim?" sorusunu soran ve fayda üreten insandır. Faydalı olmadığı yerde, zararlı olmamaya gayret edendir; ki, başkalarına zarar vermeme gayreti de bir salih ameldir:

Ebu Musa El-Eş'ârî'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

" 'Her Müslim'e bir sadaka düşer.'

Ashab, 'Ya bulamazsa?' diye sordu.

Allah Resûlü (sav), 'Eliyle çalışır, hem kendisine faydası dokunur hem de tasadduk eder.' buyurdu.

Ashab, 'Eğer gücü yetmezse ya da böyle yapmazsa?' diye sordu.

Allah Resûlü (sav), 'Bunalmış derecedeki ihtiyaç sahibi kimseye yardım eder.' buyurdu.

Ashab, 'Eğer yapmazsa?' diye sordu.

Allah Resûlü (sav), 'O hâlde hayrı -veya iyiliği- emretsin.' buyurdu.

Ashab, 'Eğer bunu da yapmazsa?' diye sordu.

Allah Resûlü (sav), **'Şer işlemekten kendisini alıkoyar. Şüphesiz ki bu da onun için bir sadakadır.'** buyurdu."[26]

İşte bu, Allah Resûlü'nün (sav) çizdiği mümin profilidir. En yüce ufukta "çalışan ve paylaşan" mümin vardır. O, başkalarına yük olmamasının yanı sıra insanların yükünü paylaşır. Bunu yapamıyorsa ihtiyaç sahiplerine bedeniyle yardımcı olur. Bunu da yapamıyorsa olması gerekeni anlatır, kötülükten sakındırır. Hiçbirini yapamadığı takdirde zarar vermemeye gayret eder. Suizan, dedikodu, gevezelik, ümitsizlik yaymaz; kıskançlık/haset, yıkıcı eleştiri gibi zarar verici davranışlardan uzak durur.

• Tüm bunları Rabbinin izniyle yapar. Köklerin sağlamlığı, gövdenin kalınlığı ve dalların ululuğu yalnızca birer vesiledir. Meyve/Salih amel, Allah'ın (cc) izniyle meydana gelir. Bu, vahyin üslubu ve eğitim metodudur. Vesileleri asıl zannetmeye meyilli insana yaptığı tatlı bir uyarıdır: "Her şey ancak Allah'ın izin vermesiyle meydana gelir. Sebeplerin niceliği ve niteliği, gerçeği görmekten alıkoymasın sizleri... Allah'ın iznini, duayla O'na yönelmeyi, verdikten sonra O'na şükretmeyi unutmayın." demenin dolaylı yoludur.

5. İmanın/Müminin bir ağaca benzetilmesi, şu gerçeğe işaret eder: Nasıl ki bir tohum **zaman içinde** çatlayıp filiz veriyor ve kök salıp dallanıp budaklanıyorsa iman da bir süreçtir. Zaman içinde insanın kalbinde kök salar, dal budak verir. Kişi nefsindeki, ufuktaki ve Mushaf'taki ayetleri okudukça; dinde tefakkuh ettikçe; kaderin yaşattığı olaylardan ibret aldıkça imanı afaki ve enfusi olarak gelişir, derinleşir. İman arttıkça meyvesi olan salih amel de artar. Salih amel arttıkça imanın köklerini besleyen can suyuna dönüşür. Böylece mübarek bir döngü başlar. İman salih ameli, salih amel imanı çoğaltır.

6. Bir ağaç kök, gövde ve dallardan oluşur. İman ise

24. 36/Yâsîn, 11
25. Buhari, 1423; Müslim, 1031
26. Buhari, 6022; Müslim, 1008

Sözü müstakim kılmak, kalplere verimli tohum atmaktır. Verimli tohum (güzel söz) munbit kalplerle buluştuğunda orada iman ve takva çiçekleri açar, adanmış tohumlar boy verir.

kalbin tasdiği, dilin sözü ve organların amelinden oluşur.[27] Yine ağaç kök, gövde ve dallardan oluştuğu gibi iman da asıllar, vacipler ve müstehablardan oluşur; şube şubedir:

Ebu Hureyre'den (ra), Allah Resûlü'nün (sav) şöyle dediği rivayet edilmiştir:

"İman yetmiş küsur yahut altmış küsur şubedir. Bunların en üstünü Lailaheillallah (Allah'tan başka ilah yoktur) demektir. En aşağısı ise yoldan eziyet verecek şeyleri gidermektir. Hayâ da imanın bir şubesidir."[28]

Dalları olmayan bir ağaç düşünülse de kökleri ve gövdesi olmayan bir ağaç düşünülemez. Asılları (inanç esasları) ve vacipleri (farzlar) terk edilmiş bir iman, iman değildir.[29]

7. Bir ağacın canlılığını koruması ve kuruyup solmaması için bakıma ve temizliğe ihtiyacı vardır. Şöyle ki;

• "Ağaçlar, büyümeleri ve canlılıklarını sürdürebilmeleri için gerekli olan ne ise ona ihtiyaç duyarlar. Onların hayatları sayılan suları kesildiğinde hemen solup sararmaya başlarlar. Kalpteki İslam ağacı da böyledir. Onun canlılığını sürdürmesi için gerekli olan gıdalar; faydalı ilimler edinip temiz ve yararlı işlerin yapılması, Allah'ı zikredip verdiği nimetlerin hatırlanılmasıdır. Bunlar yapılmadığında ise İslam ağacı solmaya ve kurumaya başlayacaktır. İmam Ahmed ibni Hanbel (rh), Müsned adlı eserinde Ebu Hureyre'den (ra) aldığı bir hadiste Resûllullah'ın (sav) şöyle buyurduğunu aktarmaktadır:

'Kalplerde yerleşen iman, elbisenin eskiyip yıprandığı gibi yıpranır. Öyleyse imanınızı yenileyiniz.'[30]

Özet olarak diyebiliriz ki; dikili bir ağaç fidanı, sahibiyle uyumlu olmalıdır. Eğer aralarında bir uyum ve bağlılık olmazsa yok olması neredeyse kaçınılmazdır. Tüm bu anlatılanlardan hareket ederek ulaşacağımız nokta; değişik zaman dilimlerine ayrılmış olan ibadet biçim ve prensiplerinin Allah'ın buyruk ve yasaklarına uygun olarak yapılması için gerekenlerin öğrenilmesine kulların şiddetle ihtiyaç duyuyor olmalarıdır. Allah'ın yüceler yücesi merhameti ve kendilerine verdiği tüm nimetleri ve bağışları dolayısıyla kullar, Allah'ın kalplerine dikmiş olduğu 'Tevhid Ağacı'nı canlı tutmak için verilen görevlerini yerine getirmek zorundalardır."[31]

• "Ayrıca Allah'ın (cc) doğa yasalarının bir gereği olarak yararlı fidanlar ve ekinler arasına kendi cinslerinden olmayan çalılıklar, yabani otlar ve çalı çırpının karışması kaçınılmazdır. Eğer insan, bunları temizleyip yararlı sonuçlar elde edebilmek için çabalayarak ekinlerini ve fidanlarını başıboş bırakmayıp Rabbine verdiği sözde durur, gereği gibi davranır ve verdiği sözleri yerine getirirse Rabbi de ona olan vaadini yerine getirerek ekinlerini ve ağaçlarını ıslah edecektir. Böylece ekinler ve fidanlar zararlılardan temizlenerek en güzeliyle leziz, temiz ve yararlı meyvelerini verecektir.

Eğer yapması gerekenleri terk ederse doğa kanunları onun aleyhine dönecek ekini ve fidanları zarar görerek veya kökleri zayıflayarak hasadı ziyana uğrayacaktır. Bu ve benzeri hususlarda sağlam bilgisi ve hüneri olmayanlar bilincine varamadıkları bir yönden büyük bir kazancı kaçıracaklardır.

Burada Allah'a inanan kişinin çabaları ve çalışmaları iki hususta değerlendirilmelidir: İlki burada sözü edilen fidanla ekinleri sulamak, ikincisi ise onların etrafını zararlılardan temizleyerek çevrelerini ıslah etmektir. Böylece fidanlarla ekinler hayatlarını devam ettirecek ve meyvelerini tastamam verecektir. Hâl böyle olsa da kendisinden yardım dilenilecek olan yalnızca Allah'tır ve tevekkül de yalnızca O' nadır."[32]

8. Ağaç türlü doğal afetlerle karşı karşıya kalır. Şiddetli rüzgârlar estiğinde sağa sola meyleder, ancak yıkılmaz. Sarsılsa da köklerinden aldığı güçle toprağa tutunur ve ayakta kalır. Mümin de böyledir... İmtihanlar onu sarssa da köklerinden, dayanağı olan Allah'tan (cc) aldığı güçle devrilmez. Allah Resûlü de (sav) mümini bu yönüyle ekine benzetir:

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Mümin kişinin benzeri, bir sap üzerinde biten taze ekin gibidir. Rüzgâr ona hangi taraftan gelirse onu eğer ve yaprağı diğer tarafa döner, meyleder, (fakat yıkılmaz). Rüzgâr sakinleştiğinde yine doğrulur, işte mümin kişi de böyledir. O da bela sebebiyle eğilir, (fakat yıkılmaz). Haktan yüz çeviren kâfir kişinin benzeri ise sert ve dümdüz duran çam ve dağ selvisi gibidir. Nihayet Allah onu dilediği zaman (bir seferde) kırar, devirir."[33]

9. Güzel söz, güzel amellerin tohumudur. Güzel söz-

27. bk. El-Câmiu Li Kelâmi İbni Teymiyye Fi't Tefsîr, 4/111; Hedâiku'r Revhi ve'r Reyhân, 14/376-380, İbrâhim Suresi 24-26. ayetlerin tefsirleri
28. Müslim, 35
29. Amel iman ilişkisine dair bk. Akaid Dersleri, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, s.65-67
30. Ahmed, 8710
31. Bedâiu't Tefsîr, 2/452-453, İbrahîm Suresi, 24. ayetin tefsiri
32. age.
33. Buhari, 7466; Müslim, 2809

ler; önce kalplere kök salar, sonra filiz verip gökyüzüne yükselir. Bu nedenle İslam, iman edenlerden "güzel söz söylemek" üzere söz alır:

"(Hatırlayın!) Hani biz İsrailoğullarından: 'Yalnızca Allah'a ibadet edin, anne babaya, yakın akrabaya, yetimlere ve miskinlere/ihtiyaç sahibi yoksullara iyilik yapın. **İnsanlara güzel söz söyleyin.** Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin.' diye söz almıştık. Sonra pek azınız hariç (büyük çoğunluğunuz) sözünüzden döndünüz ve hâlâ yüz çevirmeye devam etmektesiniz."[34]

Sözün adil, yumuşak ve dosdoğru olmasını ister:

"... 'Akrabanız dahi olsa söz söylediğinizde adil olun.' ..."[35]

" 'İkiniz Firavun'a gidin; çünkü o azgınlaştı. Ona yumuşak bir söz söyleyin. Umulur ki öğüt alır ya da korkar.' "[36]

"Ey iman edenler! Allah'tan korkup sakının ve doğru/sağlam/adil söz söyleyin."[37]

Sözü müstakim kılmak, kalplere verimli tohum atmaktır. Verimli tohum (güzel söz) munbit kalplerle buluştuğunda orada iman ve takva çiçekleri açar, adanmış tohumlar boy verir.

"Güzel söz" yalnızca başkalarına değil, sahibine de fayda sağlar. Kişi sözünü güzelleştirdikçe Yüce Allah'ın yardımına mazhar olur, günahları bağışlanır, amelleri ıslah olur:

"Ey iman edenler! Allah'tan korkup sakının ve doğru/sağlam/adil söz söyleyin. (Allah da buna karşılık) amellerinizi ıslah etsin, günahlarınızı bağışlasın. Kim de Allah'a ve Resûl'üne itaat ederse, şüphesiz ki büyük bir kurtuluş ve kazanç elde etmiş olur."[38]

İnsan ağzına en yakın kulak, kendi kulağıdır ve kulak, kalbi sulayan kanallardan biridir. Öyleyse insan ne söylediğine, ne konuştuğuna, ne dinlediğine dikkat etmelidir.

10. Bu misal, Rad Suresi'nde verilen, hakkın kalıcılığı ve sürekliliğiyle ilgili misalle aynı mesajı taşır: Hak; kökleri yerde sabit, gövdesi üzere kurulu, dalları göğe ulaşan bir sürekliliğe sahiptir. Çünkü o faydalıdır ve her faydalı şey gibi çoğalarak varlığını tahkim eder:

"Gökten su indirdi. Vadiler kendi miktarınca sel oldu. Sel de suyun üstüne vuran köpüğü yüklendi. Bir ziynet ya da faydalanılacak eşya yapmak için üzerine ateş yakıp erittiklerinde de böyle bir köpük oluşur. Allah, hak ile batıla böyle örnek verir işte. (Batıl) köpük (misali) atılır gider. **İnsanlara yarar sağlayacak olan (hak) ise yeryüzünde kalır.** İşte Allah, örnekleri böyle verir."[39]

34. 2/Bakara, 83
35. 6/En'âm, 152
36. 20/Tâhâ, 43-44
37. 33/Ahzâb, 70
38. 33/Ahzâb, 70-71
39. 13/Ra'd, 17

Yüce Allah İncil'de müminler topluluğunun göz alıcı vakarı, sağlamlığı ve çoğalarak varlığını tahkim etmesini ekine benzetir:

"Muhammed, Allah'ın Resûlü'dür. Onunla beraber olanlar, kâfirlere karşı şiddetli, kendi aralarında merhametlilerdir. Onları; rükû edenler, secde edenler ve Allah'ın lütfunu ve rızasını elde etmek isterken görürsün. Alametleri, yüzlerinde secdeden oluşan izdir. Bu, onların Tevrat'taki sıfatıdır. **İncil'deki sıfatlarıysa filizini çıkarmış, onu kuvvetlendirmiş, kalınlaşıp gövdesi üzerine doğrulmuş bir ekin gibidir ki bu, çiftçilerin hoşuna gider.** (Onların bir ekin gibi güçlenip çoğalması örneği) kâfirleri öfkelendirmek için verilmiştir. Allah, içlerinden iman edip salih amel işleyenlere, bağışlanma ve büyük bir mükâfat vadetmiştir."[40]

" 'Güzel bir söz' ile 'kötü bir söz' arasındaki ayrım o denli açıktır ki dünyanın kültürel, ahlaki, dinî ve entelektüel tarihini eleştirel bir yaklaşımla inceleyen herkes bunu kolayca algılayabilir. Çünkü 'güzel söz', tüm insanlık tarihi boyunca bir tek ve aynı kalmıştır ve hiçbir zaman tarihten silinmemiştir. Bunun aksine, sayılamayacak denli kötü söz ortaya çıkmış, fakat bunlardan tarih kitaplarındaki isimleri dışında hiçbir iz kalmamıştır. Hatta bunlardan bazıları o denli saçmadır ki, eğer bugün insanlar bunları duysalar insanların bu kadar akıl dışı şeylere nasıl inandıklarına şaşırırlar.

İki tür 'söz' arasında dikkate değer bir ayrım daha vardır. Ne zaman bir kimse veya toplum 'güzel sözü' hayat sistemi olarak kabul ederse nimet ve lütuflar sadece o kişi ve toplumla sınırlı kalmaz, her tarafa yayılır. Bunun aksine ne zaman bir kimse veya toplum, hayatını 'kötü söz' üzerine kurarsa her tarafa kaos ve karışıklık yayılır.

Bu bağlamda, 'güzel söz' ve 'kötü söz' örneği ile rüzgârın savurduğu bir yığın kül (İbrâhîm Suresi, 18. ayet) 'sel köpüğü' ve 'eritilmiş madenlerin köpüğü' misallerinde (Ra'd Suresi, 17. ayet) anlatılmak istenenin aynen anlatıldığı da belirtilmelidir."[41]

11. Dalları göğe uzanan ağaçların gölgeliği olur. Sıcaktan bunalan insanlar, onun gölgeliğine sığınırlar. İmanla istikamet bulan müminler de böyledir. İmtihanın, şüphenin ve şehvetin yakıcılığından bunalan insanlar, müminin gölgeliğine sığınır. Her müminin gölgesi, onun imanı oranındadır. Kiminin gölgesi yüzlere, binlere, milyonlara yeter.

12. Ulu ağaçlar insanlara güven verir. Mümin de böyledir. Eliyle, diliyle, duruşuyla müminlere güven verir. Ulu bir ağaçla yol tarif edebilir, adres verebilirsiniz. Zira onun her zaman orada, aynı yerde olduğunu bilirsiniz. Örneğin, "köşedeki çınar ağacının solunda" dersiniz. Mümin de kök saldığı yerde sabit durmalı, kendisiyle adres tarif edilecek güvenirliğe sahip olmalıdır.

40. 48/Fetih, 29
41. Tefhîmu'l Kur'ân, 2/551, İbrâhîm Suresi, 24. ayetin tefsiri

Şirke Dair Misal

Şimdi de şirke verilen misale yakından bakalım. Çaba bizden, başarı Allah'tandır:

"Kötü söz (şirk) ise kökü yerden koparılmış, istikrarı olmayan kötü bir ağaç gibidir."[42]

1. Şirkin ilk sıfatı habis olmasıdır. Habis kelimesi, her türlü güzelliğin/hoşluğun zıddını ifade eder.[43] Kur'ân'daki kullanımları da maddi ve manevi tüm pislikleri ifade eder:

"خُبْث ve خَبِيث kelimeleri, -ister soyut olsun isterse somut- iğrençliğinden ve bayağılığından dolayı çirkin görülen şeyler için kullanılır. Kelimenin asıl anlamı -tıpkı demirin pası gibi- 'içeriyi bozan ve çürüten kötü şeyler' demektir. Bu anlamda şair şöyle demiştir:

'Biz onu gümüş zannederek eritip kalıba dökmüştük,

Ancak körük demirin pasını ortaya çıkardı.'

Bu sözcük, her tür batıl inanç, yalan söz ve kötü fiili içerir."[44]

Şirk, habistir. Maddi ve manevi pisliktir. Tadı, şekli, kokusu pistir. Bir kalbe girdi mi orayı harap eder. Ne sahibine ne başkasına faydası vardır.

2. Kökü yerden koparılmıştır, köksüzdür. Yani onun hiçbir dayanağı yoktur, delilsizdir. Yüce Allah, Kur'ân'da şirki delilsiz olmakla niteler. Şirk ahmaklıktır; ne akli ne de naklî hiçbir dayanağa sahip değildir:

" 'Allah evlat edindi.' dediler. O münezzehtir! O, (hiçbir şeye muhtaç olmayan her şeyin kendisine muhtaç olduğu) El-Ğaniy'dir. Göklerde ve yerde olanların tamamı O'nundur. **(Allah'ın evlat edindiğine dair) yanınızda hiçbir delil de bulunmamaktadır.** Yoksa Allah hakkında bilmediğiniz şeyler mi söylüyorsunuz?"[45]

" 'Ey zindan arkadaşlarım! (Hiç düşündünüz mü?) Birbirinden ayrı, darmadağınık rabler mi daha hayırlıdır, yoksa (zatında, fiillerinde ve sıfatlarında tek olan) El-Vâhid ve (her şeye boyun eğdirip hükmüne ram eyleyen) El-Kahhâr olan Allah mı? Sizin O'nu bırakıp da ibadet ettikleriniz, ancak sizin ve babalarınızın koyduğu, **Allah'ın hakkında hiçbir delil indirmediği birtakım isimlerdir.** Hüküm yalnızca Allah'ındır. O, kendisinden başkasına kulluk/ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler.' "[46]

Yüce Allah birçok ayette[47] şirke dair hiçbir delil olmadığını, müşrikin de bilgisizce ve zanna uyarak Allah'a (cc) şirk koştuğunu[48] haber vermiştir. Bu sebeple Nebi (sav) şirk ehline cahiller diye hitap etmiştir:

"De ki: **'Ey cahiller!** Bana, Allah'tan başkasına ibadet etmemi mi emrediyorsunuz?' "[49]

Şirk yalnızca zan, hurafe ve tahminden ibarettir:

"Şüphesiz ki ahirete inanmayanlar, melekleri dişi isimleriyle anarlar. **Onların buna dair hiçbir bilgileri yoktur. Sadece zanna uyarlar.** Doğrusu zan, (hak gibi kesin bilgiye/vahye dayanmaz. Bu sebeple de) hakkın yerine geçmez/hakkın verdiği (mutmainliği) sağlamaz."[50]

3. Şirk istikrarsızdır, karar kılmaz. Tevhid/Hak nasıl kalıcıysa şirk ise geçicidir. Farklı suretlerde ortaya çıksa da kısa sürede yeryüzünden silinir. Kur'ân'ın ifadesiyle şirk/batıl, köpük gibidir.[51] Belli zamanlarda madenin ve suyun üzerini kaplayan köpük gibi olsa da, hiçbir zaman madenin ve suyun yerini tutmaz.

" 'Kötü bir söz' (yanlış bir inanç) dayanıklı ve sürekli değildir, çünkü tabiat kurallarına terstir. Bu nedenle evrendeki her şey ona karşı çıkar ve onu reddeder. Sanki toprak onun tohumlarını dışarı atmaya hazırdır ve eğer atılan tohumlardan bazıları büyümeyi ve köklü bir ağaç olmayı başarırsa o zaman gökyüzü onun dallarına baskı uygular. Gerçekte, eğer insana denenmesi için özgürlük ve süre tanınmamış olsa, kötülüğün gelişmesine hiçbir zaman izin verilmezdi. Bu özgürlük nedeniyle bazı insanların hayatlarını 'kötü söz'e dayandırmalarına izin verilmiştir. Onun belli bir dereceye kadar büyümesine müsaade edilir, fakat o kötü sonuçlar doğurmaktan başka bir şey üretmez. Kısa bir süre sonra da onun kökü topraktan söküp atılır."[52]

4. Köklerinden sökülmüş ve devrilmiş bir ağaç, ağaç olma sıfatını kaybetmiştir. Artık o bir odundur.[53] Şirk de böyledir. O yalnızca cehenneme yakıt olmak içindir. Zaten Kur'ân da müşrikin ve Allah'ın (cc) dışında kendilerine taptıklarının cehennem yakıtı olacağını haber vermiştir:

"Şüphesiz ki sizler ve Allah'ı bırakıp da ibadet ettikleriniz, cehennemin odunusunuz. Sizler oraya gireceksiniz."[54]

5. Köklerinden koparılmış bir ağaç insana kasvet verir. Böyle bir manzara karşısında insan huzursuz olur. Zira bu, orada bir afet yaşandığının, bir yıkım olduğunun göstergesidir. Kur'ân'da müşrike dair verilen tüm örneklerde de aynı hava vardır. Müşrik; korkular içinde kaygılı, yolunu kaybetmiştir. Farklı efendilerin istekleri arasında kimseyi memnun edemeyen, kendisi de memnun olamayan, bir çıkış arayan ama bulamayan, serap gören bir insan misali hayalleriyle aldanan bir ruh hâlindedir:

42. 14/İbrahîm, 26
43. bk. Mekâyîsu'l Luğa, 2/238, h-b-s maddesi
44. El-Mufredât, s.272-273, h-b-s maddesi
45. 10/Yûnus, 68
46. 12/Yûsuf, 39-40
47. bk. 4/Al-i İmran 151; 6/En'âm, 81; 7/A'râf, 33; 7/A'râf, 71; 12/Yûsuf, 40; 22/Hac, 71; 53/Necm, 23
48. bk. 22/Hac, 71; 18/Kehf, 5; 43/Zuhruf, 20; 53/Necm, 28
49. 39/Zümer, 64
50. 53/Necm, 27-28
51. bk. 13/Ra'd, 17
52. Tefhimu'l Kur'an, Mevdudi, 2/551
53. bk. Kur'ân Tefsirinde Farklı Yaklaşımlar, M. Demirci, 2/95
54. 21/Enbiyâ, 98

“Hiçbir şeyi O’na ortak koşmayan ve (şirkin her türlüsünü terk eden) hanifler olarak (bunları yapın). Kim de Allah’a şirk koşarsa gökten yere çakılan, havada kuşların kendisini (parça parça) kaptığı veya rüzgârın ıssız, uzak bir yere savurduğu kimse gibidir.”[55]

“Bu, şirk koşan insanın ruh hâlidir. O, gökten yere çakılan insan gibi korku ve kaygı içerisindedir. Dayandığı, tevekkül ettiği ve faydasını umduğu putların, türbelerin, sigorta poliçelerinin, güvenlik tedbirlerinin... onu Allah’ın takdirinden koruyamadığını görmekte, bizzat tecrübe etmektedir. Dahası, Allah’a (cc) şirk koştuğu ilkel ve modern putların kendilerini dahi koruyamadığını görmektedir.

Kuşların etini didiklediği, her birinin bir parçasını çekiştirdiği durumdadır. Çünkü örf başka söylemekte, kanun başka söylemektedir. Hevası/Arzusu başka söylemekte, moda başka söylemektedir. İnandığını sandığı din başka, sosyal medya başka söylemektedir. Birinin dediğini yapsa, bir diğerini öfkelendirmektedir. Ne kendisi mutlu olmakta ne de Allah’ı (cc) bırakıp da sözlerini önemsediği kaynaklar...”[56]

Ayeti başka bir açıdan şöyle açıklayabiliriz:

“Bu misalde ‘gök’, insanın asli fıtratı anlamındadır. İnsan başkasının değil, Allah’ın (cc) kuludur ve yaratılışı itibarıyla tevhid ilkesini kabule hazırdır. Bu nedenle peygamberlerin davetini kabul edenler fıtratlarında sabit kalırlar ve yükselirler. Bunun aksine, Allah’ı inkâr eden veya O’na ortak koşan kimse ise bu asli fıtrat ‘gök’ünden düşer. İşte o zaman ya misaldeki, düşen adamı kapan kuşlara benzer; lider ve şeytanların kurbanı olur ya da misaldeki rüzgâra benzeyen arzu, istekler veya nefsin kölesi olur. Bunlar, onu diğer tarafa doğru alçaltır ve sonunda onu sapıklığın en derin çukuruna götürür.”[57]

İki Örneğin Ortak Mesajları

Tevhid ve şirke dair verilen misalleri ayrı ayrı inceledik. Yukarıda anlatılanlara ek olarak her iki örnekten alınacak ortak mesajlara temas etmek istiyorum. Çaba bizden, başarı Allah’tandır:

1. Kur’ân’ın eğitim metodunda tanım yoktur. Kur’ân bir şeyin ayırıcı sıfatlarını zikrederek öğretmekten yanadır. Bu misalde de Kur’ân, imanın/müminin sıfatlarını zikretmiş ve imana/şirke dair bir tanım yapmamıştır. Eşyayı tanımlama, Yunan bilgi felsefesinden İslami ilimlere bulaşmış, vahyin mantığına aykırı bir yöntemdir. Bu nedenle Kur’ân’ın eğittiği nesiller ile İslam’ı tanımlardan öğrenen sonraki nesiller arasındaki fark her insanın görebileceği boyuttadır. Şayet tanımlama daha iyi anlamaya, dolayısıyla bilgiyi eyleme dönüştürmeye katkı sağlasaydı başta yöntemin sahibi Yunanlar, sonra da yöntemi onlardan ödünç alan İslam toplumları birer ahlak toplumu olurlardı. Ne ki ne Yunanlar ne de onların bilgi sistemini ödünç alan İslam’a mensup toplumlar bir ahlak toplumu olabilmişlerdir.

“Ey diliyle iman ettiğini söyleyen, fakat kalbine iman girmeyen insanlar topluluğu! Müslimlerin gıybetini yapmayınız. Onların ayıplarını araştırıp durmayınız. Çünkü kim onların ayıplarını araştırırsa Allah da onun ayıplarını araştırır...”

İnsana öğreten, Allah’tır.[58] Yarattığını en iyi O (cc) tanıdığından[59] insan tabiatına uygun en iyi metodu bilen de O’dur. İnsanın içinde var olan kulluk potansiyelini (fıtratı) çatlatıp gümrah bir ağaca çevirecek olan da O’nun metodudur. Bilginin doğru olması yeterli değildir. Doğru bilginin doğru neticeler doğurması için metod da önemlidir. Bugün bizler doğru bilgileri dahi Yunan bilgi sistemini ve düşünce yapısını metod olarak benimseyen kitaplardan okuyoruz. Bu sistem ve yapının kirlettiği bilgi şöyle dursun, doğru bilgiyi aktarırken dahi yöntemi problemlidir. Hâliyle hem bilgi hem de metod kirlenmiştir. Yeniden vahye, öze dönmek zorunluluktur. Asırların oluşturduğu kirden arınmanın, hasarı onarmanın, yırtığı/söküğü yamamanın başka yolu yoktur. Biz vahye döneceğiz ki vahiy de bize dönsün. Göğün bengisularıyla ashabı beslediği gibi bizi de beslesin. O güzel kokusu üstümüze sinsin. Her ayet bir kandil olup, uzayan gecemizi aydınlatsın...

2. Yüce Allah, Kur’ân’ın birçok yerinde müminlerin sıfatlarını zikretmiştir. Bu sıfatlar birer ölçüdür. Her insan kendini bu İlahi ölçüyle tartıp değerlendirebilir. Kişinin “İman ettim.” demesi yeterli değildir. Her insan “İman ettim.” diyebilir. Mesele mümin sıfatlarından ne kadarını üzerinde taşıdığıdır.

Bu sıfatları Yüce Allah şöyle zikreder:

“Şüphesiz ki göklerin ve yerin yaratılışında, gece ve gündüzün peşi sıra yer değişmesinde akıl sahipleri için (üzerinde düşünüp, bunları yapanın tek ilah olduğu, kulluğun sadece kendisine yapılması gerektiğine dair sonuçlar çıkaracakları) ayetler vardır. Onlar ki ayakta, otururken ve yanları üzere yatarken Allah’ı zikrederler. Göklerin ve yerin yaratılışı hakkında tefekkür ederler ve (derler ki): ‘Rabbimiz! Sen bunu boşa yaratmadın. Seni eksikliklerden tenzih ederiz, bizi ateşin azabından koru. Rabbimiz! Şüphesiz ki sen, kimi ateşe sokmuşsan

55. 22/Hac, 31
56. Vahyin Rehberliğinde En’âm Suresi Tefsiri, Halis Bayancuk, s. 446
57. Tefhîmu’l Kur’ân, 3/363, Hac Suresi, 31. tefsiri
58. bk. 55/Rahmân, 2
59. bk. 67/Mülk, 14

Kur'ân'ın eğitim metodunda tanım yoktur. Kur'ân bir şeyin ayırıcı sıfatlarını zikrederek öğretmekten yanadır. Bu misalde de Kur'ân, imanın/müminin sıfatlarını zikretmiş ve imana/şirke dair bir tanım yapmamıştır. Eşyayı tanımlama, Yunan bilgi felsefesinden İslami ilimlere bulaşmış, vahyin mantığına aykırı bir yöntemdir. Bu nedenle Kur'ân'ın eğittiği nesiller ile İslam'ı tanımlardan öğrenen sonraki nesiller arasındaki fark her insanın görebileceği boyuttadır.

onu rezil etmiş/alçaltmışsındır. Zalimlere hiçbir yardımcı yoktur. Rabbimiz! Şüphesiz ki biz: 'Rabbinize iman edin!' diye imana davet eden bir davetçiyi işittik ve iman ettik. Rabbimiz! Günahlarımızı bağışla, kötülüklerimizi ört ve Ebrar olanlarla (çokça iyilik yapanlarla) beraber canımızı al. Rabbimiz! Resûllerine vadettiğini bize ver ve Kıyamet Günü'nde bizi rezil etme. Şüphesiz ki sen, sözünden dönmezsin.' "[60]

"Müminler ancak o kimselerdir ki; Allah anıldığında kalpleri ürpertiyle titrer, O'nun ayetleri okunduğunda imanlarını arttırır ve yalnızca Rablerine tevekkül ederler. Onlar ki; namazı dosdoğru kılar ve onlara rızık olarak verdiklerimizden infak ederler. İşte bunlar, hakiki müminlerdir. Onlar için Rableri katında (üstünlük vesilesi olan) dereceler, bağışlanma ve pek değerli bir rızık vardır."[61]

"Onlar ki; Allah'ın ahdini (tevhide dair verdikleri sözü) eksiksiz yerine getirir, sözlerini de bozmazlar. Onlar ki; Rablerinin birleştirilmesini emrettiği (akrabalık, komşuluk, İslam kardeşliği gibi) bağları birleştirirler. Rablerini (hakkıyla tanıdıklarından) Rablerinden (saygıyla) korkar ve hesabın kötüsünden korkarlar. Onlar ki; Rablerinin rızasını elde etmek için sabreder, namazı dosdoğru kılar, onlara rızık olarak verdiklerimizden gizli açık (sürekli) infak eder, kötülüğü iyilikle savarlar. Böylelerine (ahiret) yurdunun (güzel) akıbeti vardır. (O akıbet de şudur:) İçine girecekleri Adn Cennetleri'dir. Onların babalarından, eşlerinden, soylarından salih olanlar da oraya gireceklerdir. Ve melekler her kapıdan onların yanına girip, 'Sabretmenize karşılık size selam olsun!' (derler.) (Bu) yurdun akıbeti ne güzeldir."[62]

"Şüphesiz ki müminler, kurtuluşa ermişlerdir. Onlar ki; namazlarında huşu içerisindelerdir. Onlar, boş şeylerden yüz çevirir, ilgi duymazlar. Onlar, zekât sorumluluğunu yerine getirirler. Onlar, iffetlerini korurlar. Eşleri veya cariyeleri müstesna. Bunlarla (beraber olmaları) nedeniyle kınanmazlar. Kim de bundan ötesini arar (eşi ve cariyesi dışındakilerle beraber olmaya yeltenirse), işte böyleleri haddi aşanlardır. Onlar, (gerek Rableriyle kendi aralarında gerek insanlarla aralarında var olan) emanetlerini ve sözlerini gözetirler. Onlar, (vakitlerine, şart ve rükünlarına, huşu ve sünnetlerine dikkat ederek) namazlarını korurlar. İşte bunlar vâris olanlardır. Onlar, Firdevs Cennetleri'ne vâris olurlar ve orada ebedî kalırlar."[63]

"Rahmân'ın kulları yeryüzünde tevazu ile yürür. Cahiller kendilerine sataştığı zaman: 'Selam olsun size!' derler. Onlar, geceyi Rableri için secdede ve kıyamda geçirirler. Onlar ki: 'Rabbimiz! Cehennem azabını bizden çevir. Şüphesiz ki onun azabı, sürekli ve katlanılması zor bir cezadır.' derler. 'Şüphesiz ki o, ne kötü bir yerleşim yeri ve ne kötü bir konaktır.' Onlar, harcadıklarında israf ve cimrilik etmez, bu ikisi arasında (dengeli) bir yol tutarlar. Onlar, Allah'la beraber başka bir ilaha dua etmez, (İslam'ın izin verdiği kısas gibi meşru bir) hak olmaksızın, Allah'ın haram kıldığı cana kıymaz ve zina da etmezler. Kim de bunları yaparsa bir cezayla karşılaşacaktır. Kıyamet Günü'nde azabı kat kat arttırılacak, (azabın içinde) aşağılanmış bir hâlde ebediyen kalacaktır. (Fakat) tevbe eden, iman eden ve salih amel işleyenler bunun dışındadır. Allah, bunların günahlarını sevaba çevirir (ya da şirklerini imana, cinayetlerini ıslaha, zinalarını iffete çevirir). Allah (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir. Kim de tevbe edip salih ameller işlerse şüphesiz ki o, tevbesi makbul olarak Allah'a dönmüş olur. Onlar, yalana şahitlik etmezler. Boş/yararsız/batıl bir şey gördüklerinde, değerli/onurlu insanların tavrını sergileyerek yüz çevirip giderler. Onlar, Rablerinin ayetleri kendilerine hatırlatıldığında sağır ve kör gibi davranmazlar. (Kulak kabartıp, anlamaya çalışırlar.) Onlar ki: 'Rabbimiz! Bize eşlerimizden ve çocuklarımızdan göz aydınlığı/sevinç ve huzur kaynağı olacak kimseler ihsan et. Ve bizi muttakilere imam/öncü kıl.' derler. İşte bunlar, sabretmelerine karşılık (cennette özel konuklar için hazırlanmış) odalarla mükâfatlandırılırlar. Ve orada selamlanma ve esenlik temennileriyle karşılanırlar. Orada ebedî olarak kalacaklardır. Orası ne güzel bir yerleşim yeri ve ne güzel bir konaktır. De ki: 'Şayet duanız olmasaydı Allah katında bir kıymetiniz olur muydu? Ancak sizler yalanladınız. (Yalanlamanızın karşılığı olarak azap) kaçınılmaz olacaktır.' "[64]

Bu ayetler, müminlerin özelliklerini anlatan toplu ayetlerdir... Kur'ân'da mü minlerin özelliğini anlatan onlarca ayet vardır. Her birimiz nefsimizi ayetlere arz etmeli ve ne oranda iman ettiğimizi tespit etmeliyiz. Aksi takdirde

60. 3/Âl-i İmran, 190-194
61. 8/Enfâl, 2-4
62. 13/Ra'd, 20-24
63. 23/Mü'minûn, 1-11
64. 25/ Furkân, 63-77

Allah'ın ve Resûl'ünün şu tehditlerine maruz kalmamız ân meselesidir:

"Bedeviler: 'İman ettik' dediler. De ki: 'İman etmediniz. Fakat 'teslim olduk' deyin.' (Çünkü) iman henüz kalplerinize girmiş değildir. Şayet Allah'a ve Resûl'üne itaat ederseniz (Allah,) amellerinizden hiçbir şey eksiltmez. Şüphesiz ki Allah, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir. Müminler ancak o kimselerdir ki; Allah'a ve Resûl'üne iman etmiş, sonra da şüpheye düşmeden Allah yolunda malları ve canlarıyla cihad etmişlerdir. Bunlar, sadık olanların ta kendileridir."[65]

Ebu Berze El-Eslemî'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Ey diliyle iman ettiğini söyleyen, fakat kalbine iman girmeyen insanlar topluluğu! Müslimlerin gıybetini yapmayınız. Onların ayıplarını araştırıp durmayınız. Çünkü kim onların ayıplarını araştırırsa Allah da onun ayıplarını araştırır. Allah (cc) kimin ayıbını araştırırsa; o ayıbı evinde dahi olsa açığa çıkarır."[66]

Taziye

Allah'ın aldığı da O'nundur verdiği de O'nundur. Her şey O'nun yanında belirlenmiş bir ecele tabidir. Şüphesiz ki biz Allah'a (cc) aidiz ve şüphesiz yine O'na döneceğiz. Allah'ım! Bu musibetimizde bize ecir ver ve daha hayırlısıyla bizi rızıklandır.

Bazı insanlar şer'i nasların tefsiri gibidir. Bir nassı anlattıktan sonra "İşte bu!" diye o insana işaret edebilirsiniz. Kimseyi Allah'a (cc) karşı temize çıkarmıyorum, herkesin hakikatini bilen Allah'tır. Kanaatimce, vefat eden Ahmet Kardeşimiz okuyacağımız şu iki nassın amelî tefsiriydi:

Mus'ab ibni Sa'd'dan (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Babam Sa'd (cesur ve varlıklı olduğu için) ashabın geri kalanına göre kendisinin daha imtiyazlı ve üstün olduğunu düşünürdü.

Bunu fark eden Nebi (sav) şöyle dedi: 'Sizler içinizdeki zayıf olanlarınızdan başka bir sebepten dolayı mı yardım olunduğunuzu ve rızıklandığınızı sanıyorsunuz?"[67]

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Saçı başı dağınık, ayakları tozlu olup Allah yolunda atının yularını tutan kişiye müjdeler olsun! Bütün güzellikler onundur. Bu kimseye eğer görev verilirse öncü birliklerle ileri gidip nöbet tutar; yok, geri hizmeti yapacaksa bu görevini de en iyi şekilde yerine getirir. Oysa bu kimse bir yere girmek için izin isteyecek olsa kendisine izin verilmez, herhangi bir hususta aracılık etse aracılığı kabul olunmaz."[68]

Korona sebebiyle vefat eden Ahmet Kardeşimiz, bana yılda bir kez mektup gönderirdi. Arapça, Türkçe ve Farsça karışık; kısa ama sıcak mektuplar. O mektuplara toplu bir cevap olsun bu satırlar: Biz senden razıydık, Allah da (cc) senden razı olsun... Biz seni seviyorduk, Allah da (cc) seni sevsin... Dünyadaki sessiz ve mütevazi yaşamına mukabil, cennette kendin gibilere komşu olasın... Dünyada yurtsuzdun, cennet sana yurt olsun... Kelimenin taşıdığı tüm anlamıyla söylüyorum:

Allah'a (cc) emanet ol!

65. 49/Hucurât, 14-15
66. Ebu Dâvud, 4880
67. Buhari, 2896
68. Buhari, 2887

Feriduddîn AYDIN
feriduddinaydin@tevhiddergisi.org

MÜSLÜMANLIK VE IRKÇI-DİNCİLİK 2

Türkiye'de dinci Kemalistleri büyük ölçüde devre dışı bıraktıktan sonra güçlenen dinci tarikatçılar, son yıllarda devleti ele geçirmek için birbirleriyle kıyasıya yarışmaya başladılar. Bu yarış kısa zamanda derin bir düşmanlığa dönüştü.

Abbasî döneminde, bugünkünden çok farklı karakterde bir dincilik vardı. Bunu, Arap elitinin arasına sızan ve farklı alanlarda beyin yıkamaya çalışan Fars kökenli iki grup körüklüyordu; edipler ve sûfîler. Bunlar İran Sâsânî devletini ortadan kaldıran Araplardan intikam almak için kendilerini özel surette çok iyi yetiştirmiş entelektüellerdi. Bu iki gruptan birincisi, Arap edebiyatında zirveye ulaşarak hayranlık uyandıran yetenekler sergiliyor, muhteşem ve ölmez eserleriyle Arapları büyülüyorlardı. Fakat aynı zamanda bu edebiyatın arkasına gizlenerek bir yandan Arapların orijinal kültürünü dejenere etmeye çalışıyor, toplumun ahlâkını bozuyorlardı. Öbür yandan tasavvufun arkasına gizlenmiş olan ikinci gruba (sûfî dincilere) yol açıyor, onlara malzeme hazırlıyorlardı. (Bu edip ve şair grup "Şuûbiyeciler الشعوبيون" olarak tarihe geçmişlerdir.) Sûfiler ise sözde toplumu bunların yaydığı ahlâksızlıktan uzak tutmak için halk arasında miskinliği ve dinciliği yaymaya çalışıyorlardı. Böylece danışıklı çalışan bir düşünce mafyası olarak teşkilâtlanmış bu iki kutup, (görünürde birbirine aykırı, fakat aslında) birbirini tamamlayan güçlü bir organizasyondu. Örgütün ikinci kutbunu oluşturan sûfîler, bu sayede İslâm'ın izlerini kısa zamanda ortadan kaldırarak "Arap Müslümanlığı" diyebileceğimiz dinci bir anlayışı yaygınlaştırmayı başardılar.

Çoğu Fars kökenli, fakat Arap görünümlü bu sûfîler, Türk sûfilerden (hele bugünkü tarikatçılardan) çok farklı idiler. Örneğin, bunlardan **Cüneyd el-Bağdâdî, Seriyu's Sakatıy, Ma'rûf el-Karkhî, Büşru'l Hâfî, Şakıyk el-Balkhî, Bayezîd el-Bestâmî, Hatemü´l Asamm, Hamdûn el-Kassâr, Ebû Osman el-Hîrî, Ruwaym b. Ahmed, Ebû Bekr eş-Şiblî, Amr b. Osman el-Mekkî, Hüseyn b. Mansur el-Hallâc, Semnûn b. Hamza, Ebû Bekr el-Varrâk, Ebû Saîd el-Kharrâz, İbrahim el-Khavvâss, Abdullah el-Harrâz, Benân b. Muhammed el-Hammâl, Ebû Hamza el-Bağdadî el-Bezzâz, Ebû Bekr Muhammed el-Wâsıtıy, Ebû'l-Khayr el-Akta' ve Ebû Bekr el-Kettânî** gibi sûfiler, özellikle kitap ve sünnet konusunda birikimli idiler. Aynı zamanda Arap dili ve edebiyatı, Hint ve Yunan felsefesi konularında da geniş bir kültüre sahip bulunuyorlardı. Onun için bunlar, sergiledikleri yüksek edebî kudret ve felsefî anlatım gücü sayesinde Kur'ânî ve nebevî hakikatleri rahatça ters yüz etmesini beceri-

yor, şathiyeleriyle zihinleri bulandırıyor, yarattıkları son derece etkileyici gönül iklimine insanları cezbederek onları muhitlerine kazanıyorlardı. Ayrıca diyebiliriz ki; "işârî tefsir" olarak literatüre geçen yorumlama akımı ve İslâm akaidini diyalektik yöntemle açıklama geleneği bu sûfîlerin tesiri altında başlamıştır; **Mâtürîdizm** ve **Eş'arizm** akımları bunun sonuçlarındandır. Böylece Arap toplumunu ileri derecede etkilediler. Ne ki ilmî selefîlik sayesinde Kur'ân ve Sünnet literatürü kusursuz olarak günümüze ulaşabilmiştir.

Arapların aşırı duygusal olmaları bu dinci teorisyenlerin işini kolaylaştırıyordu. Araplardaki bu karakter, onları eskiden beri dinciliğe yatkın bir toplum haline getirmiştir. Nitekim ünlü tarihçi-sosyolog **İbni Haldun** Arapların temel karakterlerini sıralarken onların dinci olduklarını da bu tespitlerine ilâve etmektedir. **İbni Haldun**'un (Türkçeleştirdiğimiz) bu konudaki sözleri şöyledir:

"Araplar ancak basit (düşünen) insanlara galip olabilirler; Araplar bir coğrafi bölgeye egemen olduklarında orası hızla çöker, harap olur; Araplar ancak peygamberlik, velilik veya genelde dinsel bir kaynağın boyası altında devlet kurarlar; Araplar devlet yönetme becerisinden en uzak bir millettir..."[1]

* * *

Eski dinlerle sentezlenerek çarpıtılmış İslâm kültürünün etkisi altında[2], özellikle 1200'lerden sonra yoğun bir gelişme gösteren Orta Asya Türk dinciliğini Arap dinciliğiyle karşılaştırdığımız zaman aralarında çok büyük farklar görüyoruz. Örneğin; Kitap ve sünnet naslarının, Arap-Fars dincileri tarafından -tasavvuf perdesi altında abartılı, dolaylı ve spekülatif anlatım tarzlarıyla- yorumlanmasına karşın erken dönem Türk dinciliği yavan, âmiyâne ve mitolojik bir çığır izlemiştir. Bu nedenle erken dönem Türk dinciliği oldukça sığdır; yalnızca eğitimsiz konar-göçer kitleye hitap eden bir efsane yığınından ibarettir. Bununla birlikte köklü ve yazılı bir literatürden de yoksundur. Onun için günümüzün İlâhiyâtçı-dinci yazarları, bugünün dinciliğini (ırkçı niyetlerle) zenginleştirmek için erken dönem Türk dinciliği konusunda yaptıkları yoğun araştırma maceralarından elleri boş olarak dönmektedirler. Nitekim bunların son yıllarda sözde doktora tezleri olarak eski Türk mistikleri hakkında yazdıkları kitap ve makaleler, uluslararası akademi otoriteleri tarafından itibar ve ilgi görmemiştir.

Yerli oryantalistlerin, günümüzde Müslümanlığı İslâm'la açıklamaya kalkışarak dinciliği kamufle etmeye çalışmaları çok ilginçtir. Bunun en çarpıcı örneğini aşağıdaki sözleriyle **Prof. Dr. Ahmet Yaşar Ocak** vermektedir. Kullandığı ifadeler aynen şöyledir:

"İslâm'ın kitabî esaslarına sadık olup aynı zamanda gelişmiş ve rafine bir kültür ve sanat ortaya koymuş olan 'şehirli İslâm'dır. Bu İslâm, Türkiye tarihinde Ehl-i Sünnet veya kısaca Sünnîlik denilen yoruma dayanır.

İkincisi ise, tarihsel kökeni itibarıyla sosyal taban olarak daha çok kırsal (köyler ve konar-göçer) kesime dayanmakta olup, yine sosyolog ve antropologların popüler İslâm dedikleri, kısmen mitolojik inanç ve kültürlerle karışık popüler bir san'at ve kültür ortaya koyan 'halk İslâm'ı'dır. Bu halk İslâm'ının Türk toplumu arasında iki biçimi vardır:

Birincisi Sünnî yorumu benimsemiş halk kesiminin sergilediği biçimdir. İkincisi ise, bizim Heterodoks İslâm dediğimiz, bugün Türkiye'de Alevî-Bektaşî toplumu tarafından temsil edilen biçimdir."[3]

Yukarıdaki ifadelere bakıldığında; ciddi ve saygın bir akademisyen olarak ünlenmiş bir şahsiyetin bile Türkiye'deki yaygın dinciliği kamufle etmek için ne büyük bir gayret sarf ettiğini anlamak hiç de zor değildir. Açıkça görüldüğü üzere bu zat, gerek Sünnîliğin gerekse Alevîliğin ve Bektaşîliğin hangi kaynaklardan beslendiklerini çok iyi biliyor olmasına rağmen bu dinci akımları İslâm'ın türleri olarak kategorize etmekten kendini alamamıştır!

* * *

Araplaşmış Fars kökenli Irak sûfileri derviş ruhlu birer "pîr-i mugân", birer "pîr-i harâbât" kişiliğine sahip, aynı zamanda birer edip ve filozof idiler. Ama evliyacı, kerâmetçi, tekkeci ve türbeci değillerdi; derviş kılıklı da değillerdi. "Derviş" tabiri de esasen Farsçadır ve İranlıların etkisiyle Türk dincilik geleneğine girmiştir. Dinciliğe evliyacılığı, kerâmetçiliği, tekkeciliği ve türbeciliği kazandıran Türk dincileridir.

Selef döneminin ortalarından itibaren Arap dincileri "nefis terbiyesi" perdesi altında devasa bir külliyat bırakmış olmalarına mukabil, özellikle Anadolu Türkleri de -tasavvuf adı altında- geniş bir dinci efsane yığını oluşturmuşlardır. Cumhuriyet döneminde restore edilen ve "Türk-İslâm Sentezi" ülküsü etrafında tam anlamıyla millileştirilen Türk Müslümanlığı, bütünüyle bu dinci altyapı üzerine oturtulmuştur. Nitekim sokaklarda sık sık yankılanan meşhur "Bismillâh, ya Allah, Allahu ekber, Ezan susmaz, bayrak inmez, şehitler ölmez; Tanrı Dağı kadar

---

1. İbni Haldun'un, Arapça sözleri şöyledir:

"اِنَّ الْعَرَبَ لاَ يَتَغَلَّبُونَ اِلاَّ عَلَى البُسَطَاءِ. اِنَّ الْعَرَبَ اِذَا تَغَلَّبُوا عَلَى اَوْطَانٍ اَسْرَعَ اِلَيْهَا الْخَرَابُ. اِنَّ الْعَرَبَ لاَ يَحْصُلُ لَهُمْ الْمُلْكُ اِلاَّ بِصِبْغَةٍ دِينِيَّةٍ مِنْ نُبُوَّةٍ اَوْ وَلاَيَةٍ اوْ اَثَرٍ عَظِيمٍ مِنَ الدِّينِ عَلَى الْجُمْلَةِ. اِنَّ الْعَرَبَ ابْعَدُ الاُمَمِ عَنْ سَيَاسَةِ الْمُلْكِ!"

المصدر: عبد الرحمن بن محمد بن خلدون الحضرمى، الجزء الاول من كتاب العِبَر وديوان المبتدا والخبر، المشتهر بالمقدّمة. ص/102-105. دار ومكتبة الهلال، بيروت-1991م.

2. Ünlü tarih araştırmacısı Ord. Prof. Dr. Fuad Köprülü, bu gerçeği şu sözlerle dile getirmektedir:

"İslâmiyet'in ilk asırlarında hiç mevcut değil iken sonraları İran, Hind, Yunan fikirlerinin ve kısmen de İsevilik'in te'siriyle -unsurlarından en fazlasını da İslâmiyet'ten almak şartıyla- teşekkül eden tasavvuf mesleki az zamanda bütün İslâm memleketlerini kaplamıştı." (Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, Ord. Prof. Dr. Fuad Köprülü, s.16, Ankara-1993)

3. Türk Sûfîliğine Bakışlar, Prof. Dr. Ahmet Yaşar Ocak, İletişim Yayınları, İstanbul-1996, s.16

Türk, Hira Dağı kadar Müslümanız…"[4] sloganları ve Suriye iç savaşı sırasında **Süleyman Şah**'ın türbesinin oraya buraya kaçırılması olayı Irkçı dinciliğin son zamanlarda öne çıkan önemli kanıtlarındandır.

Yüzyıllardır İslâm'a geçit vermeyen Arap, Fars ve Türk dinci Müslümanlıkları aynı zamanda Batıya ait evrensel değerlerin ve bilimsel kazanımların doğru anlaşılmasını ve doğru yorumlanmasını da engellemiştir. Tarihin akışı içinde gittikçe müzminleşen bu yıkıcı eğilim, çağımızda kaygı verici raddelere tırmanmıştır. Nitekim günümüz Orta Doğu'sunda büyük bir tehlike olarak yaygınlaşan ve dünya barışını tehdit eden mezhep savaşları, aslında Arap, Fars ve Türk dinciliğinin sonucundan başka bir şey değildir. Şiîlerin yüzyıllar önce **Ehl-i Beyt** için ürettikleri yas ve dövünme ritüelleri, din adamlarının kılık kıyafetleri; Arapların müzik şölenine dönüştürdükleri, -şâz rivâyetler ve çeşitli makamlar eşliğindeki- Kur'ân tilavetleri, Türkiye'deki evliyacılık, türbecilik, kerâmetçilik, kutlu doğum ve mevlit merasimleri, özellikle de şehit kavramının bir sömürü aracı haline getirilmiş olması Orta Doğu'daki dinciliğin manzarasını gözler önüne sermektedir.

Kemalistler tarafından neredeyse bir asırdır "gerici" diye damgalanan dinci-tarikatçıların onlara karşı yıllar boyu verdiği amansız mücadele sonunda nihayet Kemalistlerin de koyu animist-dinci oldukları ortaya çıktı. Oysa Kemalistler sürekli olarak kendilerini "modernist, ilerici, çağdaş ve aydınlanmacı" olarak propaganda etmeye çalışıyorlardı. Bu gerçeğin tarihe geçmiş olması, şüphesiz gelecek kuşakları çok düşündürecektir.

Türkiye'de 24 Ocak 1970 günü **tarikatçı-dinci** bir siyasi partinin resmen kurulması Türk dinciliği tarihinde önemli bir dönüm noktası sayılır. Başka bir dinci kesim olan egemen Kemalistlerle hesaplaşmak üzere yola çıkan bu partinin kurucuları ve destekçileri, çalkantılı süreçlerden geçerek nihayet yıllar sonra resmî ideolojiyi tarikatçı-dincilik lehinde esnetebildiler. Böylece (animist-dinci) Kemalistlere karşı büyük bir başarı elde ettiler. Bu partinin açtığı çığırda "cemaat" adı altında kamufle olmuş çeşitli dinci topluluklar türedi. Bunlar yoğun bir faaliyet içine girdiler. Bu dinci örgütler, çok geçmeden ülkenin hem ekonomisine hâkim oldular, hem de bürokrasi ve siyasette kadrolaştılar. Bunun sonucu olarak Türk bayraklı bir **Milli Türk Müslümanlığı** doğmuş oldu. 14 Ağustos 2001'de kurdukları başka bir partinin faaliyetleriyle Türkiye'de dincilik adeta şaha kalktı. **Hanefizmin** ve **tarikatçılığın** birer potansiyel kalesi olarak yüzün üzerinde İlâhiyât Fakültesi ve yüzlerce İmam-Hatip okulu açıldı.[5] O kadar ki Türkiye coğrafyasında artık İslâm'ın asla iflah olamayacağı bir ortam oluştu. Bu ortam Türk dincilerinin Avrupa'ya tam anlamıyla bir çıkarma yapmasına yol açtı. Başta Almanya olmak üzere Avrupa'nın birçok ülkesinde Türkler tarafından inşa edilen camilerin hemen tümüne Türk bayrağı asılarak İslâm'ın evrenselliğine ağır bir darbe indirildi. Bunlara Avrupa'da "Türk camileri" adı verilmiştir. Bu ırkçı-dinci gösteri, hiç şüphesiz Allah Teâlâ'nın, "İnne'l-mesacide lillâhi: Mescitler ancak Allah'ındır."[6] yasasına karşı bir başkaldırıdır. Bunun bedeli çok ağır olmuştur. Selefiler tarafından "Dırar Camileri" olarak damgalanan bu tapınaklarda ibadet etmek, bundan böyle sürekli tartışma konusu olacaktır.[7]

Türkiye'de **dinci Kemalistleri** büyük ölçüde devre dışı bıraktıktan sonra güçlenen **dinci tarikatçılar**, son yıllarda devleti ele geçirmek için birbirleriyle kıyasıya yarışmaya başladılar. Bu yarış kısa zamanda derin bir düşmanlığa dönüştü. 28 Şubat Postmodern darbesi bu düşmanlığın önemli kanıtlarından biridir. Ancak tarikatçılar arasında da siyasi rekabet patlak verdi. Nitekim dinci-tarikatçı örgütlerden enternasyonal bir görünüm kazanan Fethullahçı örgüt, ele geçirdiği yargı mekanizmasını harekete geçirerek bir Nakşbendî mollasını (fuhuş ticareti yaptığı gerekçesiyle) tutuklattı. Böylece Nakşbendîlere gözdağı vermiş oldu. Nakşbendîler de ellerindeki siyaset mekanizmasını çalıştırarak bu örgütü tasfiye etmeye kalktılar. Dincilerin bu savaşı gittikçe kızışarak nihayet 15 Temmuz 2016'da kanlı bir kavga ile sonuçlandı. Dinciliğin tehlikeli yüzünü dünyaya gösteren bu olay, günümüzde "siyasi ya da askerî kalkışma" adı altında gizlenmeye çalışılmaktadır! Böylece Türkiye'de dincilik devamlı şekilde kamufle edilmektedir. Fakat dünya bundan haberdardır ve bunun üzerine hesaplar yapmaktadır. Arap Baharı'nın, içyüzünü ortaya serdiği Arap ve Fars dinciliği kadar bu olay da Türk dinciliğinin Batıdaki imajını net olarak şekillendirmiştir.

Batı'da Müslümanlığın nefretle karşılanmasından, Arap ve Fars dinciliği kadar herhalde Türk dinciliği de sorumludur. Çünkü, Avrupa'da (Arap selefîlerin yanı sıra) Türkiye kaynaklı **Nurcu, Işıkçı, Milli görüşçü, Menzilci, Süleymancı, Kaplancı** ve **Alevi** dincilerin gerek kendi aralarındaki kavgaları, gerekse hepsinin sergilediği yıkıcı faaliyetler Batı dünyasında vaktiyle büyük kaygılara ve kuşkulara neden oldu. Batılılar önceleri bu gelişmeyi sabırla ve dikkatle izlediler. Ancak Batı'daki yönetimler, oryantalistler ve bilim insanları yardımıyla bu yapıların

4. **Yazar Aydın Engin**'in şu tespiti konu ile alâkası bakımından ilginçtir. Engin, bir köşe yazısında şunları kaydetmektedir: "1970'lerde başında 'Başbuğ' nam Alparslan Türkeş'in bulunduğu, Türkiye milliyetçi-ırkçı siyasal hareketinin ana partisi MHP'nin ana sloganı şöyleydi: 'Tanrı Dağı kadar Türk, Hira Dağı kadar Müslümanız...' " (Cumhuriyet Gazetesi, 18 Mart 2018. Yazının tamamını okumakta yarar vardır:

   http://www.cumhuriyet.com.tr/koseyazisi/944411/hira-dagi-kadar-tanri-dagi-kadar.html)

5. İstatistiklere göre, 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında imam hatip lisesi sayısı: 1.607; bu okullarda okuyan öğrenci sayısı: 44 bin 952'dir.
6. bk. 72/Cin, 18
7. İlginçtir; 2014 yılında Cuma namazı kılmak için, Almanya'nın **Baden-Württemberg** eyaletine bağlı **Sigmaringen** ilçesindeki "Türk Camisi"ne gelen Suriyeli sığınmacılar, çöpçülük yapan Pontus kökenli bir Türk vatandaşı tarafından azarlandılar. "Atalarımızı arkadan vuranların torunlarını bu camide görmek istemiyoruz!" diyerek bağıran bu kişi, büyük bir fitnenin fitilini ateşlemek isterken cemaatten Türk kökenli birinin ortalığı sakinleştirmesiyle olay önlendi. Fakat yankıları bir süre daha devam etti.

içyüzünü kısa zamanda öğrendi ve “Müslüman dünyayı” hem içinde bulunduğu gerilik nedeniyle, hem özellikle “Medenî dünya” için oluşturduğu tehlikeyi önlemek amacıyla cezalandırma yoluna gitti. “Arap Baharı” ile başlayan bu cezalandırmanın ayrıntılı gerçek hikâyesi muhtemelen yüzyıl sonra yazılabilecektir.

* * *

Dincilik, yüzyıllardır İslâm coğrafyası üzerinde çok yönlü yıkımlara neden olmuştur. Müslümanların geri kalmışlığı ve bugün içine düştükleri acıklı manzaranın arkasında hiç şüphesiz **dincilik** yatmaktadır. Bunu örtbas etmek için -neden olarak- hep İslâm gösterildi. Osmanlı Devleti’nin yıkılmaya başladığı günlerden, on yıl öncesine kadar sıkça tekrarlanan bir söylemle **ırkçı ve dinci Müslümanlığın** sorumluluğu sürekli olarak İslâm’a yüklendi. Kanıksandığı ya da -Türkçe’yi on yılda bir değiştiren- **dinci Müslümanlar**, dünü anlamakta zorlandıkları için, “İslâm terakkiye manidir.” sözlerinden oluşan bu meşhur klişe, yakın geçmişte arşive kaldırıldı. İlginçtir ki bugün 20-30 yaşlarındaki milyonlarca dinci Müslüman, “ağdalı bir dille söylendiği” gerekçesiyle bu talihsiz söylemin ne anlama geldiğini bile bilmiyorlar!

Müslümansı Arap dünyasında özellikle son yüz yıl içinde **Vahhabîlik, Selefîlik, İhvancılık** ve “Yeşil sosyalizm” gibi çeşitli **dinci-ideolojik** komplolarla İslâm’a ağır darbeler indirildi. Türkiye ve İran’daki dinci Müslümanlar da organize ettikleri **dinci-ideolojik** hareketlerle Araplara eşlik ettiler. Örneğin İran’da, 1979’da yönetimi ele geçiren Ayetullahlar, dinci bir rejim kurdular. Türkiye’de de tarikatçılar geniş halk kitlelerini etkileyip yükselişe geçerek nihayet devlet kurumlarını ele geçirdiler. Bu suretle İslâm’ın karşısında çok tehlikeli bir engel oluşturdular ve Kur’ânî değerler üzerinde büyük yıkımlara neden oldular.

Türkiye’de İslâm’a karşı işlenmiş bulunan en ağır suç, hiç şüphesiz Kur’ân-ı Kerîm üzerinden girişilen örtülü savaştır. Onun için bu savaşın içyüzünü mutlaka gözler önüne sermek gerekir. Ne yazık ki Arapça bilmeyenlere bu cinayeti anlatmak kolay değildir. Ancak zorlanarak da olsa bunu şöyle özetlemek mümkündür:

Türkiye’de son yıllarda hiç Arapça bilmeyen yüzlerce insan, (ki bunların arasında Peygamber olduğunu ileri süren **İskender Evranesoğlu** adında bir kişi bile vardı.) “meâl” adı altında Kur’ân-ı Kerîm’i Türkçe’ye çevirmeye kalkıştılar. Bunlar Kur’ân- ı Kerîm’de; “Esleme أَسْلَمَ” kök fiilinden türemiş altı farklı kipten toplam 40 kelimeyi çarpıtmışlardır. Bu konuda daha önce ayrıntılı açıklamalarda bulunduk.

Bu savaşın asıl özü ise şudur: Son yıllarda, din konusunda tarihî araştırmalara ağırlık verilince Türkiye’de bazı kesimler, özellikle dinci “Sünnîler” paniğe kapıldılar. Dolayısıyla bu komployu; -İslâm’ın Müslümanlıktan ayrı bir din olduğunun anlaşılmasını önlemek amacıyla- kurdular. Fakat bu girişimlerin içyüzünü bundan böyle gizlemek artık mümkün olamayacaktır. Çünkü söz konusu araştırmalar yakın gelecekte **ırkçı-dinci milli Türk Müslümanlığı**’nın bugüne kadar saklanmış olan daha birçok sırrını ortaya çıkaracaktır. Bu çok muhtemeldir.

* * *

İslâm’a geçit vermeyen Müslümanlığa ve özellikle bu yapay dinin ürettiği dinciliğe karşı gösterilen en büyük tepki hiç kuşkusuz (Kur’ân ve sünnetin bütünlüğüne bağlı olan) **mü’min-Müslimlerin** koyduğu tavırdır. Mü’minler, biraz önce adları sıralanan dinci gruplara, genelde Haşr Sûresi’nin 13. ve 14’üncü âyet-i kerîmelerinin işaret ettiği zaviyeden bakarlar. Fakat (Arabıyla, Kürdüyle, Türküyle, İranlısıyla vs.) mü’minler, çok küçük bir azınlık oldukları ve dünyaya serpilmiş bulundukları için, birlik içinde hareket edememekte ve tabiatıyla örgütsel güçten yoksun olduklarından dolayı tepkilerini açık şekilde dile getirememektedirler. Onun için olayları şimdilik tedbirle ve sabırla izlemek zorundadırlar. Buna karşın Vahhabîlerin etkisi altına giren tecrübesiz, yarı okumuş, aceleci, telaşlı ve duygusal birçok genç, Batılıların istihbarat servisleri tarafından tuzağa düşürülerek, başta dinci Müslümanların karşısına çıkarıldılar, ondan sonra da el altından küresel güçlere karşı onları teşkilatlandırıldılar.

“Neo-Selefîler” diye adlandırılan bu topluluk, büyük bir bilgisizlik eseri olarak gözlerinin önündeki dincilik manzaralarını göremediler. Mezarcılığın, ölücülüğün, ruhbanlığın, medyumluğun, evliyacılığın, kerametçiliğin, efsunculuğun, kandilciliğin, mitolojinin, efsaneciliğin, mumyacılığın, lidere ve bayrağa tapıcılığın ne anlama geldiğini; bunların kimler tarafından üretildiğini, ne amaçla kullanıldığını ve -göç etmiş- hangi değerlerin boşluğunun bunlarla doldurulduğunu bilemediler. Kısacası, modern putçuluğu keşfedemediler. Üstelik hangi güçlerin emri altında “İslâm Devleti (!)”ni kurmaya kalkıştıklarının bile farkında olamadılar. Daha ötesi Müslümanların büyük çoğunluğunun, İslâm Ümmetinin organik bir parçası sayılamayacağını hesaba katamadılar. Bunlar, zihin karışıklığı diyebileceğimiz bir bocalama içinde gafil avlandılar. Dolayısıyla birlikte yaşadıkları dinci kalabalıkları ıslah etmeye dönük bir çalışma yapmak yerine, silahlanarak namlularını hem Müslümanlara, hem de emrine girdikleri küresel güçlere yönelttiler. Çünkü (Müslüman değil idiyseler de) onlar da bir çeşit dinci idiler. Böylece Batı dünyası hem Müslüman dincileri, hem de bizzat organize ettiği başka bir dinci grup olan (Selefîleri) cezalandırma yoluna gitti.

AHSENU'L HADİS

Özcan YILDIRIM
ozcanyildirim@tevhiddergisi.org

MÜŞRİKLERİN İÇ DÜNYASI: MERİC

İnsanoğlu ibret almak isterse, gökyüzündeki o muazzam yaratılışı ve dengeyi görür. Allah'ın, insanın hemen üstündeki semayı nasıl bina edip süslediğini de… Fakat insanoğlu kafasını yukarı kaldırıp ibret almaktan acizdir.

بَلْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَٓاءَهُمْ فَهُمْ ف۪ٓي اَمْرٍ مَر۪يجٍ (٥)

5. (Hayır, öyle değil!) Bilakis onlar, hak kendilerine geldiğinde onu yalanladılar. Onlar karışık/çelişkili bir durumdalardır.

اَفَلَمْ يَنْظُرُٓوا اِلَى السَّمَٓاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا
وَمَا لَهَا مِنْ فُرُوجٍ (٦)

6. Üstlerinde olan gökyüzüne bakmadılar mı hiç? Onu nasıl da bina edip süsledik. Onun hiçbir açığı da yoktur.

وَالْاَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَاَلْقَيْنَا ف۪يهَا رَوَاسِيَ وَاَنْبَتْنَا ف۪يهَا مِنْ
كُلِّ زَوْجٍ بَه۪يجٍۙ (٧)

7. Yeryüzünü de yayıp genişlettik, oraya (dağlardan) sarsılmaz kazıklar çaktık ve her göz alıcı bitkiden çift çift bitirdik.

تَبْصِرَةً وَذِكْرٰى لِكُلِّ عَبْدٍ مُن۪يبٍ (٨)

8. (Allah'a) yönelen her kulun, (Allah'ın kudretini) görmesi ve (üzerinde tefekkür edip) öğüt alması için...

وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَٓاءِ مَٓاءً مُبَارَكاً فَاَنْبَتْنَا بِه۪ جَنَّاتٍ وَحَبَّ
الْحَص۪يدِۙ (٩)

9. Gökten bereketli bir su indirdik ve onunla bahçeler ve biçilen taneler bitirdik.

وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ لَهَا طَلْعٌ نَض۪يدٌۙ (١٠)

10. Üst üste binmiş tomurcukları ile uzun hurma ağaçlarını da...

رِزْقاً لِلْعِبَادِۙ وَاَحْيَيْنَا بِه۪ بَلْدَةً مَيْتاًۜ كَذٰلِكَ الْخُرُوجُ (١١)

11. Kullara rızık olması için... Biz, o (su ile) ölmüş bir beldeye hayat verdik. İşte, (kabirlerden) çıkış da böyledir.

Allah'ın adıyla.

Allah (cc) surenin bu pasajında inkârcıların, dirilişi hak olmasına rağmen inkâr edişlerinden bahsedip kâinattaki yarattıklarından örnekler veriyor. İnkârcıların her ne kadar kabul etmeseler de kafalarını kaldırıp etraflarına bakmalarını, bunun da Allah'ın yaratıcı ve hükmedici olduğunun bir kanıtı olduğunu söylüyor.

"(Hayır, öyle değil!) Bilakis onlar, hak kendilerine geldiğinde onu yalanladılar. Onlar karışık/çelişkili bir durumdalardır."[1]

Allah (cc) burada müşriklerin, içlerinde gelgit yaşadığından bahsediyor. Zira hakkı/Resûl'ü/Kur'ân'ı/tevhidi bunca ayete rağmen inkâr ederler. Fakat içlerinde onları tırmalayan bir ukde vardır. Karmakarışık bir ruh hâli içerisindelerdir. Dilleri söyler, ancak kalpleri farklı yöndedir.

Allah (cc), Firavun ailesinden bahsederken de buna işaret etmektedir:

"Nefislerinde yakinen (ayet ve mucizelerin doğruluğuna) inandıkları hâlde, zulüm ve haddi aşma nedeniyle onu yalanladılar. Bozguncuların akıbetinin nasıl olduğuna bir bak."[2]

Kalplerinin üzerini örttükleri bu durum -ki inkârın lugat anlamı da örtmektir- iç dünyalarında depremlere sebebiyet verir. Hakka karşı samimi olup kalplerini açmamalarından dolayı da dikenli bir cangıla dalmış gibi nefislerinde bocalayıp dururlar:

"İlk defa iman etmedikleri gibi (yine inanmasınlar diye) kalplerini ve gözlerini ters çeviririz. Ve onları azgınlıkları içinde bocalar vaziyette bırakırız."[3]

Hak böyledir. Reddedildiğinde kişinin dünyasını harap eder. Kişinin dünyası darmadağın olur. Zahiren mutludur, huzurludur, fakat iç dünyaları ayetin ifadesiyle "meric"dir.

Herkes hakka, hidayete ulaşmayı umuyor. Fakat o hak, üzerine dünyasını bina ettiği, dikildiği batılı temelinden sarsınca bu Rabbani yıkıma karşı çıkıyor. Çünkü makamı, ticareti, serveti tahrip olacaktır ona göre. Bu yüzden "بل/Bilakis" ifadesiyle bu inkâr düşüncelerini daha da ileriye taşıdıklarını buyuruyor Rabbimiz.

Ayette geçen "ف" ifadesindeki "fa", fa-ı takibiyyedir. Bu da şunu ifade eder:

Hak kendilerine geldiğinde hiçbir fasıla vermeden, durmadan, muhakeme etmeden, düşünmeden onu yalanladılar. Benzer bir ayet de En'âm Suresi'nde geçmektedir:

فَقَدْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَاۤءَهُمْۜ

"Hak kendilerine gelince elbette, onu yalanladılar..."[4]

Bu, hak geldiğinde şirk ehlinin gösterdiği tutumdur. Müşrikler hakikatleri sorgulamadan, muhakeme etmeden hemen yalanlarlar. Çünkü koltuğuna, akçesine, kariyerine ve prestijine zarar gelsin istemezler. Müesses nizamlarını söküp atmak veya yerinden oynatmak onlara ağır gelir:

"Üstlerinde olan gökyüzüne bakmadılar mı hiç? Onu nasıl da bina edip süsledik. Onun hiçbir açığı da yoktur."[5]

Tevbih/Kınama üslubuyla soruyor Rabbimiz: "Üstlerinde olan gökyüzüne bakmadılar mı hiç?"

Bakmaz mı insanoğlu, hiçbir gediği deliği olmadan kusursuz bir şekilde nasıl yaratılmış o muazzam gökyüzü...

"Sizi yaratmak mı daha zor yoksa göğü mü? Onu bina etti. Onun tavanını yükseltip onu düzenledi."[6]

"O (Allah) ki; (her biri diğerinin üzerinde ve birbirine uyumlu) katmanlar hâlinde yedi gök yarattı. Rahmân'ın yaratmasında hiçbir uyumsuzluk/tutarsızlık göremezsin. İşte (yarattıkları ortada) çevir gözünü, bir açık/gedik görebilecek misin? Sonra (kusur aramak için) iki defa daha göz at. Göz hiçbir şey elde edememiş ve yorulmuş olarak sana dönecektir."[7]

"Üstünüzde pek sağlam yedi (gök) bina ettik."[8]

"Görmediniz mi? Allah yedi göğü, nasıl da katman katman (birbirine uyumlu) yaratmıştır."[9]

Uzak değil. Hani sen yeniden yaratılışı inkâr ediyorsun ya, hemen üstüne bakınca göreceksin bunun olup olmayacağını. Yaratıldığı günden beri bir değişiklik, bozulma olmuş mu? Direksiz o katmanları başına diken Allah (cc), biraz gökyüzüne doğru çıkıldığında nokta kadar dahi gözükmeyen seni mi diriltemeyecek? Oraya hükmeden, senin o küçücük hayatına mı hükmedemeyecek?!

İnsanoğlu ibret almak isterse, gökyüzündeki o muazzam yaratılışı ve dengeyi görür. Allah'ın (cc), insanın hemen üstündeki semayı nasıl bina edip süslediğini de... Fakat insanoğlu kafasını yukarı kaldırıp ibret almaktan acizdir. Etrafındaki farkındalıkları hayretler içerisinde izlerken burnunun ucundaki hakikatlere bakmaz ve bundan ibret vesikası çıkarmaz. Hâlbuki gökyüzü, insanın yaratılmasından çok daha muazzamdır:

"Muhakkak ki göklerin ve yerin yaratılması, insanın yaratılmasından daha büyüktür. Fakat insanların çoğu bilmezler."[10]

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun. Dua ile...

1. 50/Kâf, 5
2. 27/Neml, 14
3. 6/En'âm, 110
4. 6/En'âm, 5
5. 50/Kâf, 6
6. 79/Nâziât, 27-28
7. 67/Mülk, 3-4
8. 78/Nebe, 12
9. 71/Nûh, 15
10. 40/Mü'min (Ğafir), 57

Enes YELGÜN
enesyelgun@tevhiddergisi.org

UHUD SAVAŞI ÖNCESİ YAŞANAN BAZI HADİSELER 2

Münafıklarla ilgili Peygamberimizin gözettiği siyaset çok önemlidir. O, münafıklara direkt tepki göstermek yerine, vahiyle Müslimleri baş başa bırakmış ve münafıkların fiillerini görmelerini sağlamıştır.

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a; salât ve selam, O'nun Resûl'üne olsun.

Peygamberimiz (sav) ashabıyla istişare ettikten sonra savaş hazırlıklarını tamamladı ve ordusuyla yola çıktı. Yolculuk sırasında gerçekleşen iki hadise Medine İslam toplumunun o zamanki durumu hakkında bize fikir vermesi açısından önemlidir:

"Resûlullah (sav) Beni Harise'den olan Semure ibni Cündüb El-Fezari ile Rafi ibni Hadice'yi on beş yaşlarında oldukları için geri çevirmişti.

Resûlullah'a denildi ki: 'Ya Resûlullah! Rafi iyi bir ok atıcısıdır.'

Bunun üzerine Resûlullah (sav) ona izin verdi.

Rafi'ye izin verdiği zaman Resûlullah'a denildi ki: 'Ya Resûlullah! Semure Rafi'yi yeniyor.'

Bu sefer ona da izin verildi. Resûlullah (sav) Usame ibni Zeyd'e, Abdullah ibni Ömer ibni Hattab'a, Beni Malik ibni Neccar'dan olan Zeyd ibni Sabit'e, Beni Harise'den olan Bera ibni Azib'e, Beni Malik ibni Neccar'dan olan Amr ibni Hazm'a, Beni Harise'den olan Üseyd ibni Zuheyr'e izin vermedi. Hendek gününde on beş yaşlarında oldukları için onlara savaşa katılmaları için izin verdi."[1]

Yaşları küçük görülüp geri çevrilenler, Medine'de çocukları ve kadınları beklemek ve korumakla vazifelendirildi. Çocuk yaştaki bu sahabilerin tabiri caizse ölüme gitmek için bu denli gayret içerisinde olmaları nasıl bir ortamda yetiştiklerini anlamak için mühim bir ipucudur.

Bir toplum bütün olarak, idarecilerinin ortaya koyduğu bir gündeme kilitlenmiş; çarşıda, evde, mescidde, sohbet meclislerinde... o gündemi konuşuyorsa burada birlik ve beraberlik var demektir. Akılları henüz baliğ olmuş bu gençler nerede olursa olsunlar aynı şeyleri işitiyorlardı. Telkinler o kadar kuvvetliydi ki çok büyük sayıdaki düşman topluluğunun varlığı dahi onları kararlarından döndürememişti.

Bir başka husus, bu gençlerin aileleridir. Günümüzde, bırakalım ailelerin çocuklarını feda etmesini, İslam'a hizmete kendilerini adamayı aklından geçiren gençler karşılarında ilk önce ailelerini buluyorlar. Çocuklarının geleceğini (!) düşünen ebeveynler İslam'a hizmeti boş zamanlarda yapılması gereken bir hobi olarak görüyor ve hâliyle ilk destek beklenen yer, ilk köstek olan yer oluyor. Ancak bunun neticesi yakın gelecekte acı bir gerçek olarak aileye dönüyor,

1. Sîretu İbni Hişâm, 2/66

nesiller heba oluyor ve gençler bambaşka dünyaların insanı olarak ailelerinin karşısına çıkıyor.

Bu hadisedeki önemli diğer bir nokta ise Peygamberimizin (sav) görev seçimi yaparken dahi insanları bir amele teşvik etmesidir. Seçtiği gençlerden birisi iyi atıcı, diğeri ise güreşçidir. Bu durum diğer gençlere de mesaj niteliğindedir:

"İslam davasına hizmet ederken, kendimizi yetiştirdiğimiz, uzmanlaştığımız bir alan olsun ki sorumlularımız bizi seçerken tereddüt etmesinler."

Son olarak; Peygamberimiz (sav) savaş meydanı için seçmediği gençleri öylesine geri göndermiyor. Onlara da bir sorumluluk yüklüyor: Medine'nin korunmasına yardımcı olmak. Böylece gençlerde kalp kırıklığı olmuyor, onore ediliyorlar ve diğer arkadaşlarına yönelik haset duyguları kabarmıyor. Ayrıca İslam toplumu her bir ferdiyle ortaya bir enerji koyuyor, hiçbir emek/fert heba edilmiyor. Peygamberimizin istişare neticesinde Medine dışında düşmanlarla karşılaşmaya karar vermesi münafıkların hoşuna gitmedi. Buna rağmen orduyla beraber hareket ettiler, ancak yarı yolda orduyu bıraktılar. Hem de İslam ordusunun üçte birlik kısmı diyebileceğimiz bir toplulukla:

"Resûlullah (sav), ashabından bin kişiyle birlikte yola çıktı. Müslimlere namaz kıldırması için İbni Ümmü Mektum'u vali tayin etti. Nihayet Medine ile Uhud arasında bir düzlüğe vardıkları zaman Abdullah ibni Ubey ibni Selül, ordunun üçte biriyle Resûlullah'dan (sav) ayrıldı ve 'Muhammed bana isyan edip onlara itaat etti. Ey insanlar! Niçin kendimizi orada öldüreceğimizi bilmiyoruz?' dedi.

Sonra kavminden, kalbinde nifak ve şüphe olan ve kendisine tabi olan kimselerle birlikte geri döndü. Beni Seleme'nin kardeşi Abdullah ibni Amr ibni Haram onların peşine düştü.

Şöyle diyordu: 'Ey Kavmim! Kavminizi ve Nebinizi, düşmanlarıyla karşı karşıya geldikleri zaman yardımsız bırakmamanız gerektiğini Allah size hatırlatmadı mı?'

Onlar da dediler ki: 'Şayet sizin savaşacağınızı bilseydik elbette ki sizi yardımsız bırakmazdık. Fakat bir savaşın olacağını zannetmiyoruz.'

Abdullah ibni Amr münafıkların Resûlullah'a (sav) isyan edip onun sözünü dinlemediklerini ve savaşmaktan kaçınıp ondan ayrıldıklarını görünce onlara dedi ki: 'Ey Allah'ın düşmanları! Allah sizi kahretsin. Şüphesiz ki Allah, Resûl'ünü size muhtaç etmeyecektir.'

Uhud gününde Ensar, Resûlullah'a (sav) dedi ki: 'Ya Resûlullah! Yahudi olan müttefiklerimizden yardım isteyemez miyiz?'

Resûlullah (sav), 'Bizim onlara ihtiyacımız yoktur.' dedi."[2]

"(Bir diğer gayesi ise) münafık olan kimseleri açığa çıkarmaktır. Onlara: 'Gelin! Allah yolunda savaşın yahut müdafaa yapın.' denildiğinde dediler ki: 'Şayet savaşmayı biliyor olsaydık size tabi olur (sizinle beraber savaşa çıkardık).' (Bu sözü söyledikleri) o gün, imandan daha çok küfre yakındılar. Ağızlarıyla kalplerinde olmayanı (inanmadıkları şeyi) söylüyorlar. Allah, onların gizlediklerini en iyi bilendir."[3]

Bu hadisede ilk bakacağımız husus, bunun neden Medine'de değil de yola çıkıldıktan sonra olduğudur. Şayet sebep Peygamberimizin (sav) münafıkları dinlememesi ise o zaman Medine'de savaşmama kararı alabilir ve orduya hiç katılmayabilirlerdi. Ortaya konan tüm illetler şunu göstermektedir ki bu, kasıtlı olan bir ameldir. Çünkü bir orduya baştan katılmamak ile yarı yolda onları terk etmek aynı etkiyi bırakmaz. Münafıklar İslam ordusuna en fazla zarar verecek yöntemi seçmiş ve uygulamıştır.

Münafıkların bu fiili aslında İslam cemaatinin farklı vesilelerle karşılaştığı/karşılaşacağı bir hâldir. Beraber yol yürünürken kardeşlerinin herhangi bir sebeple uzaklaşması fertleri etkiler, ama mücadele sırasındaki terkin acısı daha çoktur. Her hâle zihnen hazırlıklı olmak ise imtihanları hafifleten en önemli etkendir.

Münafıklarla ilgili Peygamberimizin (sav) gözettiği siyaset çok önemlidir. O, münafıklara direkt tepki göstermek yerine, vahiyle Müslimleri baş başa bırakmış ve münafıkların fiillerini görmelerini sağlamıştır. Mantıken düşünüldüğünde Uhud Savaşı'nın neticesi, münafıkları haklı çıkaran bir sonuçtur. Ama savaşın neticesi her evi etkileyince öfke ve kin bir ânda münafıkların üzerine yöneldi. Ağızlarını doldura doldura haklı çıktıklarını Medine'de söyleyebilecekken, onlara yönelen öfke nedeniyle seslerini çıkartamadılar. Bu durum siretin geneline de yansımıştır. Öyle ki artık vahiy bile gelmeden İslam toplumu münafıklara yönelik tepkisini ortaya koymuştur.

Münafıkların fiilleriyle ilgili olarak Kur'ân'da çokça ayet mevcuttur. Allah (cc), diğer küfür topluluklarına kıyasla münafıkları daha da yakından tanıtmaktadır. Uhud Savaşı'nda münafıkların durumunu da Âl-i İmran Suresi'nde bize haber vermektedir. Bu yönüyle Kur'ân'ın eğitim metodunu bir kez daha görmekteyiz. Kur'ân, yaşanan hadiseler üzerinden ders çıkartarak müminleri uyarmış ve bu durum onlar için daha kalıcı olmuştur.

Son olarak şu hususun altı çizilebilir: Bazı yazarlar İslam ümmetinin cihad adı altında değil de Arapların savaşçı olmaları nedeniyle böyle bir mücadele içerisinde bulunduklarını iddia etmekte, dolayısıyla bu büyük ameli/ibadeti küçük göstermektelerdir. Eğer bu tez doğru olmuş olsaydı o zaman münafıkların Arap savaşçılığından etkilenip her savaşta en ön safta olmaları ve Peygamber'i (sav) asla terk etmemeleri beklenirdi. Ancak münafıkların, Uhud başta olmak üzere birçok savaşta gösterdikleri gevşeklik, meselenin Arap savaşçılığıyla ilgili değil de Allah'a (cc) hakkıyla kulluk edilen bir amel olan cihadla ilgili olduğunu göstermektedir.

Davamızın sonu, âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdetmektir.

2. Siretu İbni Hişâm, 2/64

3. 3/Â-li İmran, 167

HİKMET PARILTILARI

"Nefsini hevaya uymaktan meneden kimsenin barınağı cennettir. O kimsenin kalbi de bu dünyada peşin bir cennettedir. Bu cennetin nimetleri asla dünyadaki diğer nimetlere benzemez, hatta iki nimet arasındaki fark, dünya ve ahiret nimetleri arasındaki fark gibidir. Bu, ancak kalbi böylesi bir nimeti tadan kimselerin tasdik edeceği bir hâldir.

Allahu Teâlâ'nın buyurduğu, 'İyiler muhakkak nimetler içinde, kötüler de ateştedirler.' ayetinin sadece ahiret nimetleri ve ateşiyle sınırlı olduğunu sanma. Bilakis onlar üç yurtta; dünya, berzah ve karar (ahiret) yurdunda nimetler içinde, diğerleri ise ateştedir.

Kalbin nimetinden başka nimet var mıdır? Ve kalbin azabından başka azap var mıdır?

Hangi azap; korku, endişe, hüzün ve göğüs darlığından, kalbin Allah'tan ve ahiret yurdundan yüz çevirmesinden, Allah'tan başkasına bağlanıp Allah ile ilişkisini kesmesinden daha şiddetlidir?"[1]

1. Kalbin İlacı, İbni Kayyım El-Cevziyye, Polen Yayınları, s. 135

RESÛL'E İTTİBANIN KAZANDIRDIKLARI

Enes DOĞAN
enesdogan@tevhiddergisi.org

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla. Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun…

Bir önceki makalemizde "Kur'ân'da resûllere mutlak itaatin emredilmesi" konusunu işlemiştik. Bu sayımızda Sünnete ittibanın Kur'ân'daki kökleri bağlamında Resûl'e itaatin kazanımlarını inceleyecek ve bu ittibanın Kur'âni bir gereklilik olduğunu müşahede edeceğiz.

Kur'ân'da resûllere itaatle gerekçelendirilen birçok hakikat, hayır ve mükâfat vardır. Allah (cc), rahmetinin bir tecellisi olarak insanlara resûller göndermiş, gönderdiği resûllerin takip edilmesini emretmiş, hakkıyla onların sünnetine tabi olanlara da mükâfat vadetmiştir/mükâfatlandırmıştır. Şimdi bununla ilgili bazı ayetleri okuyalım:

Resûl'e İtaat, Kurtuluş ve Kazançtır

"…Kim de Allah'a ve Resûl'üne itaat ederse, şüphesiz ki büyük bir kurtuluş ve kazanç elde etmiş olur." [1]

"Aralarında hükmetmesi için Allah'a ve Resûl'üne davet edilen müminlerin sözü: 'İşittik ve itaat ettik.' demeleridir. İşte bunlar, kurtuluşa erenlerin ta kendileridir. Kim de Allah'a ve Resûl'üne itaat eder, Allah'tan (saygıyla) korkar ve (azabından) sakınırsa işte bunlar, kazançlı olanların ta kendileridir." [2]

Ayetlerde kurtuluşa erenlerden ve kazançlı olanlardan bahsedilmektedir. Bu kimselerin temel özelliklerinden biri de Resûlullah'a itaat etmeleridir. İtaatleri karşılığında kurtulmuş ve kazançlı çıkmışlardır. Çünkü kullar için kurtuluşun ve kazancın ne olduğunu en iyi bilen yine kulların yaratıcısıdır. Resûlullah da (sav) Allah'ın kurtuluş ve kazanç yoluna çağıran davetçisidir. Kurtuluş ve kazanç ancak ona itaatin sonucunda elde edilebilir.

Bu kurtuluş ve kazanç, geniş ve kapsamlıdır. Hem dünya hem ahiret için, hem Allah Resûlü'nün yaşadığı devir hem de vefatından sonraki asırlar için geçerlidir:

"Onlar ki; yanlarında bulunan Tevrat ve İncil'de yazılı olarak (sıfatlarını) buldukları ümmi olan Resûl Nebi'ye uyarlar. Onlara iyiliği emreder, kötülükten sakındırır; temiz şeyleri helal, pis şeyleri haram kılar; sırtlarındaki ağır yükü ve zincirlerini kaldırır. Ona iman edenler, onu saygı ile yüceltenler, ona yardım edenler ve onunla beraber indirilen Nur'a (Kur'ân'a) uyanlar… İşte bunlar, kurtuluşa erenlerin ta kendileridir." [3]

Resûllere itaat etmek Allah Resûlü ile ortaya çıkan bir durum değil, önceki ümmetlerde var olan bir sorumluluktur:

"(Hatırlayın!) Hani: 'Size Kitap ve hikmet verdikten sonra, sizin yanınızda olanı doğrulayıcı bir resûl gelirse ona iman edecek ve yardımcı olacaksınız.' diye Allah nebilerden söz almıştı…" [4]

Ali ve İbni Abbas (r.anhuma) bu ayet hakkında şunları söylemiştir:

"Allah gönderdiği tüm peygamberlerden, 'Muhammed'e yetişirse ona iman ve yardım' sözü almıştır. Aynı şekilde peygamberlere, ümmetlerinden de bu sözü almalarını emretmiştir." [5]

Bundan dolayı Ehl-i Kitap, Muhammed'e (sav) ittiba etmekle sorumludur. A'râf Suresi, 157. ayette de ittiba edenlerin, kurtuluşa erenlerin ta kendileri olduğu vurgulanmaktadır.

Resûl'e İtaat, Hidayettir

"Bizi sırat-ı mustakime/dosdoğru yola hidayet et." [6]

Tüm insanlığın arayışıdır dosdoğru yol. Her birimiz namazda defalarca bu duayla Rabbimizin huzuruna çıkıyoruz. Hamdolsun O'na ki bizi başıboş ve karanlıklar içinde bırakmadı.

Âdemoğlunun dünya serüveninin başladığı ilk ânlarda dahi şöyle buyurdu:

"…Benden size bir hidayet (vahiy) gelecek. Kim hidayetime tabi olursa onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir." [7]

"…Benden size bir hidayet gelecek. Kim de benim hidayetime uyarsa, o sapmayacak ve bedbaht olmayacaktır." [8]

1. 33/Ahzâb, 71
2. 24/Nûr, 51-52
3. 7/A'râf, 157
4. 3/Âl-i İmran, 81
5. Tefsiru'l Kur'âni'l Azim, 3/Âl-i İmran, 81-82
6. 1/Fâtiha, 6
7. 2/Bakara, 38
8. 20/Tâhâ, 123

Peki, Allah'ın, geleceğini vadettiği hidayet nedir? Nasıl en doğru yolu bulacağız? Okuyalım:

"Böylece sana emrimizden bir ruh/Kur'ân vahyettik. Sen Kitab'ın ve imanın ne olduğunu bilmezdin. Fakat biz onu, kullarımızdan dilediğimizi kendisiyle hidayet ettiğimiz bir nur kıldık. Şüphesiz ki sen, dosdoğru yola iletirsin. (O yol ki) göklerde ve yerde olanların tamamının kendisine ait olduğu Allah'ın yoludur. Dikkat edin! İşler Allah'a döner."[9]

"De ki: 'Ey insanlar! Şüphesiz ki ben, Allah'ın tümünüze (yolladığı) Resûl'üyüm. O (Allah ki) göklerin ve yerin hâkimiyeti/egemenliği O'na aittir. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. Diriltir ve öldürür. Allah'a ve Resûl'ü olan ümmi Nebi'ye iman edin. O (Nebi), Allah'a ve O'nun kelimelerine iman eder. Ona uyun ki, hidayet bulasınız.' "[10]

Resûl'e İtaat, Hayattır

"Ey iman edenler! Sizleri, size hayat verecek şeylere davet ettiğinde Allah'a ve Resûl'e icabet edin. Bilin ki Allah, kişiyle kalbi (düşünceleri) arasına girer. Ve muhakkak (diriltilip), O'nun huzurunda toplanacaksınız."[11]

İbni Kayyım (rh) şöyle der:

"Faydalı bir hayat ancak Allah ve Resûl'ünün çağrısını kabul etmekle elde edilir. Bu çağrıyı kabul etmeyen kimsenin hayvani hayatı olsa bile gerçek bir hayatı yoktur. Onun bu hayvani hayatı kendisi ile en aşağılık hayvanlar arasında ortak bir paydadır. Fakat gerçek, hoş hayat ise zahiren ve bâtınen Allah'ın ve Resûl'ünün çağrısını kabul edenlerin hayatıdır. Asıl diriler ölseler dahi bunlardır. Başkalarıysa bedenleriyle hayatta bulunsalar bile ölülerdir. Bundan dolayı insanlar arasında hayatı en mükemmel olanlar, Resûlullah'ın (sav) davetini en mükemmel şekilde kabul edenlerdir. Çünkü onun davet ettiği her hususta hayat vardır. Onun bir kısmını elde edemeyen bir kimse, hayatın da bir kısmını yitirmiş olur. Onda, Allah Resûlü'nün davetini kabul ettiği oranda hayat vardır."[12]

Resûl'e İtaat Edenler, Allah'ın Sevdiği ve Günahlarını Bağışlayacağı Kullardır

"De ki: 'Eğer Allah'ı seviyorsanız bana tabi olun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir.' "[13]

Ayette dikkatimizi çeken iki husus vardır: [14]

• Allah'ı sevmek ile Resûl'e itaat arasındaki bağ.

• Resûl'e itaatin sonuçları olan; Allah tarafından sevilmek ve günahların bağışlanması.

9. 42/Şûrâ, 52-53
10. 7/A'râf, 158
11. 8/Enfâl, 24
12. Bedaiu't Tefsir, İbni Kayyım, 2/226
13. 3/Âl-i İmran, 31
14. bk. İbni Teymiyye Tefsiri, 3/Âl-i İmran, 31. ayetin tefsiri

Allah (cc), kendisini sevenleri Resûl'e tabi olmaya yönlendirmiştir. Çünkü Allah Resûlü (sav) yalnızca Allah'ın sevip razı olduğu şeyleri emreder. Öyle ki Rabbimizin sevip razı olduğu hiçbir şey yoktur ki Allah Resûlü insanları buna davet etmiş olmasın. Dolayısıyla Allah'ın sevdikleri ile Resûl'ün davet ettikleri arasında fark olmadığını söyleyebiliriz. Bununla birlikte sevgi, sevilene itaat etmeyi gerektirir. Allah'ı seven kişinin O'na hakkıyla itaat etmesi, ancak Resûl'üne itaat etmesiyle mümkündür. Aynı zamanda bu, Resûlullah'a itaatin Allah'a itaat olduğu hakikatini de hatırlatır:

"Kim Resûl'e itaat ederse hiç şüphesiz Allah'a itaat etmiş olur..."[15]

Allah sevgisi ile Resûl'e itaat, birbiriyle orantılıdır. Allah'ı sevdiğini söyleyen, ama Resûl'e itaatten yüz çeviren yalan söylemiştir. Kim Allah'ı ne kadar seviyorsa o kadar Resûl'üne itaat eder. Resûl'e itaatin neticesinde Allah, kulunu sever ve onun günahlarını bağışlar.

Resûl'e İtaat, Cennet'e Girişe Vesiledir

"Kim Allah'a ve Resûl'e itaat ederse bunlar, Allah'ın kendilerine nimet verdiği nebiler, sıddıklar, şehitler ve salihlerle beraber olacaklardır. Ne güzel arkadaştır bunlar!"[16]

"Kör olana günah yoktur, topal olana günah yoktur, hasta olana da (savaştan geri kaldıkları için) günah yoktur. Kim Allah'a ve Resûl'üne itaat ederse, onu altından ırmaklar akan cennete sokar. Kim de (itaatten) yüz çevirirse ona, can yakıcı (bir azapla) azap eder."[17]

"Bu (miras hükümleri) Allah'ın sınırlarıdır. Kim de Allah'a ve Resûl'üne itaat ederse, onu altından ırmaklar akan ve içinde ebedî kalacakları cennetlere sokar. Bu büyük bir kazançtır/başarıdır."[18]

Resûl'e İtaat, Allah'ın Rahmetine Vesiledir

"Allah'a ve Resûl'e itaat edin ki merhamet olunasınız."[19]

"Mümin erkekler ve mümin kadınlar birbirlerinin dostudurlar. İyiliği emreder, kötülükten alıkoyar, namazı dosdoğru kılar, zekâtı verir, Allah'a ve Resûl'üne itaat ederler. Allah'ın rahmet edecekleri bunlardır işte. Şüphesiz ki Allah, (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) Azîz, (hüküm ve hikmet sahibi olan) Hakîm'dir."[20]

* * *

Bir sonraki makalemizde Resûl'e itaatten yüz çevirenlerin hüsranını incelemeye çalışacağız, inşallah. Gelecek sayımızın sayfa aralarında buluşmak duasıyla...

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun...

15. 4/Nisâ, 80
16. 4/Nisâ, 69
17. 48/Fetih, 17
18. 4/Nisâ, 13
19. 3/Âl-i İmran, 132
20. 9/Tevbe, 71

HAYIRLI SONUÇLAR, ALLAH'A YÖNELİŞTEDİR

Emre ACAR
emreacar@tevhiddergisi.org

Allah'a hamd, Resûl'üne salât, güzide ashabına selam olsun.

Kıymetli Kardeşim,

Seninle muhabbetimize Urve ibni Zübeyr'in (rh) hayatından bir bölümü hatırlatarak başlamak istiyorum:

"Urve, Emevi Hükümdarı Velid ile görüşmek için Medine'den Şam'a doğru yola çıkar. Ne var ki Medine yakınlarındaki bir vadide kangren olur. Hastalık, yolun başındaki o vadide başladı, lakin hastalıktan dolayı başına bir musibet gelmez zannetti. Bu yüzden yoluna devam etti. Şam'a ulaştığında kangren olan ayağındaki mikroplar bacağının yarısını yemişti. O hâlde Velid'in yanına gitti. O da ayağını tedavi etmesi için o hastalıkla alakalı uzman doktorları topladı. Hekimler, Urve'nin ayağının kesilmesi noktasında ittifak etti. Aksi takdirde mikropların uyluk kemiğine kadar ayağını yiyeceğini, hatta gövdesine de atlayıp orayı da çürüteceğini söylediler. Urve bunun üzerine ayağının kesilmesine razı oldu.

Hekimler ona şöyle dedi: 'Kesmeden mütevellit acıyı duymaman için sana aklını giderecek uyuşturucu bir ilaç içirelim mi?'

Urve, 'Hayır, Allah'a yemin ederim ki kimsenin, aklını giderecek ve kendini uyuşturacak bir şey yiyip içeceğini sanmıyorum. Şayet bunu mutlaka yapmanız gerekiyorsa, ayağımı ben namaz kılarken kesin. Çünkü o durumda acıyı hissetmem.'

Doktorlar -söyledikleri gibi- Urve'nin ayağını o namazdayken, mikropların yediği noktanın üst kısmındaki sağlam yerden kestiler ki sağlam olsun ve bir daha vücudunda hastalık kalmasın. Doktorlar ayağını namaz kılarken kestiklerinden hiç nazlanmadı, acıdan dolayı kıvranmadı. Namazını tamamladıktan sonra, Velid, kesilen ayağından ötürü onu teselli etmek istedi.

O, şöyle mukabelede bulundu: 'Allah'ım, hamd sanadır. Benim iki elim, iki de ayağım vardı. Bunlardan birini aldıysan üçünü geri bıraktın. Eğer şimdi beni hastalıkla imtihan ediyorsan, daha önce uzun süre bana afiyet vermiştin.'

Urve'nin Şam seferinde, aralarında oğlu Muhammed'in de bulunduğu birkaç çocuğu vardı. Çocukları arasında en çok Muhammed'i severdi. Muhammed bir ahıra girdi, atlardan

Elbette ki her birimizin ailevi sorunları oluyor, kimi zaman çocuklarımızla imtihan oluyoruz kimi zaman insanların hasedine ve kinine maruz kalıyoruz; bazen rızkımız daralıyor bazen kötü hastalıklara yakalanıyoruz; yer yer tağutların ve taşlaşmış kalplerin saldırısıyla karşılaşıyoruz… İşte böyle ânlarda kime yöneliyoruz? Kimden yardım istiyoruz? Ellerimizi ilk kime açıyoruz? Derdimizi ilk kime anlatıyoruz?

biri onu çifteledi ve Muhammed öldü. Arkadaşları yanına gelip Urve'ye taziyelerini sundular.

O da şöyle dedi: 'Allah'a hamdolsun, yedi çocuğum vardı. Ey Rabbim, onlardan birini aldın, altısını bıraktın. Eğer beni hastalığa müptela kıldıysan, daha önce uzun süre afiyet vermiştin. Eğer şimdi benden bir çocuğumu aldıysan, daha önce uzun süre bana çocuk ihsan etmiştin.'

Urve, Şam'da işini tamamladıktan sonra Medine'ye döndü. Hiç kimse onun, ayağından ve ölen oğlundan bahsettiğini duymadı ve bu hususta hiç kimseye şikâyette bulunmadı..."[1]

Evet Aziz Kardeşim,

Bu kıssayı her okuduğumda veya dinlediğimde tüylerim ürperir, yüreğim yanar ve dönüp kendime sorarım: Aynı acıyla, imtihanla karşılaşsaydın senin tepkin nasıl olurdu? Kime iltica ederdin? Şükür mü ederdin, yoksa isyan mı? Rabbine bu kadar güzel hamdedebilir miydin? Namaz ve sabırla Allah'a yönelip O'ndan yardım isteyebilir miydin?

Zorluk ânında, bu kadar güzel bir sabır ve şükür ortaya koymak, sadece Rabbine yönelmek ve O'ndan yardım istemek her yiğidin harcı değildir. İnsanın kişiliği, samimiyeti, zorluk ânında ortaya çıkar; sabır ve şükür ehli olduğu, imtihan ânında belli olur. Bu da ancak rahatlık zamanında kulun, Rabbiyle arasındaki bağın kuvvetli olmasına bağlıdır.

Şu bir gerçektir ki dünya hayatında üzücü, sıkıcı, yorucu; tedirgin eden, duraklatan veya daha zor olup aşılamayan durumlarla karşılaşabiliyoruz. Bu, dünyanın doğal hâlidir. Hayatın kaderi böyledir. Yeryüzünün en değerli insanı da en değersiz insanı da bu hâllerle karşılaşır.

İnsanlar bu durumlarda nasıl hareket edeceklerini bilemezler. Tabiri yerindeyse deli gibilerdir. Olgun kararlar veremedikleri gibi olgun adımlar da atamazlar. Ve en önemlisi bu hâllerde insan, desteğe ihtiyaç duyduğu için farklı alanlara yönelebiliyor. Ya eşine/ailesine ya dostuna/arkadaşına yahut içinde bulunduğu cemaatine... Veyahut kafayı dağıtmak için eğlenceye, sosyal alana...

Oysaki bizler kime yönelmeliyiz? Kimden yardım istemeliyiz? Kimin rahmetine sığınmalıyız?

Mülkü elinde bulunduran, ol dediğinde her şey hemen oluveren, gönül kırıklıklarını gideren, hastalara şifa veren, anne karnından ölünceye kadar bütün varlığa rızık dağıtan, kalpleri birbirine ısındıran Rahmân ve Rahîm olan Allah'a yönelmek gerekmez mi? Evet, ilk yöneliş Rabbimize olmalıdır. İnsan ilk yönelişi böyle bir Rabbe yapmayacak da kime yapacak? Aciz olan, nankör olan, aceleci olan, cahil olan, cedelci olan insanlara mı yapacak? Hayır hayır, bu yöneliş kulluğa ters ve eksik bir yöneliş olur.

1. Târîhu Dımeşk, 40/263; Şuabu'l Îmân, 10631

Eyyub (as), yeryüzünde büyük ve uzun süren bir hastalığa yakalandı. Kime yöneldi ve kimden yardım istedi? Kiminle dertleşti? Acısını kiminle yatıştırdı? Derdine şifayı nerede aradı ve nerede buldu? İşte bu yönelişi anlatan şu ayeti okuyarak hayırlı sonucu görelim ve kendimizi muhasebe edelim:

"Eyyub'u da (an)! Hani o Rabbine dua etmiş (ve demişti ki:) 'Şüphesiz ki bu dert bana dokundu/her yönden beni kuşattı ve sen merhametlilerin en merhametlisisin.' Onun duasına icabet ettik ve sıkıntısını giderdik. Tarafımızdan bir rahmet ve (Allah'a) kulluk edenlere öğüt olması için, ailesini ve bir o kadarını daha ona verdik."[2]

Elbette ki her birimizin ailevi sorunları oluyor, kimi zaman çocuklarımızla imtihan oluyoruz kimi zaman insanların hasedine ve kinine maruz kalıyoruz; bazen rızkımız daralıyor bazen kötü hastalıklara yakalanıyoruz; yer yer tağutların ve taşlaşmış kalplerin saldırısıyla karşılaşıyoruz...

İşte böyle ânlarda kime yöneliyoruz? Kimden yardım istiyoruz? Ellerimizi ilk kime açıyoruz? Derdimizi ilk kime anlatıyoruz?

Eğer cevabımız, "Rabbimize" ise hamdedelim. Tam zıddı, "Hayır" ise o zaman tevbe edelim ve kendimizi ıslah edip Rabbimize samimiyetle yönelelim:

"Rabbinin ismini an ve (her şeyi bırakıp) tam bir yönelişle O'na yönel. (O) doğunun ve batının Rabbidir. O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah yoktur. (Öyleyse) O'nu Vekil edin."[3]

Rabbim bizleri duayla kendisine yönelen, bütün isteklerini O'na arz eden samimi kullarından eylesin. Allahumme âmin.

Davamızın sonu, âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdetmektir.

Bir sonraki yazımızda görüşme ümidiyle...

2. 21/Enbiyâ, 83-84
3. 73/Müzzemmil, 8-9

BİDATİN HEVA VE TAKVA İLE İLİŞKİSİ

Ömer AKDUMAN
omerakduman@tevhiddergisi.org

Bidat ve takva kavramlarının bir arada yer almasının imkân dışı olduğunu belirtmek gerekir. Takva, Allah'tan korkmaktır. Allah'ı razı etmek için, yine O'nun istediği amelleri yapmaktır. Bidat ise uydurmacadır. Dinde yoktur, sonradan dâhil edilmiştir.

Allah'ın adıyla.

Kıymetli okurlar,

Geçen ayki yazımızda bidat ve şirk arasındaki ilişkiyi ele almış, bidatin şirke giden bir yol olduğunu vurgulamıştık. Bu ay selefin sözlerinde ve eserlerinde "heva ehli" olarak karşılık bulan bidat ehlinin neden bu şekilde tavsif edildiği üzerinde duracak, ardından "takvalı" bidatçi profilini anlamaya çalışacağız.

Bidat Ehli Eşittir Heva Ehli

Geçmiş ulema, eserlerinde bidatçileri "heva ehli" olarak kaydetmiştir. Bu şekilde zikretmelerinin nedeni üzerinde durduğumuzda onların bidati ve ehlini çok iyi anladıklarını görüyoruz. Bunu şöyle ifade edebiliriz: Raşid Hilafet Devri'nin son dönemleri ve akabinde gelen süreç içerisinde, günümüze kadar yüzlerce bidatçi taife ortaya çıkmıştır. Bu bidat fırkalarının inanç ve amellerindeki çeşitliliğe rağmen hevaya/arzulara uyma noktasında birleştikleri su götürmez bir gerçektir.

Bidat ehlinin önemli bir kısmı aklı, dolayısıyla da hevayı nakle tercih eder. Bu tercih kimi zaman açık bir şekilde kendisini gösterirken çoğu zaman nassı tevil ve tahrif etmek şeklinde belirginleşir. Akıl, nasları anlamak için Allah'ın (cc) insana ikram ettiği kıymetli bir vesiledir. Nasları tahrif ve tevil ederek hevaya uydurmak için verilmemiştir.

Bidatçilerin belirgin olarak kendisiyle temayüz ettikleri durumlardan birisi; ilim adamlarını, saygın kanaat önderlerini nassa rağmen takip etmeleri; açık şirklerine ve Allah'a (cc) isyanlarına rağmen onların ardından gitmeleri, naslardan ziyade onlara önem vermeleridir. Çoğu bidatçi mezhep edebiyatı yapar, ancak mezhep imamlarının "şahsı değil, nassı takip etmek" ölçüsünü bir türlü kavra(ya)mazlar.

Buradan hareketle vurgulamak gerekir ki müminin kendisinden beslendiği kaynak, vahiydir. Vahye muhatap olan müminin, pınarın fışkırdığı yeri terk etmesi şaşılası bir şeydir. El hak! Âlimlerimizin kitaplarını okumalı, nasları anlamada yardımcı kaynak olarak bunlardan istifade etmeliyiz. Fakat beşer kelamının vahyin tadını veremeyeceğini, vahiy gibi beslemeyeceğini bilmek gerekiyor. Bu bahsettiğimiz du-

Tam bir huşu içerisinde bidat işleyen insanları da etrafımızda sıkça görmekteyiz. Farz namazlara vermediği ehemmiyeti uydurma namazlara veren, Kadir Gecesi'ni ihya etmediği kadar uydurma kandil gecelerini ihya eden insanların varlığı hepimizin malumu.

rum, anne sütüyle beslenen bebek ile GDO'lu gıdalarla beslenen bebek arasındaki farktan daha büyüktür.

Bu konuya dair son söz olarak şu hususu belirtmek isterim:

Muhkem nasların karşısında duran kim olursa olsun sapar, bidate ve dalalete düşer. Kiminle, nasıl ve ne şekilde nassın karşısında yer aldığı mühim değildir. Bu başkaldırı ve itiraz, heva kaynaklıdır; insanı ebedî zelil eder.

Bidatçide Takva Ne Arar!

Bidat ve takva kavramlarının bir arada yer almasının imkân dışı olduğunu belirtmek gerekir. Takva, Allah'tan korkmaktır. Allah'ı razı etmek için, yine O'nun istediği amelleri yapmaktır. Bidat ise uydurmacadır. Dinde yoktur, sonradan dâhil edilmiştir. Daha önce de belirttiğimiz gibi Allah (cc), bidatten razı değildir.

Tam bir huşu içerisinde bidat işleyen insanları da etrafımızda sıkça görmekteyiz. Farz namazlara vermediği ehemmiyeti uydurma namazlara veren, Kadir Gecesi'ni ihya etmediği kadar uydurma kandil gecelerini ihya eden insanların varlığı hepimizin malumu. Üstelik bu insanlar yaptıkları amellerle Allah'ı (cc) razı edeceklerine inanmış kimselerdir. Burada aklımıza şöyle bir soru gelebilir: Onları bu kadar hassasiyetle bidatleri yapmaya sevk eden esas motivasyon nedir? Bunu doğru bir şekilde anladığımızda bidatin tehlikesini de daha iyi anlayacağımızı düşünüyorum. Bu motivasyonu -kanımca- iki şekilde izah edebiliriz:

- Bidatçi, amel yaptıkça Allah ile ilişkilerinin düzeldiğine, sağlamlaştığına inanır. Dine dâhil ettiği ya da başkalarının dâhil edip kendisinin de amel ettiği bidat, aslında Allah'ın (cc) razı olduğu amellerdendir. Ne kadar ısrarcı olursa o kadar Allah'a yakınlaşır. Bidat ehli buna inanır. Bunu, müşriklerin puta ibadet ederken açıkladıkları gerekçelerinde de tüm çıplaklığıyla görmekteyiz.

- Bidat ile Allah'ın (cc) razı edilemeyeceğini bilen şeytan, kulu amele teşvik eder. Kul amel yaparken, şeytan o hayırlı (!) işte ona yardımcı olur. Dışarıdan bakan insanlar bu kimseyi takvalı zanneder, ancak hakikatte şeytanla dost ve yakın olmuştur.

İmam Evzai (rh) bu durumu şöyle anlatır: "Bana bildirildiğine göre sapık bir bidati işleyen kimseye, şeytan ibadeti kolaylaştırır."[1]

"İbni Abbas'a (ra), 'Yahudiler namazlarında kendilerine vesvesenin gelmediğini söylüyorlar.' denildi.

Şöyle cevap verdi: 'Harap olan kalpte, şeytanın ne işi var?' "[2]

Bu söz İbni Abbas'ın (rh) fıkhını gösterir. Harap olan kalpte, şeytanın işi olmaz. Bu kaide sadece Yahudilere özel değildir. Bidat ve hurafeler yığını arasında Allah'a (cc) kulluk yaptığına inanan insanla şeytan uğraşmaz. Zira uğraşılacak bir şey yoktur; o kalp zaten harap olmuştur.

1. El-İtisam, s. 144
2. Vabuli's Sayyib s. 28

RESÛLULLAH'IN MÜEZZİNİ: BİLAL İBNİ RABAH EL-HABEŞİ

Salim KANDEMİR
salimkandemir@tevhiddergisi.org

Her gecenin mutlaka bir sabahı vardır. Başka bir dünya daima mümkündür. İhtiyaç duyulan, karanlıkları fedakârlıklarla aydınlatan inanmış insanlardır. Marazi duygularından arınmış, tutkuların köleliğinden azat olmuş, meşruiyetini nafile uğraşların peşinde kaybetmemiş değerli şahsiyetler...

Öyle kişilerden biridir Bilal-i Habeşi (ra). İlk günlerde iman etmiş ve bedelini taşların altında ezilerek ödemiştir. Ucunda ölüm de olsa, tevhidi işkenceler altında "Ehadun Ehad!" diyerek haykırmaktan geri durmamıştır. Gür sesiyle ezan okuyarak Allah Resûlü'nün (sav) müezzini olmuştur. Daima davasına hizmet etmiş, ömrü savaş meydanlarında geçmiş bir merttir. O, cennetin kendisine özlem duyduğu bir yiğittir. Daha ne söylenebilir ki...

Doğumu ve Ailesi

Tarih kaynaklarımıza göre Bilal ibni Rabah (ra) yaklaşık olarak nübüvvetten otuz yıl önce dünyaya gelmiş ve H 20 yıllarında vefat etmiştir.[1] Dolayısıyla altmış yılı aşkın bir hayat sürmüştür. Onun yaşı, Ebu Bekir'le (ra) hemen hemen aynıdır.[2] Ebu Bekir'in (ra) torunlarından olan Şuayb ibni Talha şöyle demiştir: "Bilal, babam Ebu Bekir'in (yaş bakımından) ikizidir."[3] Ebu Nuaym dedi ki: "(Bilal) Ebu Bekir'in yaşıtı, Resûlullah'ın (sav) haznedarıydı."[4]

Ebu Bekir'le (ra) yaşıt oldukları gibi aynı zamanda sıkı birer arkadaşlardı. Zaten Ebu Bekir'in (ra) mevlasıdır, yani bir anlamda azatlı kölesi, başka bir manada ise candan dostudur.

Ebu Bekir'le yaşıt oldukları gibi aynı zamanda sıkı birer arkadaşlardı. Zaten Ebu Bekir'in mevlasıdır, yani bir anlamda azatlı kölesi, başka bir manada ise candan dostudur.

Babasının ismi Rabah'tır, kendisi cahiliyede vefat etmiştir. Annesinin ise Hammame'dir (ra). Oğlu Bilal ile (ra) ilk günlerde iman etmiş ve İslam uğrunda birçok eziyete katlanmış bir annemizdir. Aslen Habeşli olan aile Mekke'nin güneyinde, Serat'ta köle olarak yaşarken daha sonra Hicaz'a, Beni Cümeyh Kabilesi'ne köle olarak gelmiş ya da getirilmişlerdir. Mekke'de cahiliye içerisinde normal bir yaşam sürerken, hidayetin nuruyla hayatları aydınlanmıştır. İmanda öncülerden olmuşlardır. Allah Resûlü'nün (sav) ifadesiyle, "Bilal, Habeşlilerin öncüsüdür."[5] Nebi'den (sav)

1. Kitabü't-Tabakati'l-Kebir, İbni Sa'd, 3/271; El-İsâbe, İbni Hacer, 1/187
2. Ebu Bekir (ra) hicretin 13. yılında 63 yaşında vefat etmiştir.
3. Gökteki Yıldızlar, Mahmud Şakir, s. 702
4. El-İsâbe, İbni Hacer, 1/187
5. Kitabü't-Tabakati'l-Kebir, İbni Sa'd, 3/263

Öyle kişilerden biridir Bilal-i Habeşi. İlk günlerde iman etmiş ve bedelini taşların altında ezilerek ödemiştir. Ucunda ölüm de olsa, tevhidi işkenceler altında "Ehadun Ehad!" diyerek haykırmaktan geri durmamıştır.

bu methiyeye mazhar olmasına rağmen tevazusu ona şu kelimeleri söyletmiştir: "Dalaletteydik, Allah bize hidayet etti. Köleydik, Allah bizi azat etti."[6] Daha sonra Bilal'in (ra) annesi de vefat etmiş ve Bilal, Beni Cümeyh'in zalim lideri Umeyye ibni Halef'in elinde kalmıştır. Bir de Halid ve Gufeyre adında iki kardeşi vardır.

Nebi'nin (sav) Önünde Yürüyen Adam

İslam'ın ilk günlerindeki zorluklar herkesin malumudur. Öyle bir dönemdir ki "Rabbim Allah'tır!" diyen her insan, takatinin sınırlarını zorlayacak işkencelere maruz kalmıştır. "Lailaheillallah" sözünü söyleyen herkes bu kelimenin bedelini azap dolu imtihanlarla ödemiştir. Bir yerde közlere yatırılan vücutlar, bir yerde kırbaç yiyen sırtlar, bir yerde kavurucu sıcaklıkta demirden gömlek giyen zatlar ve daha nice çile çekenler... İşte böyle bir ortamda "Hidayet Kandili" olmak herkesin harcı değildir. Bu manada her zaman önden gidenler, arkadan gelenler için acılara kalkan olmuşlardır. Bu yüzden de birçok nimete ve mağfirete düçar olmuşlardır:

"Biz, ilk iman edenlerden olmamıza binaen, Rabbimizin günahlarımızı bağışlamasını umuyoruz."[7]

Bilal ibni Rabah, nasıl ki o zorluk günlerinde Nebi'nin önünde yürümüş, öncülerden olmuşsa; Kıyamet Günü de cennette onun (sav) önünde yürümüştür. Dünyada ona iman edip, onu savunup, her yerde Resûl'ün destekçisi olan bir kimsenin Ahiret Günü de benzer bir konumda olması şaşılacak bir şey değildir.

Ebu Hureyre (ra) dedi ki:

"Nebi (sav) bir sabah namazı vaktinde Bilal'e şöyle dedi: 'Ey Bilal! Müslim olduktan sonra yaptığın ameller arasında seni en çok ümitlendiren hangisidir? Zira ben cennette hemen önümde senin ayak seslerini duydum.'

Bilal dedi ki: 'Gündüz ya da gece her abdest alışımda Allah'ın takdir ettiği kadar bir namaz kılarım.' "[8]

6. Kitabü't-Tabakati'l- Kebir, İbni Sa'd, 3/269
7. 26/Şuarâ, 51
8. Buhari, 1149; Müslim, 2458

İbni Hacer şöyle der: "O ezan için Nebi'nin (sav) önünde yürüdüğü için, cennette de onun benzer bir misline kavuştu. Bu, Bilal'in cennete Nebi'den (sav) önce girmesini gerektirmez. Çünkü o, tabi olan durumundadır. Bununla Nebi (sav) Bilal'in, dünyada hangi hâl üzereyse ahirette de aynı hâl üzere kalacağına ve kendisine olan yakınlığının devam edeceğine işaret etmektedir. Bu Bilal'e (ra) büyük bir mükafattır. (Fethu'l Bâri, 3/43)

Cennetin Özlediği Adam

Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Cennet, ashabımdan üç kişiye özlem duyar, bunlar; Ali, Ammar ve Bilal'dir."[9]

Cennet bir insana neden özlem duyar? O insan ne yapmıştır ki tüm Müslimlerin hayallerini süslediği cennet ona iştiyak duymuştur? İşte bu soruların cevabıdır onun hayatı. İslam ile şereflendikten sonra ömrünün ikinci yarısında öyle bir hayat ortaya koymuştur ki cennet ona özlem duymuştur. Öyleyse gelin, onun hayatına tarih sayfalarından bakalım ve onun yaşamında bu soruların cevaplarını arayalım.

İslam ile Şereflenmesi ve Tevhidin Yankılanan Sesi: "Ehadun Ehad!"

Hidayetin nurlu kandillerinden biri olan Ebu Bekir (ra) birçok değerli sahabinin imanına vesile olduğu gibi Bilal ibni Rabah'ın da (ra) imanına vesile olmuştur. Ebu Bekir (ra) kendisini İslam'a davet ettiği ilk ânda kabul etmiş ve tevhid onun temiz toprağına abıhayat suyu olmuştur. O günden sonra daima azimetleri tercih ederek zorluk günlerinde bile tevhidi en şedit müşriklere haykırmaktan geri durmamıştır.

Mücahid (rh) diyor ki:

"Mekke'de İslamlarını ilk açığa vuran şu yedi kişidir: Resûlullah, Ebu Bekir, Habbab, Bilal, Sümeyye, Yasir ve Ammar. Allah Resûlü'nü (sav) amcası, Ebu Bekir'i ise kabilesi koruyordu. (Diğerlerinin koruyacak kimsesi yoktu, bu yüzden) alınıp demir zırhlar giydirildikten sonra güneşin kavurucu sıcaklığına bırakılırlardı. Bilal dışında hepsi onların istediklerini onlara verdi. Her birinin aşireti, içerisinde su bulunan kaplarla geldiler. Deriden yapılan sedyelerle onları alıp götürdüler. Akşam olunca Ebu Cehil geldi, Sümeyye'ye hakaretler edip sonra mızrağı ona saplayarak öldürdü. Böylece Sümeyye İslam'ın ilk şehidi oldu. Bilal bu muamelenin dışındaydı. Bilal ise Allah'ın yolunda kendi canını feda etmeyi önemsiz görüyordu ve kabilesinin kendisini korumasını da öyle... Onu alıp boynuna bir ip geçirip, çocukların ellerine verdiler ve şiddetli bir şekilde eziyet etmelerini emrettiler. Mekke

9. Tirmizi, 3798; Belazuri, Ensabu-l Eşraf, 182/73; İbni Abdilber, El-istiab, 1883/242

sokaklarında dolaştırdılar. O ise o esnada sadece 'Ehadun ehad/(Allah) tektir tek!' diyordu."[10]

"Onlar, Müslim olup Resûlullah'a (sav) tabi olan ashabına düşmanlık ediyorlardı. Her kabileden Müslim olan kim varsa saldırıyorlardı. Onları hapsediyor, dövüyor, sıcağın en şiddetli vakitlerinde Mekke'nin kızgın kumlarına yatırarak aç susuz bırakıp işkence ediyorlardı. Onlar böylece kendi aralarındaki mustazaflara bu işkenceleri yaparak dinlerinden döndürmeye çalışıyorlardı. Onlardan kimi işkencenin şiddeti sebebiyle onların istediklerini yapıyor kimi de direniyordu. Allah da (cc) onlardan, o kimseyi koruyordu."[11]

Bilal'in (ra) tabiriyle "küfrün başı" olan Ümeyye ibni Halef, kölesi Bilal'i güneşin sıcaklığı şiddetlenince kızgın çöllere yatırır orada göğsünün üzerine büyük bir kaya parçası koyar ve derdi ki: "Hayır, vallahi ölünceye ya da Muhammed'i inkâr edip Lat ve Uzza'ya ibadet edinceye kadar böyle kalacaksın." O ise sadece "Ehadun ehad!" derdi.[12]

"Müşrikler Bilal'e işkenceyi arttırdıkları zaman Bilal, 'Birdir, bir.' diyordu. Ona, 'bizim söylediğimiz gibi söyle.' dediklerinde o, 'Ona dilim dönmüyor.' diyordu."[13]

İslam'ın şafağında, o zorluk günlerinde, iman davası işte böyle yiğitlerin omuzlarında yükselmiştir. O gün Tevhid kelimesi, bugün kendisine Müslüman diyenlerin zannettiği kadar ucuz değildi. Şirki terk edip tevhidle Allah'a yönelmenin bedelini en ağır şekilde ödüyorlardı. Ancak göğsü, imana sarp kale olan Bilal'e (ra) ve onun gibilere bu eziyetler işlemiyordu.

Bilal'in (ra) bu muazzam davranışıyla bizlere ilettiği en önemli mesaj şudur: İslam dini azimetler ve ruhsatlar tercihindedir, ne kadar azimetler seçilirse o kadar büyümeye devam eder. Bilal (ra) ikrah altındadır ve onun için ruhsat vardır, bu şartlar altında bir küfür kelimesi söyleyebilir. Ancak o bunun yerine azimeti tercih ederek müşrikleri daha da çok kızdırmak için tek bildiği kelimeyi söyledi, "Ehadun ehad!" dedi. Ona bu kelimenin verdiği kuvvetle ne taşların altında ezilmek ne demir gömlekler giyip kızgın çöllere yatırılmak ne de zincirlere vurulup sokak sokak dolaştırılmak zarar vermedi. Onun güçlü duruşuyla Müslimler güç buldu ve tevhid davası zirvelere ulaştı.

Bugün bizler de 21. yüzyılın Mekke'sindeyiz. Allah'ın vahdaniyetini nida ettiğimiz ânda tağutlar hemen ayağa kalkıp "İlahları tek bir ilah mı yaptı? Gerçekten bu çok ilginç/şaşılacak bir şeydir."[14] diyorlar. Peki, bizler bu cevaba karşılık Bilal (ra) gibi "Ehadun ehad!" diyebiliyor muyuz?

İşte bu imani kuvvete ulaşmamız için ihtiyacımız olan, Bilal (ra) gibi değerli sahabilerin ruhunu bu asırda hissetmek ve hissettirebilmektir. Bu kuvvete sahip olan, hiçbir zaman başarısızlığa uğramayacaktır. Öyle veya böyle her zaman kazanan o olacaktır. Ona eziyet edenler daima rezil ve zelil olacaktır. Tıpkı Bilal'e (ra) eziyet edenlere olduğu gibi.

"Ümeyye ibni Halef, Bilal'e eziyet ederken Ebu Bekir onu satın alıp azat etmek için Ümeyye'ye bir talepte bulunur. Ümeyye beş veya yedi ukiyye[15] ister. Ebu Bekir hiç itiraz etmeden teklifini kabul edip satın alır. Ümeyye canıgönülden satar Bilal'i. Çünkü ona istediklerini yaptıramayarak insanların önünde rezil olmaktadır ve bir an evvel onu satarak bu durumdan kurtulmak istemektedir. Daha sonra Mekke'de laf etmeye başlar: 'İki ukiyye etmeyecek bir köleyi yedi ukiyyeye sattım. İki ukiyye bile verseydi ondan kurtulmak için verecektim.' Bu söz Ebu Bekir'in kulağına gidince der ki: 'Değil yedi ukiyye, yetmiş ukiyye isteseydi yine verirdim...' "[16]

Bilal'in bu davranışıyla insanlar, hak olmanın kişiye kazandırdığı gücü gördüler. Bu, o gün ölmemiş vicdanlara ibret olup kalplerini İslam'a ve Müslimlere meylettirdi. Bununla birlikte toplumu zayıflaştıran müstekbirlerin saygınlığı toplum nazarında kalmadı. Bu döngüyle beraber onlar İslam'a baskı yaptıkça İslam dalga dalga büyüdü ve güçlendi.

Devam edecek inşallah...

10. Kitabü't-Tabakati'l Kebir, İbni Sa'd, 3/264
11. El-Bidâye ve'n Nihâye, 3/74
12. İbni Hişam, Es-Sire, 1/262
13. İbni Sad, 3/263
14. 38/Sâd, 5

15. O dönemde on ya da kırk dirheme denk gelen bir ölçü birimi
16. Es-Sîretü'n-Nebeviyye, İbn Hişâm 1/430

OKUMA PARÇASI

Kerem ÇAĞLAR
keremcaglar@tevhiddergisi.org

ESKİ AFGANİSTAN, YENİ TALİBAN

Hakikat şudur ki Taliban ile ilgili olarak -Afganistan sahasına bu isimle ilk çıktıkları 1994 yılından bu yana- bilindiği zannedilen birçok şey aslında "her iki ucu da sivri bir değnek" misali bir yönüyle düşman propagandası ve dezenformasyonu, diğer yönüyle ise özellikle tevhidi bozan unsurları göz ardı eden ve Nebevi menhece aykırı metodolojik problemlerin yok sayıldığı ululayıcı yaklaşımdır.

Tarih boyunca yaşanan olaylar hep bir neden ve sonuç döngüsü içinde gelişmiştir ve bazen bir sonucun/olayın birden fazla nedeni olmuştur. İnsanlar bazen geçmiş olaylardan ders veya ibret alıp geleceklerini inşa etme konusunda yetersiz kaldıklarında benzer yahut aynı olayları yeniden yaşamak gibi bir bedeli de ödemek zorunda kalırlar. Mehmet Akif Ersoy'a nispet edilen, "Tarih tekerrürden ibarettir." sözü bu tür durumları veciz bir biçimde anlatır.

Orta Dünya'ya (Hicaz-Şam-Filistin) uzak ve kapalı bölgelerden biri olsa da bir yanda sıcak denizlere açılan kapı, diğer yanda Asya'nın âdeta kalbi sayılan coğrafi bir konumu vardır Afganistan'ın. İşte tarih boyunca emperyalist güçleri, Afganistan'ı elde etme yarışına iten temel faktörler.

Sanayi Devrimi'nin ardından ortaya çıkan enerji kaynaklarına ulaşma ve hâkim olma ihtirası da bu stratejik konumu daha fazla önemli kılan bir diğer etkendir. Afganistan, sahip olduğu bu adı konmamış zenginlik nedeniyle yıllarca işgal girişimlerine sahne oldu. Persler, Yunanlar, Hintler, İskitler, Moğollar, İngilizler, Sovyet Rusya ve son olarak ABD-NATO bu toprakları ele geçirir gibi oldu. Ancak hiçbir egemen güç, uzun soluklu bir yönetim sistemi kuramadı.

Bu ülke yaklaşık yarım asır önce Komünist Sovyetler, sonra da ABD ve NATO ittifakı tarafından olağanüstü bir kibir, hoyratlık, hınç ve Haçlı saldırganlığıyla tarumar edildi. İnsanların hayatı altüst edildi ve böylelikle sosyal doku da büyük bir yıkıma uğradı. Köyler ve kasabalar yakıldı. Son yarım asırdır en az iki nesil, İslam coğrafyasının diğer birçok bölgesinde olduğu gibi Afganistan'da da Haçlıların ürettiği anarşi ve aşağılama altında yaşamak zorunda bırakıldı. İşgalcilerin inşa etmeye çalıştığı sistemde bilgi, birikim ve yetenek sahibi olanlar da işgalcisine karşı direnmek yerine, başta Avrupa ve Amerika olmak üzere işgalcilerin ülkelerine firar ettiler. Yüz binlerce insan öldürüldü, hapsedildi, işkence gördü ve sakat bırakıldı.

Emperyalist Haçlı-Komünist-Rafizi ve içerideki iflah olmaz savaşkan işbirlikçi aşiretler ile savaş ağalarının cinayet, katliam ve talanlarıyla geçen son kırk beş yıllık sürecin sonunda yeni sonuçlarla Afganistan, son birkaç aydır yeniden dünyanın gündemine oturmuş durumda. İşgalcilerin

olmadığı zamanlarda da Afganistan'daki aşiret yapısı ülkede barış ve huzurun tesisinin önündeki en büyük engel olmuştur.[1]

Hakikat şudur ki Taliban ile ilgili olarak -Afganistan sahasına bu isimle ilk çıktıkları 1994 yılından bu yana- bilindiği zannedilen birçok şey aslında "her iki ucu da sivri bir değnek" misali gibidir. Bir yönüyle düşman propagandası ve dezenformasyonudur. Yani NATO-Amerikan savaş propagandasıdır. Savaş propagandasının neredeyse tamamının yalan olduğu da bilinen bir gerçektir. Düşmanı, yani Taliban'ı ve temsil ettiği düşünülen İslam'ı; kitleler nezdinde tahfif, tezyif ve tahkir etmeye çalışmak, dünya kamuoyunu yanıltmak, insanların aklını karıştırmak, taraftarlarının ve savaş alanındaki mensuplarının direncini kırmak ve bu yolla psikolojik üstünlük sağlamak amaçlanır.

Diğer yönü ise özellikle tevhidi bozan unsurları göz ardı eden ve Nebevi menhece aykırı metodolojik problemlerin yok sayıldığı ululayıcı yaklaşımdır.

Bu gerçekler bir yana, esasen birçoğumuz yaşananların perde arkasını tam olarak, tüm yönleriyle bilmiyoruz. ABD ile Taliban arasında Katar'ın başkenti Doha'da yapılan 29 Şubat 2020 tarihli anlaşma metninin başlığı şöyledir:

"Abd Tarafından Devlet Olarak Tanınmayan ve Taliban Olarak Bilinen Afganistan İslam Emirliği ile Amerika Birleşik Devletleri Arasında Afganistan'a Barış Getirme Antlaşması"

Taliban, aralarındaki antlaşmaya göre ABD'nin ülkeyi tamamen terk etmeyi taahhüt ettiği Mayıs 2021 tarihinin gelmesiyle ülke genelinde ilerleyişe geçti. Taliban, askerî ilerleyişin yanı sıra yerel unsurlarla siyasi uzlaşıyı da önemli bir silah olarak kullandı. Birçok nokta savaşsız teslim alındı.

Taliban'ı Nasıl Bilirsiniz?

Taliban'ın itikadi ve fikrî kökenleri konusunda yakın zamana kadar Türkiye'de her türlü şüpheden uzak sahih bilgiler pek fazla değildi. Taliban mefkûresinin kökeni Nakşibendî ekolüne bağlı Diyobendi hareketinin ilim havzasına dayanır. Türkiye'de onları Selefilikle eşit düzeyde tutanlar bilgi sahibi olmadan fikir sahibi olmakta mahir kesimlerdir.

Taliban'ın fikir köklerini besleyen Diyobendilik, Selefî ekolden oldukça uzaktır. Bu noktada denilebilir ki Taliban, Diyobendiliğin bir tür silahlı hareketidir. Taliban ile Selefî ekol asla bağdaştırılamayacak bir biçimde farklı kulvardalardır.

Selefî ekolün Afganistan, Pakistan ve Hindistan'daki uzantıları kendilerini "Ehl-i Hadis" olarak tanımlar. Bu çevrelerde hemen hemen herkes kendisini Ehl-i Hadis olarak takdim etseler de, "Bizim mezhebimiz hadistir." dedikleri için bu isimle anılırlar.

Taliban'ın da içinden çıktığı Nakşî Diyobendi hareketi ise kendilerinin Ehl-i Sünnet ekolüne tabi olduklarını ileri sürer. Taliban'ın bir cümlelik kısa bir kimlik tanımını şöyle yapabiliriz:

Taliban; itikaden Maturidi; fıkıhta Hanefi; meşrep olarak sufi; usulde Şeyh Muhammed Kasimi'ye, füruda ise Şeyh Raşid Ahmed'e tabi olan ve fikren de -Rabbani'nin takipçilerinden- Nakşî Şah Veliyyullah Dehlevi'ye intisap eden silahlı bir mutasavvıf harekettir. (Bu saatten sonra artık mezkûr özellikleri havi bir devletten söz etmekteyiz.)

Taliban'ın Ehl-i Hadis veya Selefî ekol mensuplarıyla çatışma ve tartışma noktalarından birisi de tasavvuf yanlısı olmalarıdır. Diyobendiler ve içlerinden çıkan Taliban, vahdet-i vücud meşrebinin ileri gelenlerinden Muhyiddin Arabi'yi benimser. Şeyh Muhammed Et-Temimi'den fersah fersah uzaklardır. Hatta onu, -Osmanlı Devleti'ni kastederek- Ehl-i Sünnet, Müslümanlara karşı savaş açtı diye her fırsatta yeriyorlar. Hadise ehemmiyet vermekteler, ancak bu durum onların Hanefi Mezhebi'ne taassup derecesindeki bağlılıklarını bir türlü aşındırabilmiş değillerdir.

Bu sebepledir ki Selefiler, Diyobendileri, mezhebî görüşlerini teyit amacıyla Resûlullah'ın (sav) hadislerini ve Kur'ân ayetlerini kullanmak ve manipülasyon yapmakla itham ederler.

Diyobendilerin Selefî olmaları bir yana, Orta Dünya'daki Selefiliğin tartışmasız en büyük hasmı kabul edilen ve İbni Teymiyye'nin yirminci yüzyıldaki en önde gelen muarızı olan Düzceli M. Zahid El-Kevseri'yi[2] imamları kabul ederler. Selefiler de bu nedenle Diyobendileri Kevseri'ye mâl ve nispet etmiştir. Dolayısıyla Taliban Lideri Molla Heybetullah Ahund'un Şeyhu'l Hadis sıfatına veya Taliban'ın sakalına sarığına bakarak yahut geçmişte, kendilerini Selefî ekole nispet eden El-Kaide'den, Afganistan'da barınma karşılığında biat almalarını dikkate alarak Selefilik anlayışına yatkın olduklarını söylemek doğru bir tespit değildir. 1994-2001 yıllarında Usame Bin Ladin ile olan iş birlikleri ise tarikat geleneğinden kopup gelen Çeçenlerin iş birliğiyle mukayese edilebilir.

1. Afganistan uzmanı bir akademisyenin naklettiği, Afganistan halkıyla ilgili şöyle bir anekdotu aktarmak yerinde olur: Cengiz Han, on üçüncü yüzyılda yeryüzünün en güçlü ordusuna sahipken Afganistan istilası sonrası bu coğrafyada kalıcı olamadı. Moğolların bu istilayı iki kez gerçekleştiği hâlde burada tutunamaması, annesinin de merakını celbeder. Oğluna Afganistan'dan bir miktar toprak getirtmesini ister. Kendisine toprağı getirdiklerinde o toprağın üzerine birkaç tane karınca bırakır. Kısa bir süre sonra bu karıncaların birbirleriyle kavgaya tutuştuklarını görünce Moğol ordularının Afganistan'da neden tutunamadıklarını daha iyi anlar.

2. Doğ. 16 Eylül 1879, Düzce; öl. 11 Ağustos 1952, Kahire. Maturidi/Hanefi Mezheplerine bağlılıkta mutaassıp ve başta İbni Teymiyye olmak üzere Selefî ekol mümessillerine karşı yer yer tekfire varan katı görüşleriyle bilinen Türkiyeli bir Nakşî âlimi.

Taliban Kâbil'e girerken ABD askerî uçaklarının önünde sel gibi akan ve tekerleklerine tutunarak kaçmaya çalışanlar; ülkenin şehirlerinde işgal kuvvetlerinin oluşturduğu taşeronluk, rüşvet ve uyuşturucu ticareti üzerine kurulu parazit katmanının unsurlarından başkaları değildi.

"Zafer"e Götüren Yolda Döşeli Taşlar

Afganistan'da 7 Ekim 2001 tarihinden bu yana devam eden bir savaşın bugünkü sonucu itibarıyla Taliban'ın Afganistan'daki hâkimiyetinin temelinde birkaç haftalık veya aylık bir süreç olmadığı çok açıktır. ABD işgalinin başladığı Kasım 2001 yılından bu yana kesintisiz bir biçimde sürdürülen organize bir süreci göz ardı etmemek gerekir. İnsanlar genellikle sadece sonuçları değerlendirip süreçleri ihmal etmekte veya görmezden gelmektedir. Böyle bir yaklaşım tarzı ise adil ve hakkaniyetten uzak; birçok hakikatin üstünün örtülmesi ve ihmal edilmesiyle sonuçlanacaktır.

Afganistan'ın çok hızlı bir şekilde Taliban'ın eline geçtiğini düşünmek, kesilen bir ağacın yıkılmasına neden olan yüzlerce balta darbesini yok sayarak sadece son darbeye bağlamak gibi bir hataya sebep olur. Neticede Taliban, yirmi yıldır devam eden savaşın ardından son birkaç aylık bir süreçte ülkenin tamamında hâkimiyetini yeniden kurmuş oldu. Bu başarının yirmi yıllık bir süreç içerisinde nasıl gerçekleştiğini birkaç maddede şöyle sıralamak mümkündür:

• Bu kadar süratli ve sonuç alıcı gelişmede en başta gelen etkenlerden birisi Taliban'ın, Afgan -özellikle de Peştun- halkı arasında bir halk tabanına dayanıyor olmasıdır.

• "Afganistan İslam Emirliği" yani Taliban savaşçıları samimi, azimli, ısrarlı ve kesintisiz bir şekilde yerel ve genel emirlerine bağlılık ve itaatte sebat etmişlerdir.

• Taliban, başta Peştunlar olmakla beraber Afganistan toplumunun tüm etnik kesimlerinden mensupları ve liderlerinin olmasını çok iyi değerlendirmiştir. Örneğin, güneyde Peştun ve Beluc, batıda Tacik ve Aymak, kuzeyde Özbek, Tacik, Türkmen ve Aymak, Taliban mensuplarının etkin katılımıyla birçok bölge savaşsız ve kan dökülmeden kolaylıkla ele geçirilmiştir.

• 29 Şubat 2020 tarihinde ABD ile varılan Doha Anlaşması, tüm bunların daha hızlı gerçekleşmesini kolay ve mümkün kılmıştır.

• Yirmi yıldır süren savaş sürecinde hemen hemen her gün birçok bölgede yaşanan şiddetli çatışmalar, özellikle kırsal alanlarda yaşayan halkın desteğiyle oluşturulan otorite alanlarında topluma karşı adil ve dürüst olmaları da böyle bir sonuca etki etmiştir.

• Taliban'ın, kontrol ettiği alanlardaki yerel güç unsurlarına yaklaşım tarzı da bu başarıyı daha kolaylaştırıcı bir etkiye sebep olmuştur. Aşiret liderleri, kanaat önderleri, mollalar, siyasiler ve diğer güç odaklarıyla ciddi ilişkiler kuran hareket, tüm bu kesimlere güvence verdi.

• Taliban'a karşı savaşan grupların birkaçı dışında -Ahmet Şah Mesut'un oğulları, Raşit Dostum ve Rafıziler gibi- ideolojik veya eskiden gelen bir düşmanlığa dayanan sebepleri bulunmamaktadır. Bunların çoğu, bilhassa son süreçte Taliban'a karşı savaşmak için geçerli bir sebep bulamadığından, savaşçı gruplardan ayrılarak sivil hayata dönmüştür. Hem bu hem de Taliban'ın ilan ettiği genel aflardan dolayı orduda teslim olanların sayısı on binleri bulmuştur.

• ABD ve Batı destekli ve Rafızî unsurların da etkin olduğu hükûmet organlarının parçalanmışlığı ve devrik Kâbil kukla yönetimini oluşturan tarafların parçalı yapısı da Taliban'ın başarıya ulaşmasında bir diğer önemli sebeptir.

• ABD ve Türkiye dâhil bazı NATO ülkelerinin eğitip donattığı hükûmete bağlı güçlerin yanı sıra, Taliban'a karşı savaşan birlikler büyük ölçüde maaşları hükûmet tarafından ödenen milis kuvvetlerin birbirlerinden bağımsız çıkarları, aralarındaki derin güvensizlik ve iletişimsizlik, yirmi yıl sonra ulaşılan "zafer"de önemli bir paya sahiptir.

• Amerika'yı yenilmez kabul eden bir kesim de var ki; ABD'nin, Irak'ı Rafızî İran'a teslim ettiği gibi Afganistan'ı da Taliban'a ABD'nin teslim ettiğini iddia etmekteler. Söz konusu iddianın ilk kısmı, aralarındaki perde arkası derin iş birliği göz önünde bulundurulduğunda İran için doğrudur, denilebilir. Ancak bu iddia Taliban için doğru kabul edilse dahi bu, ABD'nin bir tercihi olarak değil, muhtemelen alternatifsizliğin sebep olduğu bir mecburiyetin sonucu olarak değerlendirilebilir. Nitekim ABD başkanı Joe Biden, çekilme sonrası dünya televizyonlarından canlı olarak yayımlanan konuşmasında Af-

ganistan'ı "İmparatorluklar bataklığı" olarak nitelemiş ve kalan sağları kurtarmış olmayı canlarına minnet saymıştır.

Dayton'dan Doha'ya (mı?)

Son süreçte hızla gelişen olaylara bakınca insanların zihnine "Tarih yeniden tekerrür mü ediyor?" sorusu gelmektedir. Doha Anlaşması'ndaki "Afganistan'dan yabancı savaşçıların çıkarılmasını ve ülke topraklarının ABD ve müttefikleri aleyhine faaliyetlerde bulunmak amacıyla kullanılmayacağının taahhüdüne" dair maddesi akıllara Dayton Anlaşması'nın benzer maddelerini getirmektedir. Dayton Anlaşması, 1991-1995 yılları arasındaki Hırvatistan Savaşı ve Bosna Savaşı'nı sona erdiren anlaşmadır. Kasım 1995'te ABD'nin Ohio eyaletindeki Dayton kenti yakınında uzlaşma sağlanmış ve 14 Aralık 1995 tarihinde de anlaşma Paris'te resmen imzalanmıştı.

Kendilerini İslam'a nispet eden Boşnaklar açısından bu anlaşma, ileriki yıllarda görüldü ki gerçekten tam bir deli gömleğiymiş, fakat iş işten çoktan geçmişti. Aynı anlaşmanın sonuçlarından bir tanesi de Boşnaklara uluslararası camiada muhataplık payesini verdiren direnişin en ön saflarında yer almış olan Arap, Türk, Çeçen ve daha nice "yabancı savaşçı"nın anlaşma metni üzerindeki imzaların mürekkebi dahi kurumadan ülkeden deport edilmeye başlanmasıydı.

Dayton'u andıran maddeler içerdiği anlaşılan Doha Anlaşması sonrasında Taliban'ın Afganistan'da tam kontrol ve sürdürülebilir istikrarlı, güçlü bir yönetim sağlaması sonrasında benzer bir durumun yaşanması da muhtemeldir. Hatta Taliban'ın bir iyi niyet göstergesi olarak Kâbil'e girmeden önce 2001'de iktidarı kaybetmesine neden olan ve artık kollaması için herhangi bir sebep olmadığını düşündüğü El-Kaide'den geriye kalanlar ve müzahir yapılanmalarla ilgili böyle bir tebliğde veya tasarrufta bulunup bulunmadığı da bilinmemektedir.

"Taliban Devrimi" için muhtemel bir mayın tarlası da Peştun milliyetçiliğidir. Afganistan halkı "Müslümanlık" inancı zemininde büyük bir birlik oluşturduğu, özellikle de son bir asırda İngiliz, Sovyet Rusya ve ABD-NATO işgaline karşı birleştiği bu inanç birliğiyle başarılı bir direniş göstermiştir. Hâlen hayatta olan ve Sovyet işgaliyle sonrasındaki iç savaşta etkin olan Hizb-i İslami'nin lideri, Peştun asıllı Gulbeddin Hikmetyar'ın 1989'da Pakistan'ın Peşaver kentinde, "Afganistan'ı son 300 yılında hep Peştunlar yönetmiştir, bundan sonra da öyle olacaktır." demesiyle yeniden alevlenen Peştun kavmiyetçiliği söylemlerine karşı Taliban'ın mesafeli durmadığı malumdur.

Bu milliyetçilik taassubundan bir ân önce kurtulmazlarsa orta vadede yeniden "Horasan'ın Irak'ı" olmak gibi büyük bir tehlikeyle yüz yüze kalmaları kaçınılmaz olur.

Taliban Kâbil'e girerken ABD askerî uçaklarının önünde sel gibi akan ve tekerleklerine tutunarak kaçmaya çalışanlar; ülkenin şehirlerinde işgal kuvvetlerinin oluşturduğu taşeronluk, rüşvet ve uyuşturucu ticareti üzerine kurulu parazit katmanının unsurlarından başkaları değildi.

Halk kitleleri ise sağcısıyla, solcusuyla, Rafizi'siyle, demokratıyla, laikiyle, Batıcısıyla neredeyse yarım asırdır kendilerine cehennemi yaşatan çağdaş uygarlık safsatasının sahiplerine lanetler okumaktadır. Afgan halkı, papyonlu, kravatlı cellatları ve canlı et reyonu tipli, minili ve pantolonlu "kadın"ları tanımıştır. Müptezelliklerini, caniliklerini, çirkefliklerini, alçaklıklarını ve tabii ki koyu karanlık iğrenç geçmişlerini çok iyi bilmektelerdir artık.

...وَتِلْكَ الْاَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِۚ... وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَۙ

"...(Mutlak ve daimî galip Allah'tır. İnsanlara gelince) biz bu günleri insanlar arasında döndürür dururuz... Allah, zalimleri sevmez."[3]

3. 3/Âl-i İmran, 140

MAHİ
mahi@tevhiddergisi.org

ALZHEİMER (ALZAYMIR) 2

Sade döşenmiş büyükçe bir salon. Pencerenin yanında tek kişilik bir koltuk. Hemen arkasında bir lambader, büyük boy beş raflı bir kitaplık. Kitaplar alelade yerleştirilmiş. Birçoğu masanın üstünde. Kimi açık bırakılmış kimi çokça karalanmış. Dergilikler de nasibini almış bu dağınıklıktan. Yerde bir diz battaniyesi. İçeriye bir ud kokusu hâkim. Bu koku onu geçmişe götürüyor.

Küçük bir kız çocuğu. Oyuncaklarıyla oynuyor. Gecenin ilerleyen saatleri. Yatmamakta ısrarcı. Kapıya takılan anahtarın sesiyle koşuyor. Açıyor kapıyı babasına. Eliyle savuşturuyor babası. "Yatmadın mı sen daha?" diyerek kızıyor bir de. Elinden yayılan ut kokusu...

Mektuplar etrafa saçılmış. Selam verip diz çöküyor babasının yanına. Elini tutuyor. Aynı koku. Yavuz Bey irkiliyor:

— Sizi Doktor Bey mi yolladı?

— Şey, ben...

— Yoksa bakımevinden mi geliyorsunuz?

— Benim baba, kızın.

— Benim hiç kızım olmadı. Hatta hiç evlenmedim.

Stüdyoda çekildikleri ilk ve tek fotoğrafı gösteriyor.

— Bak baba! Sen, ben ve annem...

Eline alıyor, uzunca bakıyor. Bir şeyleri anımsıyor sanki. Bakışlarını fotoğraftan ayırıp uzaklara bakıyor.

— Yanılıyorsunuz. Bu kadın ve kızı tanımıyorum.

— Hiç tanımadın zaten.

— Anlamadım.

— Neyse baba. Boş verelim bunları. Sana yardım için buradayım. Şimdi mutfağa geçiyorum. Yemek hazırlayacağım. Bir ihtiyacın olunca seslen.

— Hıh...

Mutfağa geçiyor. Kafasında binbir düşünce. Aslında hiçbir şeyi hatırlamaması bir nimet olabilir belki diye düşünüyor. Anılarımız zaten acıtıyordu içimizi. Şimdi hepsini unutup yeni bir sayfa açılabilir. Banyoya geçiyor. Aynaya bakıp yüz ifadesini düzeltiyor. Şimdi tebessüm ve şefkat vakti...

Tekrar mutfağa geliyor. Yirmi dört saat içinde yaşadıklarını düşünüyor. Hastaneden aradıklarında çok telaşlanmıştı. Babası evde düşmüş, güç bela ambulans çağırabilmiş ve hastaneye kaldırılmıştı. Yoğun bakımdaydı. Bilinci kapalı, sadece tek bir ismi sayıklıyordu: "Esma..." Yaşayan tek yakını... Kızı...

Adını hiç vermezdi oysa seslenirken. Kızım da demezdi. Hep ortaya konuşurdu. "Şimdiyse adımı sayıklıyor ha... Ne garip hâllere düşüyor insan." demekten alamadı kendini. O kadar müstağni görürdü oysa kendini. Demek iç dünyasında yapayalnızdı ve bir yakına, bir şefkate ihtiyacı vardı...

Bunu duymak kalbini burktu. Onca zaman yok sayılmıştı. Şimdi bilinçaltının serzenişleriyle babası tarafından çağrılıyordu. Kırgınlıkları, kızgınlıkları ve gözyaşlarıyla sabahladığı geceleri ne yapacaktı? Nasıl unutacaktı? İç sesleriyle eve gitti. Küçük bir valize eşyalarını koydu. Eşine dahi haber vermeden tren istasyonuna giden otobüse bindi. İlk trenle, çocukluğunun geçtiği şehre doğru, anılarla yola çıktı. Bir yandan ağlıyor, bir yandan da babası için dualar ediyordu.

Şimdi kırgınlıktan da küskünlük ve öfkeden de eser yoktu yüreğinde. Yıllarca içinde büyütmüştü oysa. Fakat merhametin varlığı onları fırtınada savrulan zerreciklere dönüştürmüştü.

Yol boyu yokladı kalbini. "Ne işin var şimdi bu trende?" diyen ses çok cılız çıkıyordu. Bir ân önce babasına koşmak, ellerini tutmak ve ona destek olmak istiyordu.

Bunun tek bir izahı olabilirdi. Ebeveyn sevgisi ve bu sevgiye olan ihtiyaç mizaç kodlarımıza yerleştirilmişti.

Hastaneye vardığında çoktan servise alınmıştı babası. Doktor, babasının kısmi felç geçirdiğini, sol elinin tutmadığını, hafızasında gelgitler yaşandığını ve anıların büyük kısmını hatırlayamayacağını söyleyerek artık taburcu olabileceğini ekledi. Esma odaya girdiğinde bir hemşire serum askısını çıkarıyordu. Babası Esma'yla göz göze geldi. Yıllar sonra ilk kez karşılaşıyorlardı. Çok değişmiş, resmen çökmüştü. Evde annesine ve kendisine kök söktüren kibirli Yavuz Bey gitmiş, yardıma ihtiyacı olan yaşlı bir adam gelmişti sanki. Gözyaşlarına hâkim olamadı. Babasının giyinmesine yardımcı oldu. Eşyalarını alarak eve gelmişlerdi. Bu ev... Hiç değişmemişti. Sade döşenmiş büyükçe bir salon. Pencerenin yanında tek kişilik bir koltuk. Hemen arkasında bir lambader, büyük boy beş raflı bir kitaplık. Kitaplar alelade yerleştirilmiş. Birçoğu masanın üstünde. Kimi açık bırakılmış kimi çokça karalanmış. Dergilikler de nasibini almış bu dağınıklıktan. Yerde bir diz battaniyesi. İçeriye bir ud kokusu hâkim. Babasının en sevdiği koku...

NÖROMOTOR GELİŞİM 4

Dr. Gözde TERCUMAN
gozdetercuman@tevhiddergisi.org

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla...

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Rabbimden hepinizin iyi olmasını temenni ediyorum. Geçen ay ara verdiğimiz nöromotor gelişim yazılarımıza kaldığımız yerden devam ediyoruz, Allah'ın izniyle.

12. ay

- Yardımsız birkaç adım atabilir.
- İki ila dört kelimeyi anlayarak söyler.
- "Anne, baba" kelimelerini anlamlı söyler.
- Giyinirken yardım etmek ister.

Önceki aylarda desteksiz ayakta duran ve onuncu ayda destekle adım atarak sıralama hareketi yapan çocuk, artık desteksiz birkaç adım atmaya başlar. Tam kapsamlı bir yürüme değil de birkaç adım atıp düşme/oturma şeklinde yürür.

Bu aydan itibaren çocuğun giyinip soyunmasına kendisini de dâhil etmeliyiz. Bir zaman sonra kendi başına bu eylemi gerçekleştirecek olan çocuğun bunu öğrenmesi ortalama on ikinci ayla başlar.

Kelimeler anlam kazanır. Bir yaşındaki bebek tabii ki kavramlar üzerine detaylı analizler yapamaz, ebeveyne cevap veremediği zamanlar çoğunluktadır. Fakat bu yaşlar, kavramların öğrenilmeye başlandığı dönemdir. Ebeveynler, "Çocuk anlamıyor. Nereden bilecek?" gibi yanlış algılara kapılıp kavram eğitimini ileriki aylara ertelememelidir.

Kelimeler ve kavramlar oluşur. Çocuk, kelimeleri anlamlarıyla bütünleştirmeye başlar. "Kalem" denildiğinde ne anlama geldiğini, neyi ifade ettiğini bilir. "Anne"nin ne olduğunu, neyi kapsadığını bilir. Bu zamanlarda "öğreniyorum kartları" çocuğun gelişimine destek olacaktır. Çevremizdeki cisimlerin tamamı, doğal öğreniyorum kartlarıdır, çocuğa öğretilebilir. Örneğin, hayvanları öğreniyorum kartlarını ele alalım. Fil resminin olduğu ve üzerinde fil yazan bir kart, çocuğa fili öğretmek ve bu konuda görsel bilgi sunmak üzerine tasarlanmıştır. Ebeveyn, çocuğa resimdeki fili gösterip özelliklerini anlattığında, çocuğun kafasında bir fil algısı oluşmaya başlar, oluşan algı zamanla şekille-

Kavramların öğrenilmeye başlandığı bu ayda, somut kavramlar için olabildiğince görsel açıdan çeşitli ve farklı yönlerine vurgu yaparak kavramları öğretmek çocuğun zihnini zenginleştirir. Soyut kavramlardaysa önemli olan bu kavramları anlatmak değil, yaşamaktır. Ebeveyn güzel örnek olabildiği ölçüde çocuk da öğrenir ve hayatında uygular. Bu değerler üzerinde ıslah olabilen ebeveyn, neslini de ıslah etmiş olur.

Ebeveynler çocuklarına ne kadar çok kavramı anlatır, bu kavramları da ne kadar farklı şekillerde gösterirse o kadar zengin bir zihin elde edilebilir. Büyüdükçe çocuklarınızla "keşif turları" yapabilir; çevresine karşı farkındalık alışkanlığı oluşturup Rabbimizin kevnî ayetlerini birlikte tefekkür edebilirsiniz.

necektir. Ebeveyn ne kadar detaylı bilgi verir, farklı fil resimleri gösterirse çocuğun zihnindeki fil algısı o kadar zenginleşecektir. Hatta çocuk gerçek bir fil görebilirse, çocuğun algısı daha da genişleyecektir. Algısı genişleyen çocuk, büyüyüp yetişkin olduğunda da hayata o kadar geniş bir pencereden bakabilir. Ebeveynler çocuklarına ne kadar çok kavramı anlatır, bu kavramları da ne kadar farklı şekillerde gösterirse o kadar zengin bir zihin elde edilebilir. Büyüdükçe çocuklarınızla "keşif turları" yapabilir; çevresine karşı farkındalık oluşturup Rabbimizin (cc) kevnî ayetlerini birlikte tefekkür edebilirsiniz. Üstelik bunun için çok uzaklara gitmenize de gerek yok. Çevrenizdeki parklardan yararlanabilir, çimlere uzanıp gökyüzüne bakabilirsiniz.

Soyut olan kavramlarsa çevremizdeki nesneler kadar basit değildir. Sevgi, adalet, dürüstlük, hoşgörü, özlem, mutluluk, yalan, öfke... gibi davranışa, düşünceye ve duyguya karşılık gelen soyut kavramlar daha farklıdır.

Soyut kavramların öğrenilmesinin tam olarak ne zaman başladığı üzerinde görüş ayrılığı olsa da çocuk soyut kavramları, bu kavramları yaşayan yetişkinlerle somutlaştırır; yani ebeveynleriyle. Örneğin, "Dürüstlük nedir?" Sorusunu cevaplayan bir kart yoktur. Çocuk belki kavramsal olarak öğrenebilir, fakat kafasında "dürüstlük" algısını oluşturmak için çevresine bakması ve etrafındaki yetişkinlerin "dürüstlük davranışlarını" gözlemlemesi gerekecektir. Kendisine örnek aldığı yetişkinlerin başında ise anne babası yahut varsa kendisinden büyük kardeşleri gelir. Dürüstlüğün anlamını öğrenmiş bir çocuk, ne yaptığında dürüst olacağını, ne yaptığında dürüst olmayacağını ebeveynleri üzerinde somutlaştıracaktır.

Dürüstlüğün ne anlama geldiğini sorduğumuzda herkes bilir. Kavramsal olarak tanımında sıkıntı yaşayacak bir yetişkin yoktur, ancak her yetişkin dürüst müdür? Dürüstlük tanımında olan davranışlar her yetişkinin hayatında aynı şekilde mi yaşanır?

Örneğin, fili ele alalım. Her yetişkin, filin ne anlama geldiğini tanım olarak bileceği gibi, bir fili gördüğünde "fil" yerine "elma" demez. Somut olan, gözle görülüp elle tutulan kavramlarda insanlar sıkıntı yaşamazken, soyut olan kavramlarda görülen bu çelişkinin bir sebebi de bu aylarda kavramları öğrenmeye başlayan çocuğa, çevresindeki yetişkinlerin sergilediği karmaşık -sözleriyle tutarsızlık içeren- davranışlardır.

Her ebeveyn, çocuğuna dürüstlüğün ne olduğunu kavram olarak anlatıp tanımını söyleyebilir. "Dürüstlük; doğru olmaktır, özü sözü bir olmaktır, gerçeği saklamamaktır." şeklinde, bildiği tanımı çocuğuna öğretebilir. Ama komşu kapıyı çalıp da çocuğa, "Annen nerede?" dediğinde, çocuğuna "Evde yok." dedirten bir ebeveyn, çocuğuna dürüstlüğü öğretebilmiş midir? İşte bu çocuk, dürüstlüğün ne demek olduğunu kelime anlamı olarak bilen, fakat ne ifade ettiğini algılamayan ve davranış olarak gereğini yapamayan bir insan hâline gelecektir. Ebeveyn olmak kolay bir şey değildir...

Öğretilen her kavramda ebeveyni takip eden ve naklen taklit eden bir çift göz, küçük bir insan vardır her ân. Çocuğa dürüstlüğü, adaleti, ahlakı, güzel sözü, erdemi, doğruluğu, sorumluluğu, sevgiyi, mutluluğu... her şeyi anlatabiliriz, hatta konuşurken mangalda kül de bırakmayabiliriz, fakat hayatımızda uygulamazsak o çocuğun da bilen, ama yapmayan yetişkinlerden olması muhtemeldir.

Dikkatli düşünüldüğünde ne kadar zor olduğu anlaşılabilir...

Peki, bu satırları okuyunca birden daralan içimize, ne kadar zor olduğunu anlayan aklımıza şunu diyebiliyor muyuz:

"Kalp, sen niçin bu kadar daraldın?! Allah (cc) seni her ân izlemiyor mu?"

"Akıl, sen bunun zor olduğunu şimdi mi idrak ettin? Oysa Allah (cc) seni her ân gözetlemiyor mu, hatta yaptıklarından ve yapmadıklarından dahi hesaba çekilmeyecek misin?"

İslam dininin en güzel noktalarından biri de her şeyden önce Allah'ın kulları olmamızdır. Evet, bir annesin, çocuğun seni takip ediyor, gözlemliyor ve taklit ediyor; fakat anne olmadan önce sen bir kulsun, Allah'ın kulu. Merkezine Rabbini koyarak yaşadığın bir hayat, çocuğuna örnek olman konusunda daha da kolaylık sağlıyor, değil mi? Rabbinin rızası doğrultusunda ıslah olduğun bir hayatta, evladının seni izleyip taklit etmesiyle evladın da ıslah oluyor, farkında mısın? Evet, bir babasın. Yaptığın işte, insan ilişkilerinde, hanımınla muamelende... evladın seni

gözlemliyor ve taklit ediyor. Hangi birine dikkat edebilir insan... Fakat sen baba olmakla beraber bundan daha öncelikli olarak Allah'ın (cc) kulusun. Saydığımız soyut kavramlarda Allah'ın rızasını gözeterek yaşadığında hem sen hem neslin ıslah oluyor, ayrıca bu yaşam tarzında çocuğuna bir şeyleri anlatmak için çok çabalaman da gerekmiyor, zira çocuk bizzat davranışlarından ve sergilediğin örneklikten öğrenmiş oluyor. Evet, bir öğretmensin. Bir çift değil, bir sürü göz senin üzerinde. Üstelik bu gözlerin hepsinin tabiatı farklı, karakterleri birbirine benzemiyor, kültürleri çeşit çeşit. Önce Allah'ın kulu olan sayın öğretmenim, sayılan ve daha fazlası olan bu soyut kavramları hayatında hakkıyla uygulamaya başladığında, kavramları öğretmeye çalıştığından çok daha büyük izler bırakacaksın eğitimini üstlendiğin çocuklarda. Rabbim yardımcın olsun...

Çocukların gelişimi diye başladığımız her yazı, her sohbet, dönüp dolaşıp nasıl da yetişkinlerin eğitimi ve ıslahına geliyor... Çocuğun soyut olan kavramları öğrenerek, doğru davranışlar sergileyebilmesi için biz yetişkinler bu kavramları doğru bir şekilde yaşamalıyız, çocuk zaten öğrenecektir. Çünkü çocuklar en çok taklit ederek öğrenir. Çocukluk döneminde çok baskın olan beyindeki ayna nöronları, öğrenmeyle bire bir ilişkilidir; aynaya bakıyormuşsunuz izlenimi verirler. Yavru ördeklerin anne ördeği takip ettiği gibi çocuklar da her zaman ebeveyni takip eder ve gözlemler, sonra ayna misali taklit eder. Ebeveynin her davranışı, çocukta muhakkak bir karşılık bulur. Çocuğun ebeveyninde gördüğü her davranış önemlidir, farkında olmadan yapılacaklar listesine kaydedilir, böylece çevresindeki yetişkinlerin her yaptığını yapar, her davranışını kopyalar, her sözünü tekrarlar.

Ebeveyn neyi yapmıyorsa çocuk için önemsizleşir, onu beyinde geri plana iter. Öğrenmede aktif olan ayna nöronlarına ilgili davranış hiç gösterilmediği için çocuk bu davranışları, "öğrenilmesi ve yapılması gereken davranışlar" olarak değerlendirmez. Örneğin, ebeveynlerden birinin sürekli kitap okuduğunu görerek büyüyen çocukların, büyüdüğünde kitapları elinden bırakmayan bir yetişkin olacağı güçlü bir öngörüdür. Fakat evde kitap okunduğunu görmeyen çocuğun, büyüdüğünde kitaplara ilgi duyması pek beklenmez. Ebeveynler her ne kadar, "Kitap oku." diyerek okumanın önemini anlatsalar da kendileri yapmadığı takdirde, çocuklarına bu alışkanlığı kazandırmaları pek mümkün olmaz. Kitap okumayan bir ebeveynin çocuğu da kitap okumayacaktır. Hatta çocuğun ayna nöronları, bu davranışı hiç görmediği ve kaydetmediği için büyüdüğünde o çocuk da kitap okumayan, ama kitabın faydasından bahseden, okumadığı hâlde çocuğuna kitap okumayı öğütleyen bir yetişkin olacaktır.

Örneğin, annenin yemek yaptığını gören çocuk yemek yapmaya çalışır, uzanır, katılmak ister. Anne bu eylem esnasında çocuğu da dâhil eder ve çocuk bu şekilde büyürse, ileride mutfağa ilgili olan bir yetişkin hâline gelir, kız çocuk veya erkek çocuk fark etmez. Ebeveynde neyi görüyorsa, çocukken ne yaparak büyümüşse ileride öyle bir yetişkin olur. Cinsiyet ayrımı yapmadan, çocukların becerilerine katkıda bulunmak gerekir. Tamir, temizlik, yemek, oyun şekilleri...

Somut ve soyut kavramların öğrenilmeye başlandığı bu dönemde olabildiğince görsel çeşitlilik sağlamaya çalışabilir, bir kavramı farklı noktalardan ve değişik özelliklerinden ele alabilirsiniz. Çocukları bir toprak olarak kabul edersek, yetişkinliğinde güzel bir orman olması için tohumlarını bu günlerinde ekmemiz ve bu doğrultuda bakımını yapmamız gerekir. Bireysel önerim; çocuklarınızla konuşma ve hitabet üzerinden ziyade, davranış ve aktivite üzerinden iletişiminizi arttırmanızdır. Aktiviteler esnasında çocuğun birçok nöromotor gelişimini de desteklediğiniz için duygusal açıdan doyurulmuş bir çocuğunuz olacaktır. Büyüdüğünde söylediklerinizden çok sizden gördüklerini, özellikle de beraber yaptıklarınızı, birlikte geçirdiğiniz zamanı hatırlayacaklar, yatırım yapmaya çalışın. Selametle kalın.

Rabbimiz nasip ederse bir sonraki yazımızda görüşmek ümidiyle...

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

Psk. Elif DURUK
elifduruk@tevhiddergisi.org

TEKNOLOJİ VE SOSYAL MEDYA KULLANIMI 2

Teknoloji, hayatlarımızın bir parçası. Geçmiş nesillerin karşılaşmadığı bir hızla hayatımızın içine farklı bilgi ve fikirler bu araç vasıtasıyla dâhil oluyor. Bu aracı tamamen hayatımızdan çıkaramayız, ama onu akıllıca kullanmak Allah'ın izniyle bizlerin elinde. Bu yolda sıkı bir kararlılık, en çok ihtiyaç duyacağımız haslet.

Rahmân olan Allah'ın adıyla...

Geçtiğimiz sayıda aşırı teknoloji ve sosyal medya kullanımından doğan menfi durumlar ve bu kullanım şeklinin besleyicisi niteliğindeki altta yatan sebepler üzerinde durmaya çalışmıştık. Yazıyı sonlandırırken de belirttiğimiz gibi bu ayki yazımızda konuya dair çözüm odaklı yaklaşımları ele almaya çalışacağız.

Hatırlayacağınız üzere psikolojik, çevresel ve nörolojik yapımızdaki bazı süreçler sağlıksız kullanım yapısına katkı sağlayabiliyor. Neredeyse bağımlılık seviyesine çıkan yanlış kullanım alışkanları ise hem yetişkinlerin hem de çocuk ve ergenlerin hayatlarına problem olarak yansıyabiliyor. Peki, hayatımızdaki ne gibi değişiklikler geçen sayıda bahsettiğimiz yan etkilere karşı bize yardımcı olabilir? Konuya dair çözüm önerileri nelerdir? Olası zararlardan etkilenmemek için baş etme becerilerimizi nasıl geliştirebiliriz?

Çözüm önerilerini çocuklar ve yetişkinler için ayrı olacak şekilde iki başlık altında ele almanın yazının verimini arttıracağı kanaatindeyim. Yetişkinlerdeki alışkanlıkların değişmesi, diğer bireylerdeki problemlerin daha kolay aşılmasına katkı sağlayacağından ilk olarak bu grup için yararlı olabileceğini düşündüğüm hususlardan bahsetmek istiyorum.

Yetişkinler için öneriler:

• Öncelikli olarak teknolojinin, hayatımızın bir parçası olduğunu kabul etmeliyiz. Hayatımızdan tamamen çıkartmayı hedeflemek aslında ulaşma ihtimalimizin çok çok düşük olduğu bir hedef olur, ki bu bizim motivasyonumuzu kötü etkileyecektir. Bunun yerine cihazları dengeli kullanıp, olabildiğince lüzumsuz kullanımlardan kaçınmayı hedef belirlemek kişinin üstündeki baskıyı azaltacaktır.

• Konuyla ilgili farkındalık düzeyinizi arttırmak, bu hususta destek sağlayabilir. Müslimler dürüstlüğüyle meşhurdur. Vaktinizin ne kadarını sosyal medya ya da amaçsız internet kullanımı için harcıyorsunuz? Arkadaşlarınızla sohbet sırasında dahi eliniz telefonunuzda mı? Sabah ilk iş olarak gelen bildirimlere mi bakıyorsunuz?.. Burada durumun önemini anlamak için somut delilerle hareket etmek fayda sağlayabilir. Eğer bir iPhone kullanıcısıysanız telefonunuzda

yer alan "Ekran Süresi" uygulaması nerede, ne kadar zaman harcadığınızı size söyleyecektir. Eğer Android kullanıcısıysanız "Ekran Süresi" olarak aratacağınız uygulamalar size bu konuda yardımcı olabilir. Sıkı durun, harcadığınız sürenin somut hâlini görmek sizi şaşırtabilir.

• Artık eskisi kadar dikkatinizi toparlayamıyor, hayatınız sıkıcı geliyor ya da bir kitabın başında uzun saatler geçiremiyor musunuz? Belki de nedeni fazlaca kullandığınız sosyal medya aplikasyonlarının beyninizde salgıladığı dopamin seviyesini kitaplarda bulamamanız olabilir. Dopamin sisteminin ne kadar belirleyici rol oynadığından bahsetmiştik. Bu yapıyı organik hâlinde deneyimlemek için "dopamin detoksu" ya da "dopamin orucu" olarak bilinen uygulamayı yapmanız size yardımcı olabilir. Bunun için, kendinizin belirlediği aralıklarla hayatınızda olmazsa olmaz olarak gördüğünüz, ama gerçekte zevk almak için hayatınızda var olan bazı şeyleri çıkarmanız gerekecek. Örneğin; telefon/tablet gibi akıllı cihazlar, zevk için yenilen abur cuburlar gibi hayatınızda zararlı olduğunu düşündüğünüz ve size zevk veren ne varsa bu listeye dâhil edebilirsiniz. Listenizi belirledikten sonra sıra, ne kadar süre bunlardan uzak kalacağınıza karar vermeye gelecek. Bu kavramı popülerleştiren Psikolog Dr. Cameron Sepah'a göre günde bir saatten başlayıp, yapabildiğinizi gördükçe sürenizi arttırmanız faydalı olabilir. Örneğin, yapabildiğinize emin olduğunuzda teknolojisiz bir hafta sonu ya da her iki ayda bir hafta sonu gibi hedefler belirleyebilirsiniz. Konuya dair daha ayrıntılı bilgi almak isteyenler Beyhan Budak'ın "Dopamin Detoksu ile Beynini Güçlendir" adlı videolarını izleyebilir.

• Birçok kişinin yatmadan önce son yaptığı şey akıllı telefonlarını kontrol etmek oluyor. Önceki sayımızda yazının başlarında da bahsettiğimiz gibi bu durum da hayati önem taşıyan uyku düzenimizi etkiliyor. Bunu engellemek için telefonunuzu, duyabileceğiniz, ancak yataktayken erişemeyeceğiniz bir yere bırakın ya da diğer odada şarja takın.

• Belli saat aralarında sosyal medya kullanımına kısıtlama yapmanızı sağlayan aplikasyonları kullanabilirsiniz. Örnek olarak, "StayFree" ekran süresi uygulaması - bu uygulamanın Türkçe dil seçeneği mevcuttur- gibi aplikasyonlar size hatırlatıcı görevini üstlenebilir.

• Sosyal medyada gereksiz paylaşım yapmamaya özen gösterin. Paylaşımlarınıza gelecek bildirimleri kontrol etmek için daha fazla internete gireceğinizi unutmayın. Telefonunuzun sosyal medya bildirim ayarlarını da kapatmak size yardımcı olabilir.

• Hayatınızın farklı alanlarında sorumluluklar almaya ve bu alanlarda uğraşlar edinmeye çalışın. Yaratılışımızın boşluk kabul etmediğini unutmayalım. Gerçek hayatta artan aktifliğiniz, sanal hayattaki aktifliğinizi azaltacaktır.

• Allah (cc) bizlerin toplu olarak hareket etmesini istiyor. Buna dair birçok delil mevcut. Peki, bu tarz toplu dinî faaliyetlerin psikolojik açıdan iyi olmaya yardım ettiğini ve depresyon semptomlarında azalmaya yardımcı olduğunu biliyor muydunuz?[1] Toplu olarak yapılan ibadetler, yardım faaliyetleri, kısacası bir amaç doğrultusunda bir araya gelmiş bireyler daha az yalnızlık hissediyor ve sosyal desteği daha fazla duyumsuyorlar.[2] [3] Bu da bağımlılıkların azalmasına destek sağlayabilecek bir etken olarak hayatınıza yansıyabiliyor. Olabildiğince dininiz için aktif olmaya çalışın. Önemli olan, toplumun bir parçası olmak. Yüz yüze gerçekleştirdiğiniz sosyal ilişkilerinize önem verin.

• Hayatınıza, ilgi alanınıza uygun farklı hobiler dâhil etmeye çalışın. Örneğin; çiçek ekimi, edebiyat, tezhip, kodlama, ahşap işçiliği, doğa yürüyüşleri, koleksiyon yapmak, resim çizmek ya da boyama yapmak gibi. Kullandığınız sosyal medyaları bu hobinizi araştırmaya ve ilerletmeye yönelik kullanmaya çalışmak da bu süreçte destekleyici bir rol oynayabilir.

• Kendinize karşı merhametli davranmayı da unutmayın. Limitler koyup, planlar yapabilir ve bunlara uymayı başaramayıp yalpalayabilirsiniz. Bunların normal olduğunu ve toplumun çoğunluğunun da sizinle aynı yapıda bulunduğunu kendinize hatırlatın. Tekrar, tekrar denemekten, ayarlamalar yapmaktan çekinmeyin. Planladığınız programa uyamadığınız ya da yaptığınız ayarlamalara sadık kalamadığınız için vazgeçmeyin. Unutmayın; mükemmel, iyinin düşmanıdır.

Çocuklar için öneriler:

• Birçok otorite farklı veriler verse de iki üç yaş altı çocukların ekranda zaman geçirmemesi görüşünün ortak payda olarak kabul edidiğini söyleyebiliriz.[4]

• Dünya Sağlık Örgütü tarafından, üç yaş ve sonrası için günlük ekran süresinin bir saati aşmaması gerektiği, mümkünse bunun daha da aza indirilmesinin yararlı olacağı dile getiriliyor.[5] Altı yaş ve sonrası için de aile, çocuğuna uygun belirlemeleri kendisi yapabilir.[6]

• Unutulmaması gereken diğer bir husus ise küçük çocukların asla ekranla baş başa bırakılmamasıdır. Okuma yazma bilmeyen çocuklar dahi telefonların sesli arama özelliğini kullanarak kolayca birçok internet sitesini açabiliyor. Bu çocukların internet ortamlarında ebeveyn

1. María P. Aranda, Relationship between Religious Involvement and Psychological Well-Being: A Social Justice Perspective, Health & Social Work, Volume 33, Issue 1, February 2008, Pages 9–21,
2. Bradley, C.S., Hill, T.D., Burdette, A.M. et al. Religious Attendance and Social Support: Integration or Selection. Rev Relig Res 62, 83–99 (2020).
3. Rote S, Hill TD, Ellison CG. Religious attendance and loneliness in later life. Gerontologist. 2013 Feb;53(1):39-50. doi: 10.1093/geront/gns063. Epub 2012 May 2. PMID: 22555887; PMCID: PMC3551208.
4. Kanada Pediatri Derneği, Amerikan Pediatri Derneği ve Dünya Sağlık Örgütü
5. https://www.who.int/news/item/24-04-2019-to-grow-up-healthy-children-need-to-sit-less-and-play-more
6. https://edition.cnn.com/2016/10/21/health/screen-time-media-rules-children-aap/index.html

gözetimi olmadan vakit geçirmesine izin verilmemeli.

• Yetişkinlerin, kendi kontrollü ekran kullanımıyla çocuklara örnek olması gerektiğini hatırlamalıyız.

• Yatmadan önceki son bir saat, ekran kullanımını durdurmalıyız.[7]

• Androidlerde "Family Link" uygulamasını - bu uygulamanın Türkçe dil seçeneği mevcuttur- ve yine iPhone için de "Ekran Süresi" uygulamasını aktif olarak kullanmak yararlı olacaktır. Böylelikle çocuğunuzun hangi yerlere girdiğini görebilir ya da gerekli süre ayarlamalarını yaparak uygun olmayan internet mecralarını kısıtlayabilirsiniz.

• Çocukların ve gençlerin dışarıda yapabilecekleri aktivite olanaklarını fazlalaştırmak bu konuda oldukça önemlidir. Sporla ya da farklı hobilerle uğraşmaları için olanak sağlamalıyız. Çocukların ev dışında arkadaş çevresini arttırmasına ve oyunlar oynamasına imkân sağlayacak ortamlar organize etmeye çalışmalıyız. Bunun için ailelerin istekli olmaları gerekir. Örneğin, anlaştığınız ailelerle dönüşümlü olarak çocukları doğa yürüyüşlerine götürmek bile sosyalleşmelerine ve yeni şeyler keşfetmelerine yardımcı olacaktır.

• Erken yaştaki çocuk ve ergenlerin sosyal medya hesabı açma noktasındaki sorumluluk ebeveyne aittir. Ancak bu izni verirken, geçen sayımızdaki yazımızın başlarında bahsedilen olumsuzlukları lütfen hatırlayalım. Beyin gelişimi hâlâ devam eden çocuk ve ergenlerimizin savunmasız kalma ihtimallerinin yüksek olduğu bu mecralara erkenden alıştırılmasının ne gibi dezavantajlara kapı aralayabileceğini tekrar hatırlatmak isterim. Eğer bu konudaki kararınız, çocuğunuzun hesap açması yönündeyse en azından çocuğunuzun on iki yaşını bitirmesini beklemek, kullanılan sosyal hesabın ortak hesap olması ya da şifresini bilmek; olası durumlar için fayda sağlayacaktır. Ayrıca paylaşılan içerik, takip edilen yerler ve internet ortamında yapılan sohbetlerden haberdar olmanız gerekir, ki bu sürece dâhil olmak ve kontrol etmek düşündüğünüzden daha da zorlayıcı ve çekişmeli bir hâl alabilir. Bu konulara dair düzenlemeleri çocuğunuzla oturup konuşarak karara bağlamanız gerekebilir.

• Ebeveynlerin koyduğu ya da koyamadığı sınırlar bu tarz durumlarda oldukça belirleyici etkenlerdendir. Sınır koyma beceriniz nasıl? Bu konuda yeterli olduğunuzu düşünüyor musunuz? Eğer destek arayışındaysanız Yakamoz Yayınları'ndan çıkan "Çocuğunuza Sınır Koyma" kitabı size yardımcı olabilir. Aynı zamanda konuya dair eğitim alabileceğiniz profesyoneller de mevcut. Lütfen bu konuda destek almanız gereken bir durum varsa bundan çekinmeyin.

• Hoşlanalım ya da hoşlanmayalım, teknoloji artık hayatımızın bir parçası. Bu yüzden çocukları bilgilendirirken bu cihazların ve platformların bir oyuncak olmadığını anlatmalıyız. Korkutmak ya da katı kurallar koymak, gerçekçi ve kalıcı bir çözüm olmayacaktır. Bunun yerine bu cihazların iyi yönlerinin de olmasıyla beraber kullanım alanlarına dikkat edilmesi gerektiğini açıklamalı, tutarlı olabileceğiniz sınırlar ve kurallar koymalısınız.

• Bir diğer önemli husus ise evde kullanılan internetinizi çocukların kullanımı için güvenli hâle getirmek. TTNET, Superonline gibi servis sağlayıcılarınızın müşteri hizmetlerini arayarak internetinizi güvenli internete, yani aile profiline çevirmek istediğinizi belirtebilirsiniz. Aynı işlemi Turkcell, Vodafone gibi operatörleri arayarak telefon internetiniz için de gerçekleştirebilirsiniz. Böylelikle çocuğunuzu birçok uygunsuz içeriğe maruz bırakma ihtimalini elimine edebilirsiniz.

Teknoloji, hayatlarımızın bir parçası. Geçmiş nesillerin karşılaşmadığı bir hızla hayatımızın içine farklı bilgi ve fikirler bu araç vasıtasıyla dâhil oluyor. Bu aracı tamamen hayatımızdan çıkaramayız, ama onu akıllıca kullanmak Allah'ın izniyle bizlerin elinde. Bu yolda sıkı bir kararlılık, en çok ihtiyaç duyacağımız haslet.

Son olarak, konuya dair "Sosyal İkilem"[8] adlı belgeseli tavsiye etmek isterim. Bu belgesel, sosyal medya platformlarının bağımlılık seviyemizi arttırmak için hangi stratejileri kullandığını anlamamız noktasında ipuçları sunuyor.

Sadece küçük bir hatırlatma, izlediğiniz belgeselin de bir sosyal medya platformu tarafından sunulduğunu unutmayın.

Bu yazılanların önce kendi nefsime, sonra da okuyan tüm Müslimlere fayda vermesi duasıyla, Rahmân olan Allah'a emanet olun...

7. https://www.bbc.com/turkce/haberler-47071017#:~:text=Ekran%20s%C3%BCresi%201%2D3%20ya%C5%9F%20aras%C4%B1%20%C3%A7ocuklar%C4%B1n%20geli%C5%9Fimini%20olumsuz%20etkileyebilir,--Michelle%20Roberts&text=Kanada'da%20yap%C4%B1lan%20bir%20ara%C5%9Ft%C4%B1rma,becerilerinin%20geli%C5%9Fimini%20geciktirebilece%C4%9Fi%20sonucuna%20vard%C4%B1.

8. Bu belgeselde konuşmacılardan bazıları kadın olup, arka planda müzik kullanılmıştır.

KISSADAN HİSSE

Başarının Çeşitliliği

"El-Amrî El-Âbid (rh), İmam Malik'e (rh) bir mektup yazarak onu uzlete ve ibadete teşvik eder, ilim için insanları etrafında toplamaktan vazgeçmeye çağırır. İmam Malik ona şu cevabı yazar:

'Kimi insanlara Allah namaz kapısını açar, oruç kapısını açmaz. Kimine sadaka kapısını açar, oruç kapısını açmaz. Kimine cihad kapısını açar, namaz kapısını açmaz. İlmi yaymak ve öğretmek pek iyi amellerin en şereflilerindendir. Allahu Tealâ'nın bana bu kapıyı açmasından memnunum. Ben bu konuda senin durumundan daha aşağıda olduğumu zannetmiyorum. Her ikimizin de hayır ve iyilik üzerinde olduğunu umuyorum. Her birimizin kendi kısmetine razı olması gerekir. Es-Selam.' "[1]

Allah (cc) insanları farklı farklı yarattığı gibi onlara başarı ihsan ettiği ameller de farklı farklıdır. Akıllı kişi kendi fıtratına uygun olan bir ameli seçmeli ve Allah'ı razı etmek için bunda çaba sarf etmelidir. Bununla birlikte seçtiği bu yolda onunla aynı ameli yapmayan kişileri de kınamamalıdır. Olabilir ki onun seçtiği amel başkasına ağır ya da hafif gelebilir.

"Örneğin İbni Mesud az oruç tutardı ve derdi ki: 'Oruç tuttuğum zaman namazda zayıf kalıyorum. Ben namazı, oruca tercih ederim.'

Bazıları oruç tuttukları zaman Kur'ân okumakta zayıf kalırlar. Okuma güçlerini zaafa uğratmayacak kadar nafile oruç tutarlar.

Her insan kendi durumunu ve kendisine uygun olanı daha iyi bilir."[2]

1. Et-Temhid, İbni Abdi'l Berr
2. Muhtasar Minhacu'l Kâsidîn, İbn Kudame El-Makdisî

MEALA TEWHÎD A QUR'ANA MECÎD

Osman SADIKOĞLU
osmansadikoglu@tevhiddergisi.org

SÛREYA BAQARA

Ji Bo Muwehhîdên Dilsoz Meala Qur'ana Pîroz

وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِينَ اعْتَدَوْا مِنْكُمْ فِي السَّبْتِ فَقُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ (٦٥)

65. Andolsun, içinizden Cumartesi Yasağı konusunda haddi aşanları biliyordunuz. Biz onlara: "Alçak/Aşağılık maymunlar olun." dedik.

(Cumartesi Yasağını çiğneyen ve ceza olarak maymuna çevrilenler, Allah Resûlü'nden (sav) asırlar önce yaşamış bir Yahudi topluluğuydu. Ayetin üslubuna bakılacak olursa, bizzat Medine Yahudileri bu işi yapmış gibi anlaşılır. Evet, atalarının yaptığı yanlışlardan teberrî etmeyenler, İslam nezdinde o cürmün ortaklarıdır. (bk. 7/A'râf, 163-166))

65. Sond be we dizanîbû me çi anîye serê wan ên di roja sebtê/şemîyê de ji hedê xwe borîbûn/zêdegavî kiribûn. Me ji wan re got: "Bibin meymûnên rezil û riswa."

(Ew ên ku qedexeya roja sebtê binpê kiribûn û wek ceza ketibûn sureta meymûnan de komeke ji Cihûyan bûn ku ew, berî dewra Rasûlullah (sav) çend esir jîyîbûn. Li gor uslûba ayetê wiha fêm dibe ku; tu dibêjî qey Cihûyên Medînê wê karê kirine. Belê; ew ên ku ji kar û fiêlên bav û kalên xwe teberrî nekiribin li cem îslamê hevparê wê cirmê ne. Bnr: 7/A'raf, 163-166)

فَجَعَلْنَاهَا نَكَالًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ (٦٦)

66. Bu (cezayı) kendilerinden önce ve sonra gelecek olanlara ibretlik bir ceza, muttakiler için de bir öğüt kıldık.

66. Me ev (ceza), hem ji bo yên pêşîn û hem ji bo yên paşîn re kir cezayeke bi îbret û ji bo mutteqîyan jî kire şîret.

وَاِذْ قَالَ مُوسٰى لِقَوْمِهٖٓ اِنَّ اللّٰهَ يَأْمُرُكُمْ اَنْ تَذْبَحُوا بَقَرَةً قَالُوٓا اَتَتَّخِذُنَا هُزُوًا قَالَ اَعُوذُ بِاللّٰهِ اَنْ اَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ (٦٧)

67. (Hatırlayın!) Hani Musa kavmine demişti ki: "Allah, bir inek/sığır kesmenizi emrediyor." Demişlerdi ki: "Bizimle alay mı ediyorsun?" Musa: "Cahillerden olmaktan Allah'a sığınırım." demişti.

67. (Bi bîr bînin!) Wê dema Mûsa ji qewmê xwe re got: "Allah, emrê serjêkirina çêlekekê/gamêşekê li we dike." Gotin: "Tu tinazên xwe bi me dikî?" (Mûsa) got: "Ez xwe dispêrim Allah ku bibim ji cahilan."

قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَۜ قَالَ اِنَّهُ يَقُولُ اِنَّهَا
بَقَرَةٌ لَا فَارِضٌ وَلَا بِكْرٌۜ عَوَانٌ بَيْنَ ذٰلِكَۜ فَافْعَلُوا مَا
تُؤْمَرُونَ (٦٨)

68. **Demişlerdi ki:** "Bizim için Rabbine dua et de o ineğin sıfatlarını bize açıklasın." **Dedi ki:** "(Allah) buyurdu ki: 'O ne yaşlı ne de körpe, bu ikisi arasında (orta yaşta) bir inektir. (Bu açıklama üzerine artık) emrolunduğunuz şeyi yapın.' "

68. **Gotin:** "Ji bo me ji Rabbê xwe re dua bike, de bila ji me re beyan bike ka ew çêlekeke çawa ye." **Wî jî got:** "(Allah) dibêje: Ew ne pîr e û ne jî sawa/nûza ye, çêlekeke navsere ye." **(Li ser van îzahan) êdî tîştê ku hûn pê hatine emirkirin bikin."**

قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا لَوْنُهَاۜ قَالَ اِنَّهُ يَقُولُ
اِنَّهَا بَقَرَةٌ صَفْرَاۤءُۙ فَاقِعٌ لَوْنُهَا تَسُرُّ النَّاظِرِينَ (٦٩)

69. **Demişlerdi ki:** "Bizim için Rabbine dua et de bize onun rengini açıklasın." **Dedi ki:** "(Allah) buyurdu ki: 'O, bakanlara (huzur verip) ferahlatan, rengi parlak, sapsarı bir inektir.' "

69. **Gotin:** "Ji bo me ji Rabbê xwe re dua bike, de bila rengê wê ji me re beyan bike." **Wî jî got:** "(Allah) dibêje: 'Ew çêlekeke wisan e ku ew (dilrihetî dide) lênêrên xwe û rengê wê beriqî û zipîzer e.' "

قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَۙ اِنَّ الْبَقَرَ تَشَابَهَ
عَلَيْنَاۜ وَاِنَّٓا اِنْ شَٓاءَ اللّٰهُ لَمُهْتَدُونَ (٧٠)

70. **Demişlerdi ki:** "Bizim için Rabbine dua et de bize onun mahiyetini açıklasın. (Şu ana kadar anlattıkların nedeniyle) inek, kafamızı karıştırdı. Şayet Allah dilerse (ineği bulma konusunda) elbette doğru olanı yaparız."

70. **Gotin:** "Ji bo me ji Rabbê xwe re dua bike, de bila ji bo me mahîyeta wê çêlekê beyan bike. (Ji ber vegotinên te yên heta niha) çêlek, serê me tevlîhev kir. Eger Allah daxwaz bike em ê (di mijara dîtina wê çêlekê de) helbet em ê ya rast pêk bînin."

قَالَ اِنَّهُ يَقُولُ اِنَّهَا بَقَرَةٌ لَا ذَلُولٌ تُثِيرُ الْاَرْضَ وَلَا
تَسْقِي الْحَرْثَۚ مُسَلَّمَةٌ لَا شِيَةَ فِيهَاۜ قَالُوا الْـٰٔنَ جِئْتَ
بِالْحَقِّۜ فَذَبَحُوهَا وَمَا كَادُوا يَفْعَلُونَ (٧١)

71. **Dedi ki:** "Allah buyuruyor ki: 'Tarla sürme ve ekin sulama işinde çalıştırılmamış, kusursuz, üzerinde benek olmayan bir inektir/boğadır.' " **(Onlar:)** "Şimdi doğruyu söyledin." **dediler ve ineği/boğayı kestiler. Fakat neredeyse onu kesmeyeceklerdi.**

(Emri duydukları ilk anda itaat etmiş olsalar herhangi bir inek kesip emre icabet etmiş olacaklardı. Onlar emre uymada ayak diredikçe Allah (cc) zorlaştırdı. Şartlar o derece ağırlaştı ki, neredeyse kesecek inek bulamayacak ve helak olacaklardı.

Bu kıssanın bize bakan yönü şudur: İslam'ı öğrenirken bazı emir ve yasaklar nefsimize ağır gelebilir. Kolaylaştırmanın yolu adım atmaktır. En güçlü dua, emre icabettir. Kul, iradesini ortaya koyduğu zaman Allah'ın (cc) yardımı ve kolaylaştırması peşinden gelir. (bk. 4/Nîsa, 66-70))

71. **Got:** "Allah wiha dibêje: "**Ew çêlekek e/conegayek e ku; ne ketiye binê nîr de û ne cot kirîye û ne jî zevî av daye. Ew bê qisûr e û tê de belekîyek tune. Gotin:** "Te niha rast got" **û ew çêlekê/conegayê serjê kirin. Lê hindik mabû ku vêya nekirana.**

(Benî Îsraîlîyan, dema ku vê emrê bihîstin di heman demê de îteat bikirana kijan çêlekê serjê bikirana ji bo wan meqbul bû. Di îteata emrê Allah de her çiqas înyad/serhişkî dikirin wê karê li ser xwe herî zortir kirin. Piştre şertên li ser wan pir giran bû. Wisan ku hema hema çêlekeke ku serjê bikin peyda nedikirin û di encamê de wê helak bibûna. Di vê qisseyê de tiştê ku em jê fêm bikin ev e: Dema ku em Îslamê nas dikin/hîn dibin, dibe ku hin emir û nehiyên wê li nefsa me giran bê. Di vê mijarê de rêya hêsankirinê avêtina pêgavan e. Duaya herî qewî îcabet û îteata emir e. Dema ku abd vê îradeyê têxe holê, wê bibîne ku hêsankirin û alîkarîya Allah (cc) di pey de tê. Bnr:4/Nîsa, 66-70)

وَاِذْ قَتَلْتُمْ نَفْسًا فَادّٰرَءْتُمْ فِيهَاۜ وَاللّٰهُ مُخْرِجٌ مَا كُنْتُمْ
تَكْتُمُونَ (٧٢)

72. **(Hatırlayın!) Hani siz bir insan öldürmüş ve birbirinizi suçlamıştınız. Allah sizin gizleyip sakladıklarınızı açığa çıkarandır.**

72. (Bi bîr bînin!) Dema we mirovek kuşt û we hevdu sucdar dikir. Lê Allah, ya ku hûn vedişêrin derdixe holê.

فَقُلْنَا اضْرِبُوهُ بِبَعْضِهَاۜ كَذٰلِكَ يُحْيِ اللّٰهُ الْمَوْتٰى
وَيُرِيكُمْ اٰيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ (٧٣)

73. "Hayvanın bir parçasıyla cesede vurun." **diye emrettik. (O da dile gelip, katilini söyledi.) İşte böylece Allah, ölüleri diriltip ayetlerini sizlere gösterir ki akledesiniz.**

73. **Me wiha emir kir:** "Bi perçeyekî ji wê heywanê li cesedê bidin." **(Ew jî bizar û ziman bû û navê qatilê xwe got.) Allah bi vê awayê mirîyan vedijîne û ayetên xwe nîşanî we dide da ku hûn aqil bigirin.**

ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُكُمْ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ
اَوْ اَشَدُّ قَسْوَةًۜ وَاِنَّ مِنَ الْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ
الْاَنْهَارُۜ وَاِنَّ مِنْهَا لَمَا يَشَّقَّقُ فَيَخْرُجُ مِنْهُ الْمَاۤءُۜ وَاِنَّ
مِنْهَا لَمَا يَهْبِطُ مِنْ خَشْيَةِ اللّٰهِۜ وَمَا اللّٰهُ بِغَافِلٍ عَمَّا
تَعْمَلُونَ (٧٤)

74. **Bu olaydan sonra kalpleriniz katılaştı. Kalpleriniz taş gibi hatta taştan da katıdır. Oysa öyle taşlar vardır ki**

ondan nehirler fışkırır. Öylesi vardır ki yarılır ve içinden su çıkar. Öylesi de vardır ki Allah'ın korkusundan yuvarlanır. Allah, yaptıklarınızdan gafil değildir.

74. Piştî vê bûyerê qelbên we hişk bû. Qelbên we bûye weke kevir û heta ji kevir jî hişktir e. Lê kevirên wisan hene ku çem jê diherikin û yên wisan jî hene ku dibin şeq û av jê der dibe û yên wisan jî hene ku ji tirsa Allah gêr dibin/digindirin. Allah ji karên we ne xafil e.

اَفَتَطْمَعُونَ اَنْ يُؤْمِنُوا لَكُمْ وَقَدْ كَانَ فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَسْمَعُونَ كَلَامَ اللّٰهِ ثُمَّ يُحَرِّفُونَهُ مِنْ بَعْدِ مَا عَقَلُوهُ وَهُمْ يَعْلَمُونَ (٧٥)

75. İçlerinden bir grubun, Allah'ın kelamını dinleyip iyice anladıktan sonra, bile bile tahrif ediyor olmalarına rağmen, size inanacaklarını mı umuyorsunuz?

75. Digel ku komek ji nav wan guh didin kelâmullah û qenc fêm dikin û bi zanebûn ew tehrîf dikirin, ma hûn hêvî dikin ku bawerî bi we bînin?

وَاِذَا لَقُوا الَّذِينَ اٰمَنُوا قَالُوا اٰمَنَّا وَاِذَا خَلَا بَعْضُهُمْ اِلٰى بَعْضٍ قَالُوا اَتُحَدِّثُونَهُمْ بِمَا فَتَحَ اللّٰهُ عَلَيْكُمْ لِيُحَاجُّوكُمْ بِه۪ عِنْدَ رَبِّكُمْ اَفَلَا تَعْقِلُونَ (٧٦)

76. İman edenlerle karşılaştıkları zaman: "İman ettik." derler. Kendi aralarında baş başa kaldıklarında ise şöyle derler: "Ne diye Allah'ın size açtığı sırlarınızı onlara anlatıyorsunuz? Allah katında aleyhinize delil olarak kullansınlar diye mi? Akletmez misiniz?"

76. Dema ku ew leqayî mûmînan tên, dibêjin: "Me jî îmân anîye." Lê dema tenê bi serê xwe dimînin dibêjin: "Ji bo çi ew sir ên ku Allah ji we re vekirîye hûn ji wan re dibêjin? Ji bo ku li cem Rabbê we di aleyha we de bikin delîl (hûn dibêjin)? Hûn aqil nagirin?"

اَوَلَا يَعْلَمُونَ اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ (٧٧)

77. (Yoksa onlar) gizlediklerini ve açıktan yaptıklarını Allah'ın bildiğini bilmiyorlar mı?

77. (Qey ew) nizanin ku Allah bi tiştên ew vedişêrin û yên ku bi eşkerehî dikin dizane?

وَمِنْهُمْ اُمِّيُّونَ لَا يَعْلَمُونَ الْكِتَابَ اِلَّٓا اَمَانِيَّ وَاِنْ هُمْ اِلَّا يَظُنُّونَ (٧٨)

78. Onların içinden Kitab'ı bilmeyen ümmiler vardır. (Kitab'a dair) birtakım emaniyye/kuruntuya/kulaktan dolma bilgiye sahiplerdir ve onlar yalnızca zannetmektelerdir.

(Yüce Allah, bazı insanların Kitab'a dair bilgisini "emaniyye" diye isimlendirir. "Umniyye" kelimesinin cem'i/çoğulu olan emaniyye üç ayrı anlama sahiptir. (bk. Zadu'l Mesir)

a. İbni Abbas (ra) ve Mücahid kelimeyi "yalan" olarak tefsir etmişlerdir. Yani onlar Kitab'a dair yalan yanlış bilgilere sahiplerdir ve insanların uydurduğu bilgileri Kitab'ın bilgisi sanmaktalardır.

b. Katade (rh) kelimeyi "kuruntu/temenni" olarak tefsir etmiştir. Kur'ân'ın farklı ayetlerinde de bu anlamda kullanılmıştır. (bk. 4/Nîsa, 119, 123; 57/Hadîd, 14) Yani onların bir takım temennileri vardır (cennete girecekleri, üstün oldukları vb.) ancak bu temennileri Kitap doğrulamaz.

c. Zeccac ve Kisai (rh) kelimeyi "yüzünden okuma/tilavet" olarak tefsir etmişlerdir. Hac Suresi 52. ayette kelime bu anlamda kullanılmıştır. Yani Kitab'ı fıkhetmeden, anlamaksızın yanlızca yüzünden okurlar.

Kitab'ı emaniyye çevirmek; yalan yanlış bilgileri Kitab'a arzetmeden, kitabi bilgi diye kabul etmektir.

Kitab'ı emaniyye çevirmek; anlamadan, sırf hatim devirmek için Kitab'ı okuyup, anlamadığı Kitab'ı çokça okumuş olmakla övünmektir (tekasür).

Kitab'ı emaniyye çevirmek; anlamadığı ve yaşamadığı, onunla hükmetmediği ve rehber edinmediği, ihtilaflarda hakem kılmadığı ve onunla cihad etmediği... Kitab'ın kendini cennete götüreceğini temenni etmektir.

Şu bir gerçek: Bir Allah'ın indirdiği munezzel/indirilmiş din vardır. Bu, Kitap ve onu tebliğ edip açıklayan Resûl'dür. Birde şeytanın temennilerle/kuruntularla uydurduğu muharref/uydurulmuş din vardır. Bu da hurafeler, menkıbeler, din adına vahye dayanmaksızın uydurulan bilgilerdir. Ayrıca bk. 4/Nîsa 105; 7/A'râf, 170)

78. Ji nav wan hinek jî ûmmî/nexwende hene. (Der heqê) kitêbê de xwedîyê hin emanîyyê/wasewasê/gumreşîyê ne û hemû jî guman/zen dikin.

(Allah (cc) agahîya hin însanan a der heqê kitêbê de bi navê "emanîyye" binav dike. Emanîyye, kelîmeya pirjimar/cem'î ya "umnîyye" ye û tê ser sê maneya. (Bnr. Zadu'l Mesîr)

a. Îbnî Abbas (ra) û Mucahîd vê kelîmeyê wek "derew" tefsîr dikin. Yanê ew der heqê kitêbê de xwedîyê agahîyên çewt û xwar in û van malumatên ku hin însanan lihev anîne ew zen dikin ku îlmekî ji kitêbê ye.

b. Katade (rh) vê kelîmeyê wek "gumreşî/temenî" tefsîr kirîye. Di ayetên cuda yên di Qur'anê de jî di vê manê de hatîye bikaranîn. (Bnr. 4/Nîsa, 119, 123; 57/Hadîd,14) Yanê (ketina cennetê û serdestbûna wan û hwd.) hin temenîyên wan hene lê belê kitêb van temenîyên wan nasediqîne/narastîne.

c. Zeccac û Kisaî (rh) vê kelîmeyê wek "tîlawet/ xwendina ji rû ve" tefsîr kirine. Di ayeta 52. ya sûreya Hacc de di vê maneyê de hatîye bikaranîn. Yanê kitêbê bê fiqih û nefêmkirî, bitenê ji rû ve dixwînin.

Vegerandina kitêbê bi emanîyyê ve; qebûlkirina malumatên çewt û xwar wekî ku agahîyên kitêbî ne bên pêşkêş kirina kitêbê ye.

Vegerandina kitêbê bi emanîyyê ve; xwendina kitêbê ya nefêmkirî xetimkirina kitêbê û pesinandina bi zêde xwendina kitêbê ye (tekasûr).

Vegerandina kitêbê bi emanîyyê ve; temenî kirina ku ev kitêb wê mirov têxe cennetê ye, lê belê kesê vê temenîyê dike kitêbê fêm nake û naxe jîyana xwe û pê hukim nake û wê ji xwe re rehber nagire û di îxtîlafên xwe de serî lê nade û nake hakem û pê cîhad nake...

Ev heqîqet e: Dîneke munezzel/daxistî heye ku Allahê wahîdu'l ehed ew nazil kirîye. Ev jî kitêb û ya ku ew teblîx kirîye pêxember e. Ya din, dîneke muxarref/lihevanînî heye. Ev jî wekî xûrafeyan û menqîbeyan hin agahîyên şapînozî ne ku bê spartina wehîyê li ser navê dîn hatine lihevanîn. (Wekî din bnr. 4/Nîsa 105; 7/A'râf, 170)

فَوَيْلٌ لِلَّذٖينَ يَكْتُبُونَ الْكِتَابَ بِاَيْدٖيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ
هٰذَا مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ لِيَشْتَرُوا بِهٖ ثَمَنًا قَلٖيلًاۜ فَوَيْلٌ لَهُمْ
مِمَّا كَتَبَتْ اَيْدٖيهِمْ وَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ ﴿٧٩﴾

79. Az bir dünyalık elde etmek için elleriyle kitap yazan, sonra da: “Bu, Allah’ın katındandır.” diyenlere yazıklar olsun. Elleriyle yazdıklarından ötürü yazıklar olsun onlara! (Uydurdukları kitaplar için: “Allah tarafından yazdırıldı.” diyerek) elde ettikleri kazançtan ötürü de yazıklar olsun onlara.

(Tarih boyunca çıkar elde etmek için kitaplar yazan ve bunu Allah’a (cc) nispet eden insanlar var olagelmiştir. Kimi rüyasında, kimi ilham yoluyla, kimi de Peygamber (sav) tarafından kendisine kitap verildiğini iddia etmiş ve etrafına insan toplamıştır. (bk. 3/Âl-i İmran, 78; 6/En’âm, 93))

79. Xwelî li serê wan kesan be ku bi destê xwe kitêb dinivisînin û paşê ji bo ku bi buhayekî erzan bifroşin, dibêjin: “Ev ji cem Allah nazil bûye!” Ji ber (kitêbên lihev anîne û gotina wan ya ‘Vêya Allah nivîsandîye’ û) qezenca ku bi dest xwe xistine jî xwelî li serê wan be.

(Di dirêjahîya dîrokê de ji bo hin menfeatan bi dest bixin gelek mirovan bi destê xwe kîtêban nivîsandine û vêya jî nisbetê Allah (cc) kirine. Hin ji wan wiha îdîa kirine ku; ev kitêb jê re bi wasiteya xewnê an bi îlhamê an jî ji teref pêxember (sav) bixwe hatîye dayîn. Bnr: 3/Al-î Îmran, 78; 6/En’am, 93)

وَقَالُوا لَنْ تَمَسَّنَا النَّارُ اِلَّٓا اَيَّامًا مَعْدُودَةًۜ قُلْ اَتَّخَذْتُمْ
عِنْدَ اللّٰهِ عَهْدًا فَلَنْ يُخْلِفَ اللّٰهُ عَهْدَهُٓ اَمْ تَقُولُونَ
عَلَى اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨٠﴾

80. Dediler ki: “Sayılı günler dışında ateş bize dokunmayacaktır.” De ki: “Allah katından (bu konuya dair) bir söz mü aldınız? (Şayet öyleyse) Allah sözünden dönmez. Yoksa siz Allah hakkında bilmediğiniz şeyler mi söylüyorsunuz?”

(Kitap ehli müşriklerin sapkın Allah tasavvuru için bk. 5/Mâide, 64)

80. Gotin: “Ji çend rojên bihejmar pê ve agir bi me nakeve.” Bibêje: “Ma qey we (li ser vê mijarê) ji Allah peyman sitendiye?” (Eger wisan be) Allah ji ehda xwe venagere. Nexwe hûn der heqê Allah de tiştên ku hûn pê nizanin dibêjin?”

(Ji bo tesewwûra rêşaş ku muşrîkên ehlê kitêb der heqê Allah de dipejirînin bnr. 5/Maîde, 64)

بَلٰى مَنْ كَسَبَ سَيِّئَةً وَاَحَاطَتْ بِهٖ خَطٖيٓئَتُهُ فَاُو۬لٰٓئِكَ
اَصْحَابُ النَّارِۚ هُمْ فٖيهَا خَالِدُونَ ﴿٨١﴾

81. (Hayır, öyle değil!) Bilakis, kim bir günah işler ve günahı onu her yönden kuşatırsa; bunlar ateşin ehlidir ve orada ebedî kalacaklardır.

81. (Nexêr ne wisan e!) Berevajî, kî gunehekî bike û gunehê wî ji her alîyê ve dor lê bipêçe; êdî ew ehlê cehennemê ne û ew di wir de ebedî dimînin.

وَالَّذٖينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ اُو۬لٰٓئِكَ اَصْحَابُ
الْجَنَّةِۚ هُمْ فٖيهَا خَالِدُونَ ﴿٨٢﴾

82. İman edip, salih amel işleyenler ise; işte bunlar cennetin ehlidir ve orada ebedî kalacaklardır.

82. Ew ên îmân anîne û amelên salih dikin jî; ha ewana ehlê cennetê ne û wê di wir de ebedî bimînin.

وَاِذْ اَخَذْنَا مٖيثَاقَ بَنٖٓي اِسْرَٓاءٖيلَ لَا تَعْبُدُونَ اِلَّا
اللّٰهَ وَبِالْوَالِدَيْنِ اِحْسَانًا وَذِي الْقُرْبٰى وَالْيَتَامٰى
وَالْمَسَاكٖينِ وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا وَاَقٖيمُوا الصَّلٰوةَ
وَاٰتُوا الزَّكٰوةَۜ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ اِلَّا قَلٖيلًا مِنْكُمْ وَاَنْتُمْ
مُعْرِضُونَ ﴿٨٣﴾

83. (Hatırlayın!) Hani biz İsrailoğullarından: “Yalnızca Allah’a ibadet edin, anne babaya, yakın akrabaya, yetimlere ve miskinlere/ihtiyaç sahibi yoksullara iyilik yapın. İnsanlara güzel söz söyleyin. Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin.” diye söz almıştık. Sonra pek azınız hariç (büyük çoğunluğunuz) sözünüzden döndünüz ve hâlâ yüz çevirmeye devam etmektesiniz.

83. (Bi bîr bînin!) Me ji Benî Îsraîlîyan soz sitendibû û me gotibû: “Hûn ji Allah pê ve ji kesî re îbâdet nekin û li dê û bavê xwe û merivên xwe û sêwîyan û miskînên/xîzanên hewcedar re qencîyê bikin. Ji însanan re gotinên xweş bibêjin. Nimêja xwe rasterast bikin û zekâta xwe bidin.” Piştre ji xeynî pir hindik kesan (pirên we) ji ehda xwe zivirîn û hê jî rû vedigerînin.

Salim KANDEMİR
salimkandemir@tevhiddergisi.org

HAYATIN TADINI ÇIKAR

Kitabın Yazarı: Prof. Dr. Muhammed El-Arifî

Yayınevi: Guraba Yayınları

Basım Tarihi: 2015

Sayfa Sayısı: 535

Ebat: 13,5 X 21,0 cm

Kitap Hakkında

"Hayatın Tadını Çıkar" denilince akla hemen fütursuzca gezip tozmak, eğlenmek geliyor. Nerede helal ve haram dairesinden sıyrılmış, zengin, lüks içinde yaşayan kimseler varsa, "Hayatın tadını çıkarıyor." deniliyor. Hayat, cahiliye insanının yanında haz peşinde hız yapmak olarak addediliyor.

Oysa hayat, doğum ile ölüm arasında yaşanan süre olarak tanımlanıyorsa bu kadar basit olmamalıdır. Çünkü kişinin tek sermayesi hayatıdır. Yaşamı, yapabildikleridir. Bu yüzden paha biçilemez kıymete sahiptir. Öyleyse insan, cenneti kazandıracak amellerde bulunarak hayatını değerli kılmalıdır. Daha doğru bir ifadeyle hayatın tadını ahiret bilinciyle çıkarmalıdır.

Bu gayeden yola çıkarak bu ay tanıtımını yapacağımız kitap, Prof. Dr. Muhammed El-Arifî'nin yirmi yıllık eğitim, araştırma ve davet çalışmasının ürünü olan "Hayatın Tadını Çıkar" kitabıdır. Bir kişisel gelişim kitabı olarak kabul edilebilir, ancak yaygın kişisel gelişim kitaplarının aksine başarıyı sahih bir bakış açısıyla sunar. "Başarılı insanların en başında Resûlullah (sav) gelmektedir." diyerek hayata nübüvvet penceresinden bakılmasını hedefler. Onun hayatından, hayatımıza değer katacak mühim nükteler takdim eder.

Yazar, üzerinde bulunduğumuz zaman diliminde insanlığın yaşadığı yozlaşmadan kaygılanarak duygularını satırlara dökmüştür. Sadece yanlışlara değinmekle kalmamış, yaşadığımız çağda vuku bulan sosyal sorunlara da rivayetlerden çözümler üretmiştir. Tabii bu rivayetler riayete dönüştüğü takdirde gerçek başarıya erişilebilir. Sünnet, hayatlarda hâl olduğu vakit ıslah gerçekleşir. Müellif, bu hakikatin okuyucuda yer etmesini çok arzulamış olacak ki tabela niteliğinde başlıklarını yerleştirmiş ve bölüm sonlarına özlü sözler eklemiştir. Kendi yaşadığı tecrübeleri de samimi bir dille aktararak bu hususa ciddi manada yardımcı olmuştur. Okuyucuya düşen, sadece gün içerisinde yaşadığı olaylara bu çözümleri uyarlayabilmektir.

İslam ümmetinin her bireyi davetçidir. Her ne kadar herkesin mizacı farklı olup Allah'ın (cc) dinine farklı şekillerde hizmet etse de mutlaka davet yapacağı bir mecra vardır. O hâlde davranışlarını ve üslubunu davetçi kimliğiyle şekillendirmesi gerekir. Kitabın en güzel özelliği buna dair pratik bilgiler içermesidir. Bu bilgilerle insanın cahiliyeden arta kalan karanlık taraflarına ışık tutar. Paylaştığı güncel bilgilerle âdeta insan ilişkilerinde olması gereken resmi çizer. Kitabın kapağını kapatmakla birlikte birazcık hassasiyet yeterli olacaktır.

Kabul ediyorum, kitabın 535 sayfa olması okuyucunun gözünü korkutabilir. Fakat kısa bölümlerden oluşması su gibi akıp giden bir okuyuş sağlıyor. Günde üç bölüm okunduğu takdirde bir ay içerisinde bitirilebilir. Kazandırdığı güzel ahlakları gördüğünüzde gerçekten vakit ayırmaya şayan olduğunu müşahede edeceksiniz.

Bir sonraki ay yeni bir kitapla buluşmak üzere, Allah'a ısmarladık...

TEVHİD BASIM BİRİMİNDE ÇALIŞMAK

İster Mısınız?



İslam davetinin önemli bir kısmını oluşturan faaliyetlerimizde fedakâr çalışma arkadaşları arıyoruz.
Çıkardığımız dergi ve kitaplarımızın tüm hazırlık süreçlerinde sizler de yer alarak, salih bir niyetle yaptığınız çalışmaların her bir harfinden ecir alabilirsiniz.
Bu amaçla dikte, mizanpaj, tashih, tasarım birimlerinden herhangi birine gönüllü olarak katkı sağlamak isterseniz bizimle iletişime geçebilirsiniz.

BAŞVURU VE BİLGİ İÇİN
+(90) 535 766 45 45

tevhid

"TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP ALLAH'A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!"
(39/ZÜMER, 17)



TEVHİD DERGİSİ

TEVHİD DERSLERİ

TEVHİD MEALİ

TEVHİD MEALİ UYGULAMASI

ISSN 2148-4635
9 772148 463504

ABONELİK İÇİN
tevhiddergisi@gmail.com
www.tevhiddergisi.org
+90 545 762 15 15